Rahwahan kandeleh

Painattannuh
Karjalan Kansalaisliiton Itä-Karjalan Komitea
Wiiburis 1922

RAHVAHAN KANDELEH

RAHVAHAN KANDELEH

KARJALAN LAULUO, VIRTTÄ, SOARNOA DA TIEDUO

AZETELLUH

E. V. AHTIA

PAINATTANNUH
KARJALAN KANSALAISLIITON ITÄ-KARJALAN KOMITEA
VIIBURIS 1922

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖN
KIRJAPAINOSSA PORVOOSSA 1922

I. NUORIŽOIN LAULUO.

1. ÄLÄ, LAPSI, ÄIJÄL LAULA!

Sanoi vanha Väinämöine
nuorimal on ńeidoillehe:
»Älä, lapsi, äijäl laula,
tytär, tyhjeä sanele;
igä kuldaine kuluvi
sinun, lapsi, laulajezi,
kurjan kukkumaizissazi!»
— »Igä täyvelleh kuluvi,
aiga armas kiirehtävi,
hos en laula polvenani,
hyreksi sinä igänä.»

2. KÄGÖIN KUKKUES.

Kägi, lindu kuldarinda!
Kuku, kuldaine kägöine,
helkyttele, hienokieli,
viikongo lienen villapeänä,
hätken kassan kandajanna!
Kuku, kuldaine kägöine,
kuku neittä nouttavakse,
kanoa kozittavakse,
tänä vuoden viedäväkse,
huomenna otettavakse!
Sid i toittši tullessazi
kuvon sinulles kuldapaijan,
šulkkupaijan šuorittelen,
hobjahelmet kaglahezi,
hobjaristat rindahezi,
kuldaristat rinnallezi.

3. KÄGÖINE, KÄGÖINE.

Kägöine, kägöine käbälile
kukkuv,
ńeidine, ńeidine ihalile it-
köv.
Ei ńeidoi itkis, ga imbie
itketyttäv;
ei voarat voihkas, ga voa-
roi voivotuttav

Toivozingo, toivozingo
toizezi koizi
mugoizen on toattoizen
boaťuškakse puuttumah,
heinile hermuzin da nurmele ńukkuzin
tšibatšabadoizi da pelvoirättšinöizi.
Toivozingo, toivozingo
toizezi koizi
mugoizen on moamoizen
moatuškakse puuttumah,
— — — — — — — — — —
Toivozingo, toivozingo —
— — — — — — — — — —
mugoizen on veľľyön kyvykseni puuttumah,
— — — — — — — — — —
Toivozingo, toivozingo —
— — — — — — — — — —
mugoizen on sizäryön navokseni puuttumah,
— — — — — — — — — —

4. HUKKA SYÖGÄH SULHAIZET!

Hukka syögäh sulhaizedi,
kylän omani ottajadi!
Vie tulov kyläs on toizes,
kirjoikarja kiijättävi,
lagoharja hauhattavi;
vezi kiehuv vembelezi,
razva kiehuv rahkehezi,
udžve uuven aižan peäzi.

5. KUI TUTTUNI TULIS.

Igävät on aijat, päivät on pitkät.
Päivil vie minä eläzin,
yöt on kahta katkerembat.
Ei ole ildoa, kui en itke,
eig' ole viikkuo, kui en viere,
kuuda, kui en kujerdunne.
Illat itken ikkunoizi,
päivät peldoloin perile,
huondekset aitan pordahile. —

Tulisgo ennen tuttu tuttavani,
ennen nähty nähtäväni, —
virstan vastah i menizin,
dai vie toizen matkoazin

venehele vettä myöte,
suksele saluo myöte.
Sid minä kättä käpsyözin,
hos olis keärmis kämmenele;
sid minä suuda suihkoazin,
hos olis suu hukan verezi;
sid minä kagloa kabuozini,
hos olis kalmaine kaglan peäle.

6. ÄIJÄ ON TUTTUO TUVAS.

Äijä on tuttuo tuvazi,
armasta katoksen alle.

Ei ole aivin armahinda
yhten aijan ildaizele,
kel minä murun jagazin,
itše jeäzin ildaizettah.

Ei ole ildasta igävä,
eigo mureh murginasta,
kaiho ei leibäkannikkasta;
minun on kaiho kaunostani,
igävä ihalastani,
mureh mustakulmastani.

7. KUI OLIS OMAL MOAL!

Kenbö se minun kullalleni
pezövi pyhäizet paijat,
argipaijat andelovi?

Kui olis omale moale,
itše sotkut sotkizingi,
pezizin pyhäizen paijan,
argipaijan andelizin; —
vai on moale vierahale.

8. HUOLIVIRZI.

Hoi on, hoikka, huolieni
dai, musta, murehieni!
Kannas, korppi, huolen hoavo
järveh on kalattomahe,
juuri ahvenettomahe.
Kandanet kalallizehe,
kalat kaikin kaikastuvi,
ahvenet alah menövi
minun on mustan murehissani

da hoikan on huolissani.

Enb' olisgi luonnon hoikka,
vai olen murehen hoikka;
enb' olisgi luonnon musta,
vai olen murehen musta.
Huoli hoikakse vedävi,
mureh muida mustembakse,
kaiho muida kaijembakse.

9. KUOLLUZIN KUI KOLMEÖISSÄ!

Ei net kaikin lapset kazva,
kui minä kadala kazvoin.
Kazvoin kui butki puuda vaste,
šaraheinä sammalezi,
vihvilä vilus on moazi;
kazvoin kylän on kaňňoloile,
viruin kylän on viiboloile.

Muga minun emoini heitti,
veikoizeni vieravutti,
kui kiiškoi kivizen rannan,
lohi luodoizen abajan,
siijat on helävän hiekan.

Kuolluzin kui kolmeöissä,
kadonuzin kui kabaloizena, —
šoiguine soboa pideli,
kyyńäryt hyveä puuda,
aršinaine mettšämoada
dai eräs papin sanaine.

PAJUO: 10—60.

10.

Ei jo nämis korbikuuzis
suuren tuulen suojasta,
eigo nämis tiettoloizi
kižaizeh talujasta.

11.

Ei ole jouduo, ei ole jouduo
vezikorvoida kandamah;
pidäs jouduo, pidäs jouduo
tiettoizen ker guľaimah.

12.

Ei ole žeäli varbaizie,
a žeäli on tuomen marjaizie;
ei ole žeäli brihaizie,
a žeäli on brihan sanaizie.

13.

Ei pie loadie monda poaroa

lippahaizeh istumah;
ei pie loadie monda tiettuo
beśodaizes suuttumah.

14.

Harakkaine harmoabokka,
opasta minuo lendämäh!
Älägö lennä liijan leviel,
älägö lennä liijan kaijal,
lennä keskilinnal,
oman tieton rinnal!

15.

Illan istun, paikan annoin;
toizen istuin, toizen annoin.
Ei ole vigoa viijes paikas,
ittšie ijäks' otetah.

16.

Kaikis hoivin roadoine —
rannal nuotanpyydöine;
kaikis lyhin aigaine —
istuo tieton rinnale.

17.

Kaksi kuldasta kägöstä
yhtes kuuzes kukutah;
kaksi tyhjeä tytöilasta
yhtä brihoa itkietäh.

18.

Kazvoigo halvaine ikkunale
ilmai vien on valamattah?
Oligo tietos armahutta
ilmai rinnal istumattan?

19.

Kazvoi pihal koivuine
da koivun ladvah brihaine.
Se oli ylen tšomaine,
da duumaitšin, on omani.

20.

Kengät märrät, sukat märrät;
ei soa minul pläššie.
Igäv on da atkal,
tietto pitkäl matkal.

21.

Kezäizen minä gul'aitšin,
da valgiet poarat loajini.
Vie kui olis kaksi kezeä
tiettoloita gul'aija!

22.

Konza olin toatan koizi,
piin minä rudžukeŋgäizen.
Konza menin sulhoin kodih,
virzuizen jalgah veällini!

23.

Kugalaine olet, turuškaine;
etg' ole ehki Viit'ergoa?
Työnnän kullal tervehyttä;
anna kullal kullettoa,
merdä myöte lullettoa!

24.

Kuibo voinen, kuibo voinen
poikki järves soudoa?
Kuibo voinen, kuibo voinen
tieton mieldä noudoa?
Kui olizin hoikembi!
Ga syötäs minuo poikki.

25.

Levitän kuldaizen kassaizen
kevätkukkien kerätes.
Ei soa minun valgieda valdoa,
ei soa troikal tavata.

26.

Linduizil on siivet herkät,
ylähättši lennelläh.
Tiettoizil on seäret pitkät,
siirittši meis kui gul'aijah.

27.

Menin merirandaizele,
seizatuin da duumaitšin,
duumaitšin da kyyńäldin,
rodńastin da tietostin.

28.

Mennes menin, järvi sula;
tulles tulin, kylmänyh . . .
Katšastimmos tieton silmih . . .
jo oli minun hyllännyh.

29.

Mibo näis on järvyizisgi,
kui on kai jo viehkoitettu?
Mibo näis on brihaizisgi,
kui on kai jo tietostettu?

30.

Mindäh netše päiv' ei paista,
vai jo pilvyt peittänöv?
Mindäh netše tiett' ei istu,
vai jo vanhembat kieldänöv?

31.

Minuo šuoritettih valgeih poaroih,
ventšan alle seizatettih.

Riittšiet, tytöit, kassani;
sih loppih valgei valdani.

32.

Misbo lienov helmat kastunuh?
En jo ni kasties kävellyh.
Misbo lienöv tietto suuttunuh?
En jo ni pahoin pajissuh.

33.

Moamani minuo tšakkajeli
bobulin ker istumas.
Hos i ollov bobuli,
ga on i poara šogoli.

34.

Musta hebo, musta korja,
konza on sil ajettu?
Muistatgo jo, tiettorukka,
konz' on sinun ker istuttu?

35.

Oi Vańaine, oi Vańaine!
da kuule tämä kerdaine;
tädä kerdasta älä nai,
da mielirikkasta älä lai!

36.

Olisgo ostoa villasta
da ylen hyveä svetasta,
opšivaija da opšivaija,
da tieton rinnal kapsahtaija!

37.

Olizingo kanaine, ga
tieton randah lendäzin!
Olizingo kalaine, ga
tieton randah uizini.

38.

Oma tietto suur' da tšoma;
muut vai santah: pien' da tuhma.
Menin illal kižoihe,
katšoin omoa tiettosta:
se kui ruuzunkukkaine!
Katšoin muijen tiettoizie:
net oldih kui riipatšit!

39.

Onbo korves puuhutta,
ei vai yhten korgevuot;
onbo pertis brihasta,
ei vai yhten armahuot.

40.

Onbo metšäs kaunehutta,
kuń' ei lehtet laŋgeta;
onbo tietos armahutta,
kuń' ei muida armasta!

41.

Osta, moamo, Oulun poara
rouzovoida kumakkoa.
Miitus oli miiloin paida,
moista minul himoittav.

42.

Ostan ozroa kappaizen
da lähten Alasalmih.
Siel on ńeidine tšomaine,
da koufi, tšoaju valmis.

43.

Osta, toatto, taľľapaltto
tälle nuorel ruŋgaizel!
Vie minä ńeijistän viizi vuotta
tälle armahal aigaizel.

44.

Panin, panin palol aidoa,
panin parizen päiveä,
mikui huonoloil miehil mennä
vietän armast' aigoa.

45.

Pädöv minun kuivaella
sobie tieton käzivarrel;
pädöv minule vallatella
toatan ikkunaizen parrel!

46.

Savenkarvaine paikkaine
ylen oli vierijä.
Onhai minul tiettoine,
ga ylen on häi forssija.
Älägö forsi, tiettorukka,
et ole ammui hyödynyh;
eig' ole kodizet korgiet,
eig' ole loaduizet leviet.

47.

Seitšen päiveä pättš' ei lämbie,
yhtelleh on žoaru!
Seitšen ildoa tiett' ei istu,
itšelleh on poaru!

48.

Taivahas on äijä teähtie,
zoŕateähti kaunehin.
Beśodas on äijä brihoa,
oma kulda armahin.

49.

Toatan ikkun pieni ikkun,
poaksuh pajoizen i työnnin;
sulhoin ikkun suuri ikkun,
poaksuh kyyńälyön työnnin.

50.

Tuuli tuuli tukutti
da hoavas ladvan katkai.
Tuska katkai rindani,
kui tiettoni minun hylgäi.

51.

Tuulov tuulov vastasta,
aigaine keändeä myödästä.
Ei ole vatšal valdasta
eigo valgieda päivästä;
päiväizet on pilvižät,
aigaizet on unižat.

52.

Tuulov, tuulov, äijäl tuulov;
mentie vie tyynistyv.
Muga i minun oma kulda
minun rinnal hyyristyv.

53.

Tytöirukat ken kui voitto?
Minä teikse en rubie;
peähyt poikki leikattahes,
minä tietos en eruo.

54.

Valgei poara valmistettav,
ventšan alle seizatettav,
plettie kassa jälgikerda, —
sihbo valgei valda vaibui.

55.

Valgielois villaizis paikois
kaikkie loaduo kukkasta;
meijän nuorel igäizele
kaikkie loaduo tuskasta.

56.

Vierin vedeh virdažahe,
nouzin kohtal korgiel,
kädöizet išken vastakkahe:
Tules, kulda, auttamah!

57.

Yöle kuuhut kumotti
da päiväl päiväine räkitti.
Minun tiett' on tšoma kattšuo
päiväizes da kuuhuozi.

58.

Älägö, linduine, pezeä loaji
moale mättähiköle;
älägö, moamo, minuo anna
brihal tundemattomal!

59.

Älägö, moamani, minuo tšakkoa,
enhäi viikkuo ńeijistä;

tietol kirjaizen kirjutan, ga
tulov dai minun ottavi.

60.

Äläs, moamani, tšakkajele,
en ole ilmanigäine;
vähäizen aijan olduo roimmos
vierahaine da loittoine.

TIETTOLOIN PANENDALAULUO: 61—63.

Kaikis kylis kaivoizet
yhtes lahtes lähtieh.
Tuos on pitkä silda,
sillan korvas kirikkö,
kirikön seinäl kirjutettu
hyvän Mat'oin nimi.
Syldä pitkä kivi,
sih on kiveh kirjutettu
hyvän Mišan nimi.
K'ei olis tuodu suohutta,
käyzin joga huondesta;
k'ei olis viedy sildasta,
käyzin joga ildasta!
— »Anna passibo». — »Passibo»,
— »Ole terveh Mišan ker elämäh!»

62.

Suosillat, jogisillat;
kenen pihas ojaizet paetah? —
Padroin pihas ojaizet paetah. —
Kenbö siid kezoizie kylböv. —
Katti siid kezoizie kylböv.—
Kenbo siid sobaizie kuivoav? —
Vaša siid sobaizie kuivoav.—
Kenbö korjah kokšahtah?—
Katti korjah kokšahtah.—
Kenbo rinnal istuldah? —
Vaša rinnal istuldah. —
Kenbo kannoil kapsahtah? —
Ondrei kannoil kapsahtah. —
Ajetah kaputetah
kenen suuril sarailoil? —
Jykkilän suuril sarailoil.—
Kenbos vastah ńapsahtah? —
Jykin naine vastah ńapsahtah.

63.

»Tšuuruizen minä kylväzin, kylväzin.» —

»Senbo minä talloazin, talloazin.» —
»Milbo sinä sen talloazit, talloazit?» — .
»Mustal keŋgäl talloazin, talloazin.» —
»Senbo minä leikkoazin, leikkoazin.» —
»Milbo sinä leikkoazit, leikkoazit?» —
»Skimńoiveitšel leikkoazin, leikkoazin.» —
»Kusbo sinä sen ottazit, ottazit?» —
»Tieton kormenis ottazin, ottazin.» —
»Midäbö sinä tietol andazit, andazit?» —
»Hyvän poaran andazin, andazin.» —
»Kenenbo sinä poaran andazit, andazit?» —
»Hyvän Ouťin andazin, andazin;
hyvä Tiihkoi ottas, ottas,
hyväh laaduh ottas, ottas;
sinä sellän toakse katšomah jeäzit, jeäzit!»—
»Sidähäi häi vuotti da vuotti!» —
»Sidä minul ei pie, ei pie.»

II: NAINDALAULUO:

1. KOZILKÄYNDÄ.

»Hoi sinä moamoini kandajoini,
rindamaijon imettäjäni,
kaunehesti kazvattaja,
urohoks' ylendäjäni!
Työnnä minuo naimizehe;
lämmitäs kyly medoine
medoizile mielyizile,
halgoizil hal'eikkahile;
tuobos vettä tuopilego,
toizel tuopil mettä kanna;
katkoa vasta koivahaizes,
vallitšebos lemmen lehti;
pezebös peähyt pelvoipivoikse,
kaglani kananmunikse,
muu on vardalo muiks' hyvikse;
anna paida pelvahine,
pelvahine, pelloilline!» —
Val'astav omah heboizen,
oroin ruskieh korjaizehe.
Lähtöv ajamah karettamahe
Annukkaizeh sulhaizikse.
— Ennen käimmö muina vierahinna,
nygöi tulimmo sulhaizikse.
Hoi sinä hyvä ńeitšykkäine!
pidävgö itšelleh igästä hyvyttä?
Kui et tule minun hyvyten,
tule minun pertin puhtahuten,
tule stolani valgevuten,
vezitilan on lähevyten.»—
Eibo Anni päidä keännä.—
»Et olle uksi liikutella,
olebos uksihagoloinna,

olebos kyńńyksin harpittavanna,
kuń' ei kuut kulutannego,
kuń' ei päivät peätytänne!»

2. SULHAIZIEN KÄYVES.

Aijoi meijän on kanaine,
aijoi nouzi huondeksezi,
pyhki pikoi on perttizemmö,
lavoisteli lauttšaizemmo,
keräeli toppaizemmo.
Lähti ullos ortta myöte,
pihale pärettä myöte,
ostetuile ozramaile,
kaupatuile kagramaile;
rivahutti rikkaizemmo,
tomahutti toppaizemmo.

»Misbo tiezit teldamoine,
kuulit, kuldaine omena,
meijän immen syndynyökse,
meijän kanan on kazvanuokse?» —
»Siidbo tiezin teldamoine;
kuulin kuldaine omena
teijän immen syndynyökse,
teijän kanan on kazvanuokse.
Ei kylä sigieh moattu,
linnakunda liijatengi,
ńeidoin pirran pärgehele,
tšukkulan tšulinehele.
Tšuihki tšukkula käzizi,
kui on pordimo pinozi;
käberöitti keämi käezi
kui käby oravan suuzi.
Nogi nouzi nuoraizesti,
savu poaksuhes pageni
ńeidoin kuulužan on koizi,
ńeidoin kuuluhuonehizi.
Lehmä ammui leyhkiesti,
koira haukui korgiesti
ńeidoin kuulužan on koizi,
ńeidoin kuuluhuonehizi.»

3. VÄVYN TULENDA.

Toivoin tuulen tuullehekse,
pitkän pinoni vierrehekse,
meren rannan roigavani
Vienan väl'il on vezile
pimeile pyördehile.
»Mitbo toi vägi tulovi? —
»Netbo on vägi vävöizen.
Kui on mettšä huudehezi,
muga on rahvas hal'akazi.

— »Misbo tunnet on vävykse?» —
»Tunduv tuomi muizi puulois,
vävybö muis on vierahizi.» —
»Vuotas on katšon vävöstä,
ongo iel vai jällel ollov. —
Ei ole vävy se enzimäine,
eig' olegi jälgimäine,
vävy on keskele vägie.
Kuuz' on kuldasta kägöstä
vembelile kukkumazi,
rahkehile laulamazi.
Hattu peäs on hazmakkaine,
savoin rubl'in maksettava,
läbi metšän on läiköttäjä,
puhki pilvilöin puhuja.
Turkki peäl on tazmakkaine,
tuhanzin lunnastettava.»

Jo vävöi tuli pihahe. —
»Lasketelgoa vävyni oržoi
tinaizis on rinnuksizi,
vaskizis on val'ahizi
apen soaduloil pihoile,
anopen azettamile!
Juotelgoa vävöin oržoida
kuldaizis on kaivoizizi
medoizis on vedyizizi.
Työndeät vävöin oržoida
piehtaroimah
heitetyile hernehmaile,
kazatuile kagramaile,
ostetuil on ozramaile!
Viegeä vävöizen oržoida
kuldasta kujosta myöte
talliheh tagimaizehe
soimel on ylimäizele.
Syötelgeä vävöin oržoida
survotuin suvirugehin,
hauvotuin on kagraizingo.»

»Kuttšukkoa vävöidä
perttih.» —
Ei synny vävöine perttih
ilmai orren ottamattah,
kamajan korrottamattah,
ottšaseinän ollottamattah,
tšuppuseinän sordamattah. —
»Nodrahuta, vävy, nuoret niškat
kui kazvajan kadajan ladva;
ottšusein' oroin on luine,
peräseinä pedranluine,
kamaja kalanluuhine.» —

Nodrahutti vävöi nuoret niškat
kui kazvajan kadajan ladva.
Jo syndyi vävöi on perttih.
—»Istutelgoa vävöidä syömäh
otšin ozrakokkoloihe,
sellin on sinizih seinih,
rinnoin ristirahvahaze.
Tuogoa tulda tuohuksizi,
älgeä tuogoa tervaksizi;
tuogoa tulda ruohtimezi,
paras tuli on paitšoksizi.
Vallakkoa vahaine valgei
vävöin silmih kattšojezi.»

(Andilahal:)
»Lendi kotka koilizezi,
sadasulga Saksanmoale;
liidelihes, loadelihes,
liidih linnan lauvan peähe;
otti parvezi parahan,
tukkapeälöis turbeimman,
kassapeälöis kaunehimman,
heyhtenpeälöis helevimmän.»

4. NAITINVIRZI.

»Nämil road'eil kui työndelemmös,
työndelemmös da vyödelemmös,
moailman varoittelemmos,
mies on nuttuizis lujembi,
raudapaijois on parembi,
teräsvyölöis on tehtožembi.
Hoi ukko, yline Luoja,
ukko pilvilöin pidäjä,
hattaroin on hallitšija!
tule tänne turvakseni,
avukseni, armokseni,
väekseni, voimakseni,
nuoren miehen naittajezi,
miehen viijes on ventšale,
ann' ei tarttus noijan nuolet,
eigo ambujan ažiet.
Minun on käzin käydyöni,
käygäh on käet Jumalan,
sobikkah Jumalan sormet.
— Lennä kotka koilizezi,
lindu laskevu Lapizi.»

Lendi kotka koilizezi,
lindu laskevui Lapizi;
yksi siibi se vettä viildi,

toine taivasta tabaigo.
Sad'on miestä siiven alle,
tuhat miestä on tutkaimezi,
kymmen on joga kynäzi.
Kai on raudasta vägie,
ijän kaiken istunutta;
kai on miehet miekkoinehe,
urohot oružinehe
yksinäizen ymbärile,
tämän miehen naittajezi.

»Hoi ukko, yline Luoja,
vie minä aihelen abuo!
Työnnäs tai tulinen miekka,
peä kulda, terä hobjaine,
kudamal leikon on lemboin suonet,
mustarindaizet murendan!
Iške tulda, ilman ukko,
välähytäs valgieda
kolmel kotkan sulgaizele,
viijele vivuttimele!» —

Iški tulda ilman ukko,
välähytti valgieda;
voarat vaskizet vabizi,
tornit linnan torskahteli.—

»Hoi ukko, yline Luoja,
työnnä tai tuline hursti
minun on kanzani kattiekse,
pereheni on peittiekse,
ann' ei tartu noijan nuolet,
eigo ambujan ažiet.
Min on hiiret kivesgö soabi,
sen on noijat minusgi soabi,
tämän miehen naittajezi
miehen viijes on ventšale!

MIŃŃAN TUONDA.

Terveh kuu, terveh kuniŋgas,
terveh nuori naindakanza!
Miero vuotti uutta kuuda,
kylä päivän nouzemista;
minäbö vuotin veikostani,
veikostani, miŋŋostani.
Arbaelin aijan kaiken
ubehen jouten juossuokse,
sulhoin tyhjin tulluokse.
Ei sulhoi ni tyhjin tulluh;
täl on tukku tuodavanna,
vereväine veittävännä.
Veikoi tuli, miŋŋa läikyi;
miŋŋoi tuli, mägi notkui.

Hoi mutšoi sizäryöni!
Vanhoile silmät valuttih
ikkunois on kattšojezi;
nuorile keŋgät kuluttih
veräilöis on vardoijezi;
kylmi jallat lapsuizile
vierahien on vuottajezi.
Jo teäl on tämän ńedälin
uksen keägät keändelihe,
kamajat karahtelihe.

Hoi mutšoi sizäryöni!
nouze korjas nostajittah,
ylene ylendäjittäh,
kui on nuori nostajazi,
vihanda ylendäjäzi;
nouze viiboin viilijäkse,
kylläkullan kandajakse.
Polle jalga pordahile,
toine siirrä sillan peähe.
Luobos silmät luobužasti
huonoloih on huonehize.
Tullah salvajat Savozi,
pystelijät Piiťťerizi
huonuksie huolimahe,
katoksie kattamahe.
Tullahe tulipäriel,
kulletah kujuo valgiel;
tuuvah tyvin on tobjat
kuuzet,
ladvoin lanzitut pedäjät.

Hoi mutšoi sizäryöni,
kabulehti, lagluoni!
Kuules, kui minä sanelen,
kielin toizin kerdaelen:
toizin toizes on taloizi,
toizin moale vierahale,
toizin vieröv on vereät,
toizin ukset ulvahtavi;
appi haukkuv ahkivokse,
anoppi vezihavokse,
kydy kyńńyspordahakse,
nado naizien rynttärikse.
Nouze aijoin huondeksele,
juokse ravieh riihen luokse,
herskuttele leävän luokse.
Mäkättäv kevätkarittša
lehtivihkon andajasta,
ammuv aijoi suuri suoboi
olgivihkon andajasta.
Tule kolmele on perttih
tulipuikko hambahizi,
lehtivasta kainalozi,
lumivakkaine käezi.
Peze stolaine, pyhki lau-
tšat,
pyhki vie i lattietgi;
vai älä lapsie pyhkiele.
Nosta lapset lauttšaizele,
pienet peŋkile ylendä,
anna leibäine kädehe,
voija voida leivän peäle.

Pie luzikat luvuzi,
aštiaizet arbivozi.

Hoi mutšoi sizäryöni,
lugulehti, lagluoni!
älä jyskä jyryissäzi,
älägö viško vihoissazi.
Alah on kumardumine,
armosana on andamine.
Toizin toizes on taloizi,
perehes on vierahazi;
ei kui toatan armoloizi.

Vuotas kiitän rahvahani:
kai an rahvas hal'l'akazi,
kui on mettšä huudehezi;
parahis on padvaskaine:
peä kullan viibalehizi,
parda kullan palmikoizi.—
Vuotas kiitän soajannaizet:
soajannaizien kulmat kuuna,
peät päivänä paistelovi.

Jo laulajan lagi väzyvi,
kieli kuldaine kuluvi,
runokulkku kuivahtavi.
Ei on kulkkuni kuittah juokse,
kieleni keitinpiiroaloittah,
lagi lallin kakkaroittah.
En minä äijeä kyzyzi,
en paljuo pakkuozi:
kuni ŋgasta linnoinehe,
nuorda miestä miekkoinehe,
pappie kirikköinehe.

Siid on virzi kuullaksetto,
ei parembi pannaksetto!
Kenbo virttä moittimahe,
silbo tytöi kazvakkahe,
tervaskannon kaunehuzi,
pätšin otšan mustevuzi.—
Kenbo virttä kiittänövi,
silbo poiga syndykkähe
kylväjäkse, kyndäjäkse,
siemenen sirottajakse,
mustan mullan murdajakse.

III. MUTTŠOLOIN LAULUO.

1. ETŠIN YHTÄ YSTÄVÄSTÄ.

Etšin yhtä ystävästä,
sego toista tuttavasta
keralleni keikkumahe.
Nygöi sain, nygöi sain
suurisilmäizen sorien,
mustakulmaizen korien!
Eigo juo dabakkoa,
eigo kanna kabakkahe!
Täm' on kärkky keittämätä,
peä paras lunnastamata!

2. KATŠOS MUIJEN MIEKKOIZIE!

Katšos muijen miekkoizie:
tullah nagraen naizen luogo,
muhoitellen mutšoin luogo!
Katšos, minun on poloizen sulhoin
kui on bokka šliŋganšloŋgan,
peä vähäizel veärällehe,
silmät muľľanmaľľalleh!

3. VEIKOI VEZIKALAINE.

Veikoi on, vezikalaine,
kägei tuuva kägöizengö,—
toi on torakukoizengo
lautšan alle latšiškokse,
sillan alle sinišökse,
kerinkannan korgevuon,
vastańytšän valgevuon.—
»Valdago sinul on vanhembizi,

lubago sinul on nuorembizi?
Älägo tulegi, leävän uksi
hyvän stolan rinnalego;
älägö tulegi, koirasviihti,
pelvoiviihten rinnalego.»—

»Engo tulluh tuomattahe,
vedävynnyh vedämättähe.
Veikoi ubehel vedeli
ujoihuizis uudimizis
kirjavile korjaizile.
Eng' ole vezi šemakka
tymmöitellen juodavakse,
eng' ole kokoi kagraine
tehoitellen syödäväkse.
Vaskiairot katkattihe
vastarannan soudajezi:
muga minuo etšittihe.
Hobja-airot katkattihe
mudapohjan murdajezi:
muga minuo etšittihe.»

4. MUGA MINUO MONI SANOV.

Muga minuo moni sanovi,
toagieh ajattelovi:
arvatah lutuksiheze,
varatahe poigiheze;
arvata ei olguovani,
uskota eron tulevan.
Poaksuhe minä poloine,
toagieh uduine orja,
leikkoan kirotun leivän
kirotuzi kannikozi.
Harvah orja kiitetähe,
harvah orja, harvah loine,
mińńoa eibo ni konza,
poijan naist' ei polvenahe.
On kolme kovile luodu:
yks' on orja, toine loine,
kolmas oman on poijan naine.
Alahan on allin mieli
uijessah viluo vettä;
syväin kylmä kyyhkyläizen
syyvessäh kylän kegoloi.

5. ITKÖV MUTŠOI METŠIKÖS.

Itköv on mutšoi metšikös,
ruogožikos rojavuttavi,
heinikös helävyttävi. —
»Midäbö, mutšoi raukka,
itket?» —

»On minun oza itkemistä.»
— »Boaťuškasgo paheksivi?»
— »Boaťušk' on kui oma toatto.»
Itköv on mutšoi metšikös,
— — — — — — — — — —
»Midäbö, mutšoi raukka, itket?»
— — — — — — — — — —
»Moatuškasgo paheksivi?
— »Moatušk' on kui oma moamo.»
Itköv on mutšoi metšikös
— — — — — — — — — —
»Midäbo, mutšoi raukka, itket?» —
— — — — — — — — — —
— »Vai sinuo sulhoi paheksivgo?»
— »Sebo sebo jäskeläine,
sebo sebo žiidalaine
pitkil vitšoil viŋguttelov,
tervapletil pezettelöv;
karahkaine on kainalozi,
tšiilahaine šiželizi,
ohtahaine olgupeäle».

6. TIEDÄZINGÖ, ON TOATTANI VÄES.

Ken siel on kyläl huhuigo,
mitbo siel vägi tulovgo?
Tiedäzingö, on toattani väezi,
loadizin sillan on sinizen,
pattšahil panettazini,
selgoipuuloil seizattazin;
ostazin parahan oržoin,
mustaharjan, pystykabjan;
sillan korvah seizattazin,
kuldasuitšet, kuldapäitšet,
kuldaloimen landehile,
kuldaizen sadulin selgäh;
žemtšugale siemendäzin;
meziputtš' ois juodavanna,
nižuleibä syödävännä.

Ken siel on kyläl — —
— — — — — — — — — —
Tiedäzingö, on moamani väezi,
loadizin sillan — — —
— — — — — — — — —

Ken siel on kyläl — —
— — — — — — — — —

Tiedäzingö, on velʼʼeni
väezi,
loadizin sillan — — —
— — — — — — — — — —

Ken siel on kyläl — —
— — — — — — — — — —
Tiedäzingö, on sizäreni
väezi,
loadizin sillan — — —
— — — — — — — — — —
Ken siel on kyläl — —
— — — — — — — — — —
Tiedäzingö, on sulhoini
väezi,
loadizin sillan lahoksizen,
pattšahittah panettazini,
selgoipuittah seizattazin;
vallittšizin parahan kon-
dien;
sillan korvah seizattazin,
olgisuitšet, olgipäitšet,
olgiloimet landehile,
olgizen sadulin selgäh;
tšuuruizile siemendäzin;
tervaputtšʼ oisjuodavanna,
olgimöykky syödävännä.

7. VIIKON VUOTIN VEIKOIN KORJOA.

Viikon vuotin veikoin kor-
joa,
ijän kaiken ikkunoizi.
Eigo tulluh veikoin korja. —
Lähtin kurja kulgemahe,
vaivaine vatuldamahe.
Iškin virkkusta vitšale,
hebuo helmiruoskaizele;
lähti virkkuni vieremähe,
heboni helhettämähe.
Kyzyi kuuzi kukkaladva,
ladvoin lanzittu pedäjä:
»Kunne, suvutoi, ajanet,
helävytät, heimotoigo?»—
»Lähtin veikoih vierahikse.»

Menin veikoile pihoile,
vuotin veikoida aižoi alen-
damahe,
rinnuksie riittšimähe.
Eigo tulluh, eigo olluh.
Itše rinnuksuot riitšin,
itše aižaizet alendin,
saatoin hevon on koṅuš-
šihe,
tšupumbaizih soimiloihe.
Itše tuŋgimmos tubahe,
ajoimmas katoksen alle.

Veikoi istui ižäni tilale,
veikoin naine emäni tilale.
Annoin hiiloksele kättä:
vilut on hiilet hiiloksezi;
annoin kiugoale kättä:
vilut on kivet kiugoazi.
Veikoi virkki naizellehe:
»Tuozit vierahale syyvä.»
Toi häi kokkoi kolmvuodista,
vettä vie pani juuvakseni.

8. EN TULE ENNEN IŽÄN KODIH.

En tule ennen ižäni kodihe,
kuń' oma poiga ohjis ollov,
kannettuni kannoil ollov.
Eibo minuo muutgi tunne
pellon alle tulduoni,
kui perimäine pellon seiväs,
alimaine aijan vittša,
kudai on piennä pystettyni,
lapsena vitšastettuni.
Eibo minuo muutgi tunne
pihamoahe tulduoni,
kui vanha ižäni koira,
kudai on piennä syötettyni,
lapsena lakitettuni.
Eibo minuo muutgi tunne
kodiheni tulduoni,
kui vanha ižäni ruuna,
kudai on piennä juotettuni,
lapsena palastettuni.
Eibo minua muutgi tunne
kodiheni tulduoni,
kui vanha emoin kažigo,
kudai on piennä syötettyni,
lapsena lakitettuni.

IV. LAPSIEN LAULUO.

LAPSIEN AZETUSVIRZIE: 1—2.

1.

Baai, baai lasta,
baai pikkarasta.
Liili liili lindustani,
luuli luuli kuldasta kanoa;
magoa maksaizeni!
Tulebos, unoine, uksen toakse,
pienen lapsen pieluksihe,
vagahaizen voatteihe,
voalimastani magaittamahe,
vezastani vetyttämähe,
uttšimastani uinottamahe.
Minäbö laulan lapselleni
meren kažlaizet kaloikse,
meren hiekat hernehikse,
meren allot ahvenikse.
Minäbö t'uudin turvakseni,
varakseni voaputtelen.

2.

Liikutan lasta lindustani,
liikutan linnan vanhimikse,
kiikutan kirjan kandajikse,
t'uuditan lasta tuomarikse,
urohoksego ylendän,
kaunehekse kazvatani.

HYPITESVIRZIE: 3—7.

Hyppeäv, koppoav
hagozel toizel
kaks' virstoa päiväs,
kalakukoi selläs.

4.

Hatš hatš harakka!
tule minul mutšoiks';

lihal syötän,
siivel katan,
kallivol magaitan.

5.

Turu turu ńeidistä,
tule minul mutšoiks';
minun on pertti pitšukkaine,
jauhoinkivi japukkaine,
vezitila lytšykkäine!

6.

Lyngeä leppeä,
koveroa koukkuo.
Min ratšoi roadav,
sen pyy pyydäv,
Kuningas kuuluv
kuuvel virstal,
tyttärie miehel andav,
poigie naittav
kivizis kindahis,
savizis soappais,
tuohizis tulupois.

7.

Soudav lapsi Suomeh,
laskov verkodi lahteh.
Lähten kaloa syömäh,
meren vettä juomah.
Kiiškoida pidäv sellitteä,
ei pie juuttuo.

8.

MOAMAL TÄMÄ KAKKARAINE.

Tapu tapu kakkarasta,
siimasta, suolasta,
mezimarjan magevutta,
kangasmarjan kaunehutta.
—»Kelbo tämän kakkaran annat?» —
»Moamal tämä kakkaraine.»

9. TIPPIZIL RUBIENDAVIRZI.

Itton totton,
torodila morodila,
vieduri voaduri,
kannan mannan,
niemen nirkku,
soaren sorkku,
vastan vaibu,
kuuren kundu,
herran heššu,
stoarostan tuppi.

10. OLI ENNEN UKKO, AKKA.

Oli ennen ukko, akka;
oli kirjava kanaine.
Muni kirjavan munaizen.
Muna vieri hiilokseh.
Ukko, akka itkemäh,
kanaine kakattamah,
veräizet on vieremäh,
musta lehmä ammomah,
harakalgi händä halgi,
varikselgi varvas poikki,
oja verdä juoksemah,
sana soamah kyläh.
Mendih pappilan piijat viel;
korvoi halgi, korendo poikki.
Siidä leivät liettieh,
lapset lattieh,
musta lehmä ammomah,
muu karja murehtimah.

11. KEN SÖI KEZÄVOIN?

»Ken söi kezävoin?» —
»Hiiri söi kezävoin.» —
»Kusbo hiiri voida soabi?» — »Vanhan akan vakkazezi.»

»Kusbo vanha akka soabi?» —
»Nuoren ńeidoin padaizezi.»

»Kusbo nuori ńeidoi soabi?» —
»Nuoren lehmän ńännizezi.»

»Kusbo nuori lehmä soabi?» —
»Vihandazi vainivozi,
tuorehezi turbehezi.»

»Kunne hiihtät, hiirirukka;
lyhytjalga, lyndžyttelet?» — »Pagoh lähtin road'eidani,
piilemähe pilloidani;
pujotammos puun ragohe,
mättelemmäs mättähäze.»

12. AKKAINE PAKKAINE.

Akkaine pakkaine
pani pätšit lämmäh,

poropoan tulel,
itše lähti viel.
Tuli vävy vastah.

»Kus tulet?» — »Pappilas.»

»Midä siel roavoit?» —
»Papil minä paimendin.»

»Saitgo sinä palkkoa?» —
»Maľľaizen maiduo,
kaľľaizen kannatesta.»

»Kunnebo net panit?» —
»Savihaudoih sorruin.»

»Mintäh et ole märgä?» —
»Tuluizil kuivaelin.»

»Mintäh et ole korvennuh?» —
»Loitogali pyörähtelin.»

V. LOITŠUSVIRTTÄ.

1. VIRVOITUSVIRZI.

Virvoitan, varvoitan
tuoreheks', terveheks';
rauhutta, tervehyttä,
pitkeä igeä, vuuveks vaboa,
ńedäliks' velgoa;
sinul vittša, minul jäittšä!

2. TINAN VALANDAVIRZI.

Hyödynen, ga hörtšäks';
keyhtynen, ga kerkäks';
kuollen, ga kartaks';
miehel mennen, ga ventšaks'.!

3. ONGITESVIRZI.

Ihvenine, ahvenine!
ńäppeä ńäverästä,
koppoa koverasta;
syö minun tšyöttäni,
tule minun ongeh.

4. PAIMOINVIRZI.

Paimoi trubiv lerottav:
Leru, leru lehmäizie,
laru laru lambahaizie,
vihanda heinä syödävännä,
olutvezi juodavanna,
huovepošťel' moattavanna.

5. LEHMÄIZENI, AINOIZENI!

Lehmäizeni, ainoizeni!
tulebos ehtäl on kodihe
tuluksile tunduvile,
ńännilöile nähtävile.
Ei maijot manale jouva,
piimät toizile pihoile;
tänne maijot tarvitahe

udaril on uubuvile,
ńännilöil näpähtävile.
Lehmäizeni, ainoizeni!
tuobos maidozi manalpäi,
piimät toizil on pihoilpäi,
kanna kaiken ilman peälpäi,
helies on heinänpeäzi,
kaunehen kanabron peäzi.

6. ORAVANVIRZI.

Oravaine onnervoine,
metšän kaži on kirmiäine!
purebos puuda, syö käbyö.
Panemmo kuuzet kuldavöihe,
pedäjät on hobjavöihe;
lähtemmö kuuzie kolkuttamahe,
hoŋgaiziegi riehkimähe.
Oravaine onnervoine!
oijendaitše oksaizile,
levittäitše lehväizile.
Brihamies on ambumazi,
pendukoira haukkumazi.

7. PEDRANVIRZI.

Kezät vuolin keihäsvartta,
talvet susta šuorittelin;
pezin pienen perttizengi,
pyhkin pienen lattiengi.
Lähtin miehizi metšäle,
urohizi ulgoteile,
kahten, kolmen koiraizen ker,
viijen, kuuven villahännän,
seittšemen sebelikaglan.
Lykkäin on lylyn lumele;
muutbo hiihtävi higehe,
itše hiihtän hiľľallehe,
verkkazelleh vierettelen.
Koirani keränä vieriv,
sukseni sujuv madona;
minä hiihtän mägie myöte,
koira juoksov korbirannan.
Vai ei mettšä miehih miesty,
eigo korbi koirih kostu,
ylety metšän ižändä.
Miestys mettšägö miehiheni,
kostus korbi koiriheni,
kuuzet kullale sivallan,
hoŋgat hobjal voidelengo.
Lähten hirven hiihtändähe,

poropedran pollendahe. —
Job' on mettšä miehih miestyi,
segö korbi koirih kostui,
yletyi metšän ižändä.
Panen aijan raudaizengo
raudaizile aijaksile,
teräksizil seibähile;
madoloil vitšastelengo,
tšidžiliuskuloil sidelen;
jätän hännät häilymähe,
peät vaŋkat vabizemahe,
kadehetbo kaittšemahe.
Ken kadehin kattšonovi,
silmät verdä vuodakkahe;
kenb' on kumman keksinövi,
tyvin kuuzet kulkkuheze,
ladvoin lakkapeät pedäjät!

8. LEMMEN NOSTOVIRZI.

(Ńeidine vezirannas:)
Otan vettä Jordanan joves,
pyhän virran pyöhtimes,
kuh on Syndy kastettu,
Valdakunda valettu.
En ota syyvä, engo juuva,
otan omoa lembie nostoa
Marpal rababožel.
(Täl viel silmät pezöv da sovatkai brizgaittšov, kois.)

9. VENTŠAN VAROITESVIRZI.

(Ennen venttšah lähtendeä andilas da sulhoi seizotah aitas, hurat jallat riehtilän peäl; eräs vanha inehmine, päretuli käes, kirves toizes, astuv ymbäri heis da lugov:)
Kivizen linnan kierrän,
raudaizen linnan rakendan,
teräksizet seibähät seizatan
moas da taivahah sah;
vaskizil vitšoil veännän
kuuks' kullaks' aigoa,
siks' ilmaista igeä
Romois ymbär' da Maris.

10. SUUDELUSVIRZI.

Solom boabuškaizeni,
kattšojaizeni!

tule tänne, tarvitah
näil töil työndyes,
ažeil azettujes.
Tuo vasta tullessas,
vallitše varba vaskine,
huolita hobjaine,
kuvoa kuldaine!
(Sid lapsen kylvettäes lattien pyhkittäväl vastal:)
Sutteluksis, pettelyksis,
pahoin akkoin ajatuksis,
pardasuijen paginois,
havensuijèn hoastandois;
ken lie kadehin kattšonuh,
silmät verinä vuodakkah,
razvana rappukkah,
tinana tippukkah
juoksijal händäh,
lendäjäl siibeh,
hankkujal hambahih,
kadehil kulkkuh,
pohjaizil puolil,
puustil metšil,
lageil kaŋgahil.
Siel on luutoinda lihoa,
ruuvatoinda kaloa;
sinne sinuo vuotetah,
röŋgytäh, möŋgytäh;
siel on sinine soari,
sinizes soares sinine kivi,
sinizen kiven sizäs
siel on sinul tila.
(Kylvettähyö:)
Kagran jyväine kazvoa,
ozran jyväine järetä,
rugehen jyväine saŋgeta
lapselleni Iivanazelleni!
(Härränmukin keändäes:)
Uuven lapsen sain,
uuven haldien panin!
Älä tunne tundijoa,
älägö tiijä lähtijeä;
magoa kui moatintša,
veny kui vezihago;
moaman unet mioattavaks',
toatan unet toizeks'!

11. MOAHIZEN OIJENDUSSANAT.

Terveh teil moan ižändil!
Kylymoan ižändät,
vezimoan ižändät,
moamoan ižändät,
kivimoan ižändät,
tulimoan ižändät,
kylymoan poijat,
kylymoan piijat,
kylymoan vallanvanhimat,

suuret i pienet,
keskikerdahizet!
Lienen pahoin roadanuh,
lienen pahoin ajatelluhes,
prostikkoa minuo (nimi)
pahois duumis,
pahois ajateksis!
(Sid keändöpeäveitšel kibiehine kolmeh siah (kylys) loadiv krüugan, ottav moada kaikis, painelov kibeidä kohtie lugies:)
Ottoat omatto hyvät eäreh,
andoat omani pahat pois!

VI. SANELUSVIRTTÄ.

1. ILMAN ALGU.

Suosotka sorei on lindu
lendelövi, liidelövi;
yöt lendäv lebeämättäh,
päivät ilmai istumattah;
heinänpeäzi hengeävi,
ruovonpeäzi huogoavi.
Ettšiv on pezän tilasta;
ei löyvä pezän tiloa.
Nosti on vanha Väinämöine,
nosti polven on merezi,
labaluun on lainehezi;
se tuli kui turbehekse,
vihandakse mättähäkse.
Suosotka sorei on lindu
jo löydi pezän tilaizen
vanhan Väinön polven peäzi;
valoi vaskizen pezäizen,
muni kuldaizen munaizen.
Haudelovi, keändelövi
kui on sotka poigiehe,
taimen taimenuiziehe.

Kuuli vanha Väinämöine,
kuuli hibjan hiildynyökse,
polvuon palehtunuokse;
häilähytti polvenpeädä.
Muna kuuvekse mureni,
seittšemekse tšibrujeli.
Mi on jäitšäs kuoruttago,
alimaizeks' moaemakse;
mi on jäitšäs valgiasta,
kuudamakse taivahale;
mi on jäitšäs ruskiasta,
päivöizekse taivahale;
mi on jäitšäs siemenyttä,
teähtilöikse taivahale.

2. TAMMENVIRZI.

Sizäreksie sillat täyvet,
veľ'eksie venoipunaizet —

lähti heinän loajindahe,
korttehen koguondahe.
Min on niitti, sen koguovi,
panov savoil soattoizile,
tuhanzile tukkuizile.
Tuli tuuli Tuuloksezi,
ahvaine Anuksen moazi;
tungi heinäizet tulehe,
vihandoizet hiiloksehe.
Suvituuli tuhkat otti,
pohjaine porovähäizet.
Jäi on tuhkie vähäine
Päivänpoijan peädä pestä,
silmie hyvän sigivön.
Jäi vie tuhkie vähäine.
»Kunne noida pandanehe?»
—»Vies nenet emoil edehe!»
Vei nenet emoil edehe:
»Kunne noida pandanehe?»
Emä varzin vastajeli:
»Tuonne noida pandanehe
meren selläl selgiele,
lagiele lainehele,
kirjavan kiven sivuhe,
ruskien ruogoizen tyvehe.»

Sihbo kazvoi soari kaunis
meren kolmen kuohumile.
Soares on tazaine tammi,
tammes on tazaine ladva,
joga oksas on omena,
omenas on kuldapyöröi,
kuldapyöröis on kägöine.
Min pyöröihyt pyörähtelleh,
sen kägöi kukahtelovi,
kulda kulkuzi valuvi,
hobja tilkkuv huuliloizi
kuldaizih on kuppizihe,
vaskizih on vakkaizihe.

Jobo tammi tiel tulovi;
olovahk' on oksillehe,
leviehk' on lehvillehe;
päivän otti oksillehe,
kuun kavotti lehvillehe.—
Ei ole tammen koadajasta
nygöizizi nuorižoizi,
urohis ylenijöizi.

Mies musta merezi nouzi,
uros aldolois yleni,
raudasuine, raudapäine,
raudahattu hardeile,
raudakindahat käezi,
teräskirves vyön tagana,
vähän kuollutta parembi,
kadonutta kaunehembi.
Sebo saigi tammen koata,
tazaladvan laŋgetella,
ladvoin suureh on suvehe,
tyvin puolin pohjaizehe,

poikin puolin Pohjoilahteh;
leikoi lehmilastuizikse,
pilkoi on pilastehikse.

3. KANDELEHEN LAINDA.

Vagav vanha Väinämöine
vesti tiijole venosta,
loadi purtta laulandoile;
lauloi virren, laijan liitti,
toizen lauloi, toizen liitti,
kolmanden, kokat kuvaigo,
melan vaskizen varaigo.

Meni aigoa vähäine.
Jobo itköv puine purzi,
veneh hangatoi haveksiv.
Vagav vanha Väinämöine
itše virkki dai pagizi:
»Midäbö itket puine purzi,
veneh haŋgatoi haveksit?»
Purzi vaiten vastaeli:
»Sidä itken puine purzi,
veneh haŋgatoi haveksin,
muut purret sodie käyväh
kolme kerdoa kezäzi;
minäbö lahon on lastuilleni,
venyn vestomuksilleni;
ilgeimmät ilman linnut
peälleni pezästä pietäh,
madalimmat moan madoizet
alle kojien eletäh.»

Vagav vanha Väinämöine
iški purtta kindahale,
kindahale kirjasuule.
»Työnny työnnöttäh vezile,
laskemattah lainehile,
käzivarzin keändämättäh,
teräksizil on teloile,
vaskizis on valgamoizi!» —
Työndyi työnnöttäh vezile,
laskemattah lainehile.

Tuob' oli vanha Väinämöine
pani vanhat soudamahe.
Vanhat soudi, peät vabizi.
Pani on nuoret soudamahe
yhten laijan ńeidizie,
toizen laijan sulhaizie.
Nuoret soudi, airot notkui,
telľu tedrenä kukerdi,
airon pyyryt pyynä viŋgui,
haŋgat hanhena havizi,
nenä joudui jouttšenenna.

Nuoret kerda veällettihe
silmän sindämättömäkse,
nuoret toine veällettihe
korvan kuulumattomakse.

Puutui purzi Väinämöizen,
takeldui venoi jumalan,
ei kivele, ei havole,
hauvin suuren hardeile
meren selläl selgiele,
lagiele lainehele. —

Vagav vanha Väinämöine
itše virkki dai pagizi:
»Ongo näizi nuorižoizi,
joukos ongo joudujazi,
tämän purren purgajasta,
tämän laivan laskijasta?»

Tuob' oli nuori Jougamoine.
otti veitšen vierellehe,
luun pureman puolellehe,
tupessah on tuiman rauvan;
iški miekalleh merehe,
alle laijan laŋgetteli.
Miekka mullakse mureni,
ei on haugi ni totelluh.

Vagav vanha Väinämöine
itše virkki dai pagizi:
»Kai on miehikse kyhätty,
pandu parran kandajikse!»

Oli vanha Väinämöine,
laski on melal merehe,
alle laijan laŋgetteli:
haugi kolmekse palakse,
keskimuru se keilahteli,
händämuru se häilähteli,
peäpala kädehe puutui.

Katšellahe, keännellähe:
tulis ruodaine iloine,
kalanluine kandeloine.
Misbo kokka kandeloizeh? —
Hauvin suuren hammasluuzi. —
Misbo kielet kandeloizeh? —
Tuonen neidoin tukkaizizi,
jouhilois uvehheboizen. —
Sai iloine valmehekse.

Vagav vanha Väinämöine
itše virkki dai pagizi:
»Ongo näizi nuorižoizi,
joukos ongo joudujazi,
tämän soiton soittajoa,
tämän ilon iloittajoa?» —

Tuob' oli nuori Jougamoine,
otti soiton sormillehe,
ilon ittšiedäh lähembä;
soittelov soruttelovi. —
Ei ilo ilole tunnu,
eigo soitto soitandale
Jougamoizen soitellezi.

Vagav vanha Väinämöine
otti soiton sormillehe
poikkipuolin polvillehe,
soittelov soruttelovi. —
Job' ilo ilole tunduv,
sego soitto soitandale
Väinämöizen soitellezi.
Soitti soile, soitti maile,
kajahutti kaŋgahile;
suo sorahtih, moa järähtih,
kaŋgas vastah on kajahtih.
Mi oli metšän otusta,
kaksin siivin širgajoa,
ńeľľin jalloin juoksijoa —
kai net tuldih kuulemahe
Väinämöizen soitandoa.
Mi oli meren kaloigi,
kuuzin evin on kulgijoa,
kaheksin karehtijoa —
kai net tuldih kuulemahe
Väinämöizen soitandoa.
Itše vedihe vien emändä
kivele alaperäle,
sai on šaramättähäle,
nouzi koivun kongelole,
lepän lyŋgäle yleni;
sinisukkie sidovi,
punapagloi on panovi —
häigi sai on kuulemahe
Väinämöizen soitandoa.

4. VANHA VÄINÄMÖ DA NUORI JOUGAMO.

Vagav vanha Väinämöine
sego nuori Jougamoine
ajettihe vastakkahe;
rinnus koski rinnuksehe,
aiža aižaizen nenähe,
vemmel vembelen sagarah.
Vezi kiehui vembelezi,
razva rahkehen nenäzi,
udžve uuven aižan peäzi.
— »Välittäibö Väinämöine!» —
Ei vanha Väinämö välittäi. —
»Välittäibö Jougamoine!»
— Ei nuori Jougamo välittäi. —
»Nukkabo myö täs laulamahe,

kudai olemmo sanoil syvembät!»
Laulav nuori Jougamoine,
laulav sorzaizen on soile.
Laulav vanha Väinöi haukkaizen havuile:
sorzaizen sen sorraldav i perraldav.
Laulav Väinöi kondiehuon on korbiloile;
sen i nuori Jougoi sorraldav i perraldav.
Laulav nuori Jougamoine
Väinämyttä hukkaizen on reunah . . .
Suutui vanha Väinämöine,
laulav nuorda Jougamosta
sorkin soihe, polvin maihe,
kynzin kylmähe kivehe,
hambahin vezihagohe.
Tuuli päidä tuďďuttelov,
aldo tukkie ajelov,
virda jalgoi on vedelöv.

»Hoi sinä vanha Väinämöine!
vaiv' olis teäl ollakseni
sorkin soizi, polvin maizi,
kynzin kylmäs on kivezi,
hambahin vezihavozi.
Olis minul kolme venosta hyveä;
parahan annan venoizen
vanhalebo Väinämöizel.»—
»On noida minul venoizie
joga tela on tembaeldu,
joga valgamo ve'eldy».—
»Hoi sinä vanha Väinämöine!
olis kolm' minul oržoida;
annan on parahan oržoin
vanhalebo Väinämöizel.»—
»On minul noidabo oržoloigi
joga soimi solmieldu,
joga tammi tartuteldu.»—
»Hoi sinä vanha Väinämöine!
olis kolm' minul tšidžosta:
ota hos paras tšidžoini:
Anni tšidžoi aštiet pezöv,
Katti tšidžoi kaŋgoin kudov,
Ogoi tšidžoi muit' on hyvä.» —
»Aja nyt ižän pihahe,
ižän pitkile pihoile,
tazaizile tanderile,
otan hos sen Ogoi tšidžoin»

Tulov Jougamo kodihe,
istuhes kolpitšan peäle
huulil juuri hyydynyizil,
nenäsullil laŋgennuizil. —
Kyzyv' Jougamoizel moamah:
»Mintähb' olet on poigaizeni,
huulil juuri hyydynyizil,
nenäsullil laŋgennuizil;
etg' olluh miehen tapoile,
etg' olluh kondien pepuile?» —
»Eng' olluh miehen tapoile,
eng' olluh kondien pepuile.
Hoi sinä moamoini kandajoini!
kui annoin eäres ainavoizen,
ikkunkorvan on iloizen,
lautšan peähyös istujaizen;
toivotin minä Ogoi tšidžoin
vanhalebo Väinämöizel,
turjuksele nurjuksele,
vanhale varapivokse;
sidä itken sen igäni
sego puolen polviloizi.» —

»Älä ole, poigani, pahale mielin;
ottaen Ogolois peästäh,
andaen on Anniloizi,
keräten on Kattiloizi;
sidä vuotin sen igäni
vanhoa Väinöidä vävykse,
heimoheni suurda miestä.

5. SEPOI ILMARINE.

Pajas Ilmarine roadav,
sormet hänele pihtilöinnä,
kulakat on vazaraizina. —
Lendi kotkoilindu pajale:
»Oi seppoine Ilmarine,
tagoj ilmanijällinegö!
olis minule sanomat:
menes sulhoiks' Annukkaizeh,
vereväizeh, lihavaizeh,
pelvastukkah, sinisilmäh,
kaidakujo-mustakulmah.»

Sid sepoile Ilmarizel,
tagojal ilmanijällizele,
pihtet moah tujahtettihe,
vazarat vajahtettihe;
sid i net sanaizet virkki:
»Hoi moamoini kandajoini!
lämmitä kyly on läikäšköitä

poahtavasti, palavastigo,
hiilavasti, higevästigö
hoabaizile halgoizile,
koivuizile lastuizile,
leppäizil kaluizilego.»

Moamoinebo kandajoine
kylyn poijale lämmitti . .
»Menebos, poigani, kylyhe;
kylyn jo minä valmistini,
hauvoin vastan haurun
peäle,
vien on lämmän lämmitini;
kylve, poigani, kylläizesti,
valabos vettä valdaizesti,
pezebos peähyt pelvoipivokse,
kaglaine kananmunakse,
muu ruŋga lumitukukse.»

Sid sepoigo Ilmarine
kävyi kylyh on kylbemähe,
kylbi kylys on kylläizesti;
sid i net sanaizet virkki:
»Hoi moamoini kandajoini!
tuo sobaizet pelvahizet,
tuobos paida palttinaine,
tuobos koadiet kaijikkaizet,
tuobos kauniskauftanaine;
lähtenbö minä sulhaizikse.»

Toibo moamah Ilmarizel,
sovat kandoi pelvahizet
hijettömäl hibjaizele;
koadiet kandoi kaijikkaizet
soreilego sorkkaizile;
toibo sulavat sukkaizedi
jämeilegö jalgaizile;
kandoi keŋgät kannakkaizet,
lehmän nahkas leikottuizet,
häkin taĺĺas hallottuizet;
toi vie kauniskauftanaizen,
kagranheinän karvallizen;
turkin kandoi turbiaizen,
tuhatńybläl ńyblitetyn,
soal lappaizel lapoitetun;
viebo toi on vyöle vyöngö,
kellois karvois kuvottuizen,
kullal niitil kullittuizen.

Sid sepoigo Ilmarine
voatteile valmistelihe,
sobaizil sovittelihe;
vaĺĺasteli viĺĺoin arzoin

ruskeikorjango eduizih,
kaksihobjajallaksoizih,
kuuzikuldakablahaizih;
panibo kägyöt kukkumahe,
panibo tšiutšoit tšilizemähe,
vembelen peäle pajattamahe,
rahkehil rätšättämähe,
anna kai katšahtetahe,
urosmiehet uravutahe,
nuoret ńeidoit ihastutahe.

Istuihes korjah Ilmarine,
jamoi ohjakset kobraizih,
kaunisplettizen kainaloizih;
iški varzoa vägevästigö,
iški viľľoida kibiestigö,
lähti ajamah merdä myöte.

Ajav päivän, ajavi toizen,
ajav päiveä kolmattagi;
ei heboizen kabja kastu,
eigo vuohine lihone;
rahkehis razvat valuvi,
vembeles verigi tippuv,
ruskeikorjago rudžizov,
kuldakablasgo kajizov.
Kolmandengo päivän puoles
kuulov seppoine jyryni suuren:
havumettšägö hojahtah,
kuuzikorbigo kujahtah;
kattšov ylähe: päivöi paistav;
kattšov alahe: regi ajavi;
kengos kungos ries ajavi?

Ries ajavi kaksi miestä:
yksi vanha Väinämöine,
toine nuori Jougamoine.
Vanha viizas Väinämöine
laski surmat Ilmoin peäle;
Ilmoin korjago kopastih,
kirjav korjago kipastih,
hobjajallakset turmottihe.

Lauloi Ilmoi soaren saložan
keski- on merel sinizel;
kovat koivut kazvettihe,
valgeituohet turvottihe . .
Ottibo koivun Ilmarine,
loadi endistä paremban;
lähti ielleh merdä myöte.

Ajav päivän, ajavi toizen,
ajav päiveä kolmattagi;
ei heboizen kabja kastu,

eigo vuohine lihone;
rahkehiz razvat valuvi,
vembeles verigi tippuv,
ruskeikorjago rudžizov,
kuldakablasgo kajizov.
Kolmandengo päivän puoles
kuulov Ilmoi: koira nuttav,
havumettšägö hojahtah,
kuuzikorbigo kujahtah;
kattšov ylähe: päivöi paistav;
kattšov alahe: savugo nouzov;
koirarikki haukkuv, nuttav,
varzan nirzan verryttävi,
vil'l'oin hännän villottavi.

Smiettiv Ilmoi: eläjä lähil;
ajattelov: agja nägyv
hänen merele kullendal,
hänen korjazi ajandal.
Kattšov Ilmoi: eläjätila,
Hiijon kodigo korhottavi,
tsoarin pertti porhottavi.
Ajav sepoigo Ilmarine
Hiijon tsoarin ikkunan alle;
hobjajallas seizattihe,
kuldakablasgo kopahtih,
ruskeikorjago azetui,
varzal higibo hallevui,
vil'l'ois voahtibo valevui.

Sid sanovi Ilmarine,
tagoj ilmanijällinegö,
korgeieänel eänistävi,
sageieänel sagistavi:
»Hiijon tsoari, miehis mies!
jogo annat ainavoizen,
jogo työnnät tyttäröizen
kuldakablaskulgijahe,
Ilmoin korjah hurgujahe?»

Vastah Hiido vastajeli,
sepoin sanomil saneli:
»Oigo noigo Ilmarine,
tagoj ilmanijällinego!
Äski annan ainavoizen,
äski työnnän tyttäröizen
sinun korjah hurgujahe,
kuldakablaskulgijahe,
laulanet kui lammin pihale,
pienet maimat pirskamahe
lahnankaladi laimamahe,
lohenkaladi loigamahe;
azunet kui aijan ymbäri,
loadinet kui lammin randah,

raudaizile žerdizile,
teräksizil seibähile;
vitšo madoizil vitšaizil,
hännät jätäbös häilymähe,
ńuokat vuoroi tšuilamahe.»

Lauloi sepoigo Ilmarine
Hiijon tsoaril on lambizen,
lauloi lohedi loigamahe,
pienet maimat pirskamahe;
azui aijan ymbärile
raudaizile žerdizile,
teräksizil seibähile,
vitšoi madoizil vitšaizil.

Meni myösten Ilmarine
Hiijon tsoarin ikkunan alle.
»Hiijon tsoari, miehis mies!
jogo annat ainavoizen,
jogo työnnät tyttäröizen?»

Sidi Hiido vastajeli,
sepoin sanomil saneli:
»Äski annan ainavoizen,
äski työnnän tyttäröizen,
voinet pellon kyizen kyndeä,
keärmehizen keännätellä,
madohizen vaguollago
keŋgättömil jalgaizile,
vyöttömile ruŋgaizile,
syömättömil vattšaizile?»

Otti Ilmoi rovungo raudoa,
hobjoa, kuldoa kyllis kylläl,
tagoi adran huolevasti,
kullal laštiet kullittšigo,
hobjal adran hobjittšigo;
raudapaijan panetteligo,
kivihattuizen tšumutteligo;
lähti pellon kynnändähe,
lähti kyizen kujoitandahe,
keärmehizen keändelendäh,
madohizen vaguondahe.

Loppi Ilmoi kynnändäizen,
heitti seppoine vaguondaizen,
meni Hiijon ikkunan alle:
»Hiijon tsoari, miehis mies!
jogo annat ainavoizen,
jogo työnnät tyttäröizen?
Minä kyizen pellon kynnin,
keärmehizen keännättelin.»

Sid i andoi Hiijon tsoari,
andoi omahe ainavoizen,
työndi omahe tyttäröizen,
kaunehengo Annukkaizen
kuldakablaskulgijahe,
Ilmoin korjah hurgujahe.

Lähti Ilmoi kulgemahe,
lähti seppoine ajelemahe.
Annukkaine korjas istuv,
kaunikkainego nojottav.
Ajav päivän, ajavi toizen,
ajav päiveä kolmattagi.
Kolmandengo päivän puoles
kattšov Ilmoi korjan perähe:
ei ole korjas Annukkasta,
kulgijazi kuldastago,
karizijas kaunistago.
Annukkaine vereväine,
valgeihibja lihavaine,
pelvastukka, sinisilmä,
kaidakujo-mustakulma,
lendi teähteks taivahale,
liijaks teähteks' ilmoin alle.

Ettši teähtie Ilmarine,
monet teähtet tunnusteli,
kuldaliuskut luvetteligo.

Löydi Ilmoi liijan teähten,
nägi jälles kuldaliuskun,
otti Annukkaizen korjah,
vereväizen, lihavaizen.
Rodihes vie kaunehembi.

Lähti Ilmoi kulgemahe,
lähti seppoine ajelemahe.
Annukkaine korjas istuv,
kaunikkainego nojottav.
Ajav päivän, ajavi toizen,
ajav päiveä kolmattagi.
Kolmandengo päivän puoles
kattšov Ilmoi korjan perähe:
ei ole korjas Annukkasta.
Heittih tšuuruks mereni pohjah
tšukeldihgo vien on voŋgah,
suloikivekse sulahtih,
liijaks' tšuuruks' tšupsahtihe.

Ettši seppoine Ilmarine,
meren tšuurut tšopetteligo,
suloikivedi keännätteli;
löydi Ilmoi liijan tšuurun,
nägi jälles suloikivengö;

nosti Annukkaizen korjah
vereväizen, lihavaizen.
Rodihes vie kaunehembi.

Lähti Ilmoi kulgemahe,
lähti seppoine ajelemahe;
Annukkaine korjas istuv,
kaunikkainego nojottav.
Ajav päivän, ajavi toizen,
ajav päiveä kolmattagi.
Kolmandengo päivän puoles
kattšov Ilmoi korjan perähe:
ei ole korjas Annukkasta.
Muuttih kezräinvärttinäkse,
kaidah korjah kaimavuigo,
kuivih heinihgo häveldyi.

Sid seppoine Ilmarrine,
tagoj ilmanijällinegö,
puri huulet, keändi peän,
murdi mustoa havenda.
Ettši korjas värttinästä,
Annukkasta, verevästä,
valgeihibjoa lihavasta,
pelvastukkoa, sinisilmeä,
kaidakujo-mustakulmoa;
korjan muurin keännätteli,
heinät kuivat tuuloitteli.

Löydi Ilmoi värttinäizen,
kädeh otti, katkajeli,
poikkipuoles murendeligo,
hienoks tšilmuks tšilmujeli, —
mustah merehe viškajeli.

Sid sepoigo Ilmarine,
tagoj ilmanijällinegö,
saneli sanomaizedi,
virkkeligo virkandaizet:
»Annukkaine vereväine,
Hiijon tsoarin tyttäröine!
mene kajakse ijäkse kaikeks'
luodoloil lokottamahe,
vien kivile kajizemahe,
nenil niemen niugumahe,
vastatuulih voappumahe.»

Sid sepoigo Ilmarine,
tagoj ilmanijällinegö,
istuih korjah kirjavahe,
lähti ajamah merdä myöte.

6. LEMMINGÄIZEN VIRZI.

Savu soarele palavi,
niemen kylgizet kydövi,

nogi nouzov nuoraizesti.—
Kenen tai tuli palavi,
kenen valgei vallottavi;
suur' olis paimoin savukse,
pien' olis sodatulekse? —
Keitti Ozmotar olutta
kaheksas kagraizen peäzi,
yheksäz ozran jyväzi,
toan on Päivölän pidoloih,
piilojoukon juomingihe.
Sai olut se valmehekse
yhtes on kezäizes yözi.

Kutšut työndi kuuziele:
rujot kutšui, rammat kutšui,
kutšui on verisogiet;
rammat rattšahal ajeli,
sogiet venoizil soudi, —
yht' ei kuttšun', Lemmiŋgästä.

Taib' oli liedo Lemmiŋgäine,
siid on suutui, siid on seändyi,
siid on viikokse vihastui;
menövi emoil edehe:
»Hoi on moamo, kandajoini,
armas maijon andajoini!
tuobos paida pellervoine,
kannabos kabuizet koadiet,
ittšes ńeidoina kuvotut,
kassapeänä kaikutellut.»

Emoi varzin vastajeli:
»Kunne lähtet, poigaizeni?
— »Lähten Päivölän pidoloih,
piilojoukon juomingihe.»—
»Ei sinuo sinne kutšuttu.»

—»Oigos moamo, kandajoini!
korei on kutšuttu vieras,
koriembi kuttšumatoi;
koira kuttšuen tulovi,
hyvä ilmai hyppeävi.» —

»Äläs lähte, poigaizeni;
kolm' on surmoa matkallezi:
Enzimäine on suuri surma:
kui menet matkoa vähäizen,
kullet tiedä pikkaraizen,
sid tulov tuline koski,
koskes on tuline luodo,
luuvos on tuline koivu,
koivus on tuline kotka:

yöt se hammasta hivovi,
päivät kynttä kriitškuttavi
Lemmingäizen peän varoihe.» —

»Oigos moamo, kandajoini!
ei se liene miehen surma,
eig' ole kuolenda urohon;
siidbo sorzana tšukeldan,
siidbo allina alendun;
sil on minäbö siid i peäzen.» —

»Toine on surma suuri surma:
kui menet matkoa vähäizen,
käyt on tiedä pikkaraizen,
— aida on raudaine laittu
moas on saite taivoizehe,
taivoizes on moahe saite,
teräksizil seibähile,
raudaizile aijaksile,
tšidžiliuskuloil sivottu
keärmehil on keännätetty
Lemmingäizen peän varoihe.» —

»Oigos moamo, kandajoini!
ei se liene miehen surma,
eig' ole kuolenda urohon,
kulgijan kulon alaizen,
läbi mättähän menijän;
sil on minäbö siid i peäzen.»

»Kolmas surma on suuri surma:
kui menet matkoa vähäizen,
käyt on tiedä pikkaraizen,
peäzet Päivölän kujoloih,
Päivölän kujoloin suuhe,
siid on konnan koirat kiini,
metšän kondiet kahlehizi
Lemmiŋgäizen peän varoihe.» —

»Oigos moamo, kandajoini!
ei se liene miehen surma
eig' ole kuolenda urohon;
siirittš' siirrän lambahieni,
kierrän kidžerkarvoidani,
sil on minäbö siid i peäzen.»

Häi on lähti, ei varannuh,
virviközi viititšihes,

varvikozi voatittšihes,
raudapaidoihe panihes,
teräsvyölöih vyöstelihes,
lustuloihe luottelihes;
raudapaijois mies parembi,
teräsvyölöis tehtožembi,
lustulois äijeä lujembi.
Vaľľastav on viľľoivarzan
korjan kuldaizen edelıe;
iški varzoa vitšale,
helähytti helmivyöle.
Oržoi juoksi, matka joudui,
regi vieri, tie vilizi;
peäzi Päivölän pihoile.

Tuo se Päivölän emändä
sanan virkki dai pagizi:
»Mibos ollet miehiegö,
kenbös lienet urohiego,
kui ei sinuo syöjät syödy,
virkeldy on villahännät,
peäzit koiran haukkumattah,
itše koira kuttšumatoi?»—

»Oigos Päivölän emändä!
korei on kutšuttu vieras,
koriemb' on kuttšumatoi;
koira kuttšuen tulovi,
hyvä ilmai hyppeävi
Kuules Päivölän emändä!
tuobos juuva vierahale,
tuobos tuopile olutta,
kanna kaksikorvaizele.»

Tuob' oli Päivölän emändä,
juosten aittah on menövi,
toib' on tuopile olutta,
kannun kaľľoa pahinda;
mavot laijoil matkoavi,
keärmehet käiverdelövi.

Taib' oli liedo Lemmiηgäine,
taboav on taskuheze,
löydäv oηgiloi muruizen,
mavot laijoil lykkeävi;
itše vie sanoikse virkki:
Rikka moahe koattanehe,
olut suuhe juodanehe,
kannun kandaja Manale,
tuopin tuoja turbeheze.»

Tuob' oli Päivölän ižändä,
siid on suutui, siid on seändyi,
siid on viikokse vihastui;
lauloi harmoan oravan,
oravaizen orduole,
kiidžimie karistamahe,
pilmuloi pirottamahe.

Taib' oli liedo Lemmiŋgäine,
lauloi ńeän on kuldarinnan;
söi se harmoan oravan,
oravaizen orduole.

Tuob' oli Päivölän ižändä,
lauloi lammin lattiele.

Taib' oli liedo Lemmiŋgäine,
lauloi härrän kuldasarven;
joi häi lammin lattiele.

Tuob' oli Päivölän ižändä,
sanan virkki dai pagizi:
Lähtemmö pellol torahe,
šiliele voitteluksеh;
läkkämmö ullos pihale,
mittelemmö miekkojammo,
kattšelemmo kalbojammo,
kenen miekka mieluzembi,
kenen kalba kaunehembi,
— sil on iel šivaldamine.

Tuon oli Päivölän ižändän,
sen oli miekka mieluzembi,
sen oli kalba kaunehembi.
Jo häi ielpäi i šivaldi,
soan' ei vigoa midägi,
ei ni verdä värvendännyh.

Toan on miekka Lemmiŋgäizen,
sen on luulois lohkielluh,
peäkalulois katkielluh, —
laski peän on Päivöläizen,
löi kui ńoatin nagrehele.

7. SAMBO.

Lappalaine luimasilmä
pidi viikkosta vihoa,
pitkänaigusta kajehta
peäle vanhan Väinämöizen;
vuotti aijoi, vuotti myöhä
tulevakse Väinämöstä,
soavakse Suvandolasta.

Silloi vanha Väinämöine
regehes on reudoiheze,
korjahes kohendelihes
orihele olgizele,
hernehvarrele hevole;
ajavi karettelovi

meren selläl selgiele,
ulapal on augiele.

Lappalaine luimasilmä
päivänä on muudamenna,
erähännä huondeksenna,
nägi mustaizen merele,
sinervöizen aldoloile.
Sid koppai tulizen jouzen
korvale kovan tulizen,
kiinnitti tulizen jouzen,
nuolen juonele azetti,
vallittši parahan varren;
sid i sen sanoikse virkki:

»Kui käzi alendannovi,
sid nuoli ylendykkähe;
kui käzi ylendännövi,
sid nuoli alendukkahe.»

Ambui olgizen orihen
alle vanhan Väinämöizen,
hernehvardisen heboizen
oigiezi olgupeäzi,
läbi kainalos vazames.

Silloi vanha Väinämöine
sordui sormin aldoloile,
kämmenin vezile keändyi;
siel i kulgi kuuzi vuotta,
seizoi seitšen on kezeä;
kulgi kuuzissa hagona,
pedäjäissä parrenpeänä.

Itkie tihustelovi;
Ukkuo on aihelovi,
Pauvandehta palvelovi:
»Nosta, Ukko, suuri tuuli,
seänmenuo meärätöindä;
nosta mustie mudie
peäle selgein on vezien.»

Nosti Ukko suuren tuulen,
seänmenoizen meärättömän;
nosti mustie mudie
peäle selgein on vezien;
kandoi vanhan Väinämöizen
pimiehe Pohjolahe,
kiven kirjavan sivule,
kyllel pitkän poadaroizen.

Pohjon akka harvahammas
nouzi aivin aigaizehe,
aijoi aiga huondeksezi;
pyhki pertin, lämmitteli,
vei on rikkaizet pihale
pellole perimäizele;
rikkaizile seizattihes.

Sid on kuuli kuuziele,
katšoi on kaheksiele,
kuuli miehen itkeväkse
urohon urizevakse;
ei ole itku naizen itku,
eigo itku lapsen itku;
se on itku Väinämöizen,
urajanda Undamoizen.

Sid i silloi Pohjon akka
meni luokse Väinämöizen,
sanan virkki dai pagizi:
»Midä itket Väinämöine,
midä Undamo urizet?» —

Sanoi vanha Väinämöine:
»Toada itken tuon igäni,
puhki polveni murehtin:
jo uin moale vierahale,
vakki oudoloil ovile».

Sid sanovi Pohjon akka:
»Min sinä minule annat,
kui soatan omile moaloil,
omas kukoin on kuuluvile?»

Sanoi vanha Väinämöine:
»Midäbö kyzyt minule?»

Sid sanovi Pohjon akka:
»Loadinet kui uuven Sammon,
kirjoikannen kirjaellet
sullas yhten jouttšenuon,
murus yhten värttinäizen,
yhten villan kylgyözi,
maijos on mahoizen lehmän,
yhten ozraizen jyväzi.»

Sanoi vanha Väinämöine:
»En minä taguo malta,
engo kantta kirjaella;
sepoin työnnän Ilmarizen,
se on malttaja tagoja,
se on kannet kirjoavi.»

Sid on akka Pohjolaizen
otti miehen kuolemazi,
otti vanhan Väinämöizen,
vei hänen omah kodihe,
syötti miehen, juotti miehen,
kostutteli kuolemazi;
pani oroizen juoksemahe,
liinaharjan liikkumahe,
pimiezi Pohjolazi,
summazi Sarajahazi,
miehien syöjäzi kyläzi,
urohien upottajazi.

Kodiheze tulduogi
lähti luokse Ilmarizen,
sanan virkki dai pagizi:
»Sinä sepoigo Ilmarine,
laŋgoni, emoini lapsi!
lähte ńeidoin nouvandahe,
kassapeädä kattšomahe
pimiehe Pohjolahe;
nygöi on ńeidoi koššottunna
kassapeähyt kaupattunna».

Silloi seppoine Ilmarine
pezihes, puhtastelihes
sygyzellizis syzizi
tavondoizi talvellizis;
haľľakkah huolittelihes,
lustuloihe laittelihes;
regehes on reudoiheze,
korjahes kohendelihes.

Laski varzoa vitšale,
helähytti helmivyöle;
oroi juoksi, matka joudui
pimiehe Pohjolahe,
miehien syöjähe kylähe,
urohien upottajahe.

Pohjolahe tulduogi
Pohjon akka harvahammas
pani Sammon loajindahe,
kirjoikannen kirjoandahe
sullas yhten jouttšenuon,
murus yhten värttinäizen,
yhten villan kylgyözi,
maijos on mahoizen lehmän,
yhten ozraizen jyväzi.

Silloi seppoine Ilmarine
soabi Sammon valmehekse,
kirjoikannen kirjatukse.
Dai on jauhoi uuzi Sambo,
kirjoikanzi kiikutteli:
jauhoi puurnun päiväizezi,
jauhoi puurnun syödävie,
toizen puurnun myödävie,
kolmanden on pieldävie,

Siid ihastui Pohjon akka,
oman andoi tyttäröizen
sepoile Ilmarizele
igäizekse puoliškokse,
kainaloizekse kanakse,
panijakse peänaluizen,
sepoin jalgoin jaksajakse.

Silloi äski Ilmarizel
kodiheze tullessahe
kägöizet kukahtelihe
korjan kirjavan kokile,

oravaizet juoksendeli
aižoile voahterizile,
tedryöt kukerdelihe
peäle pystyn vembelöizen.

Kodiheze tulduohe
meni vanha Väinämöine
sepoin luo on Ilmarizen,
kyzytteli, lauzutteli:
»Sepoi, velli Ilmarine,
laŋgoni, emoini lapsi!
jogo loajit uuven Sammon,
kirjoikannen kirjaelit?»

Sanoi seppoine Ilmarine:
»Jobo loajin uuven Sammon
sullas yhten jouttšenuon,
murus yhten värttinäizen,
yhten villan kylgyözi,
maijos on mahoizen lehmän
yhten ozraizen jyväzi.»

Sanoi vanlıa Väinämöine:
»Jogo jauhoi uuzi Sambo,
kirjoikanzi kiikutteli?»

Sanoi seppoine Ilmarine:
»Jobo jauhoi uuzi Sambo,
jauhoi puurnun päiväizezi.
jauhoi puurnun syödävie,
toizen puurnun myödävie,
kolmanden on pieldävie.»

Silloi vanha Väinämöine
kui tundi tovet sanomat,
loajitteli laivoahe,
laski laivaizen merehe;
sanan virkki dai pagizi:
»Kenbo toanne toissa miessä
vanhale on Väinämöizel?»

Sanoi nuori Jougamoine
nenäs on uduizen niemen,
peäs on soaren terhenizen:
»Sinä vanha Väinämöine,
mi olet rannal olija,
ota minuo purdehezi;
olen minägi miessä siele.»

Sid on vanha Väinämöine
nosti peäle purjehpuungo,
mi on männikön mäele;
laskovi sinistä merdä
melan koukkupeän nojazi.
Laski päivän, laski toizen;
portit Pohjolan nägyvi,
paistav on pahat sagarat,
pahan ukset ulvottavi.

Silloi vanha Väinämöine
tabaihes on taskuheze,
löihe kukkaroizeheze;
siid otti unizet nieglat,
kaiken Pohjolan unnutti,
pahan vallan vaivutteli.—
Meni nuori Jougamoine,
lähti Sambuo ottamahe,
kirjoikantta kandamahe;
sylin Sambuo pideli,
polvin moazi ponnisteli;
eibo Sambo liikahtele,
kirjoikanzi keännähtele;
juuret moah on juurrutettu.

Silloi vanha Väinämöine
kyndi Sammon juurrutetun
häkil sadasarvizele,
turzahale tuhatpeäle.
Vei Sammon venoizeheze,
talui talgapohjaheze;
nosti peäle purjehpuungo,
laskovi sinistä merda
melan koukkupeän nojazi.

Sanoi nuori Jougamoine:
»Miks'et laula, Väinämöine,
hyrehti, hyvä ižändä,
hyvän Sammon soaduozi,
kirjoikannen tuoduozi
tuos on kylmäzi kyläzi?»

Sanoi vanha Väinämöine:
»Aigaine ilon pivokse,
varahaine laulandakse;
portit Pohjolan nägyvi,
paistav on pahat sagarat,
pahan ukset ulvottavi.
Kui omat ovet nägyzi,
omat ukset ulvottazi,
äski laulanda pädizi
ilon piendä loadivuzi.»

Vai oli nuori Jougamoine,
lauloa hyrehtelihe;
suu liikui, järizi parda,
vai ei leuvat longaelluh.

Kurgi kuuli kumman eänen
laulellezi Jougamoizen;
kurgi peästi kumman kulkun,
parahtih pahan sävelen,
kaiken Pohjon nostatteli,
pahan vallan jalgevutti;
kai on Pohjola havaitšui.

Pohjon akka harvahammas

rabaiheze Sambuohe:
jo on Sambo eäreh viedy,
kirjoikanzi kannettunna.
Sid on loadi Pohjon purren:
sada miestä sauvoimihe,
sada miestä miekallista.
sada miestä ambujoa;
laskovi sinistä merdä.

Silloi vanha Väinämöine
jo nägi tuhon tulevan,
hädäpäivän peäle soavan;
tabaihes on taskuheze,
löihes kukkaroizeheze;
löydi piidä pikkaraizen,
tagloa taki vähäizen;
loi on siid merehe luuvon,
peittosoaren salbaeli. —
Sih i puutui Pohjon purzi,
halgei hangava venoine.

Pohjon akka harvahammas
vastat siibilöiks' sivaldi
kotkan kyngäluun nenile,
lendeä lepittelövi
meren selläl selgiele,
ulapal on augiele;
liidelihe, loadelihe
peähe pielen Väinämöizen,
— tahtov purzi puhkiella,
laiva lastuin lohkiella.

Silloi nuori Jougamoine
otti miekan on omahe
käellehe oigiele,
kotkan kobrile šivaldi,
voagalinnun varbahile,
vai ei vienyh vermendägi,
ottan' orvaskettustagi.

Itše vanha Väinämöine
melan on merezi nosti
lagiezi lainehezi;
kotkan kobrile šivaldi,
voagalinnun varbahile.
Jäi yksi nimetöi sormi
Sambuo pidelemähe,
kirjoikantta kandamahe.

Silloi vanha Väinädöine
otti miekan on omahe
käelleh on oigiele,
sil i Sambuo muroitti,
kirjoikannen kirjaeli
meren selläl selgiele,
ulapal on augiele.
Murut tuuli tuuditteli,
ilman leyhkeh liikutteli
ymbäri meres sinizes

rannale meryttä vaste,
vaste merdä hyyvändehtä.

Pohjon akka harvahammas
kannen kandoi Pohjolahe,
keägän kylmähe kylähe,
sormele nimettömäle,
vazamele varbahale.

VII. ITKUVIRTTÄ.

»Ottoat, kuldaizet tyttäret, minun virdyöt, ehki minun virdyizie muisteletto!»

Nastoi-akkaizen, vanhan itkettäjän, sana.

1. LUJUIZIS ANDILAS ITKÖV OLLALLIZEN KER OBRAZOIN EIS.

Ozitelgoa, orhiet syndyizet, nygöi minuo onehtunutta ozakkahembil ozaizil ilmoinottamih olgovoijes!

Annelgoa nygöi, sadožat syndyizet, sammoizel itšelleni savois ozaizis sangeimat ozaizet!

Tundoisyndyizet, annelgoa tuonikkoizel itšelleni tuhanzis ozaizis turbeimat ozaizet!

Mielisyndyizet, nygöi melgivöizel itšelleni annelgoa ilmoinmainomih lähties akkiloidavakse miljanskoit ozaizet!

Annelgoa kyvelmöizel itšelleni kylläkylvökädyöt ilmoinkylvetettylöih lähties!

Annelgoa peigoizel itšelleni ilmoinpestylöih lähties pelvaskädyöt!

Sid annelgoa, kallehet syndyizet, kaiken ilman kaunistajat, karjankaunukädyöt; annelgoa kaidoikabjoi-

kädyöt, gu ei kargiaizen ittšeni mendyö ilmoinkannettuloin karjaizet kalpehtuttas!

Älgeä kadalan ittšeni mendyö ilmoinkandamien kapitoalaizie kaijendelgoa, gu ei rodizih surendoizel itšelleni ilmoinsuvimih mendyö ylen suurie soimavoizie;

gu ei rodizih kurjaizel itšelleni ilmoinkuvamih mendyö kuuhizie kuulevuksuizie; ilmoinottamih mendyö gu ei rodizih päivähizie päivityksyizie!

Ylähällizet syndyizet, seittšemien taivahien vanhimat, tulgoa orbosta lasta ozittelemah!

2. ANDILAS ITKÖV IŽÄLLEH.

Vuota lähten nygöi, etšin uroikuldoa armastani . . . Ethäi käennyh, uroikuldaine armoizeni, elävikse eroittoa kazvinaigaizil!

Vikse sinä, kallis armoizeni, et käennyh, da eroitit ijäkse;

vikse on sinuodas ilmoinsuvimat sulajeldu; vikse on sinuodas viinoivedyizil veseldytetty ilmoinverzomat?

3. ANDILAS EMÄLLEH.

Onhai minul kyvelmöl kyllarmoizeni, kallis kandajaizeni; onhai minulleni voalijaizeni, valgei armoizeni . .

Kaupitšitgo, kallis armoizeni, ilmoinkandamuizien ker kaidoi kabjaizie; vai surmuitšitgo suittšipeähyizie, sula armoizeni?

Vai jo toinah, pädevöi armoizeni, minun pädemättömän peähyizie petlajelit ilmoinpestyizien ker?

Midäbö lienet, suojaizeni, surendoizeh syveldynnyh, kui jo rubeit ilmoinsulgaizih šuorittamah?

Midäbö lienet vierijäizeh, viekas armoizeni, vihavunnuh, kui jo rubeit vierdynyttä vieravuttamah vereäntagaizikse viluloikse?

Vie jo olluzin nämät kaunehet kergiet kezäizet omil valgeil valdaizil ; olluzin vie jo angehtunuh kuldaizil kunnivoizil, mielarmoizeni, teijän armolois!

Vie hos pidänyzittö, ihalat armoizeni, kaunehien ikkunoin pielyizis; vie hos pidänyzittö, soriet armoizeni, sorien stolan peähyizien kaunuizis!

(Emä vastoav:)

Aihelei, ajatettuizeni, armahil syndyizil täyzil sydämyizil!

Kumardelei, kukoizeni, kuldaizil syndyizil, kuni ollet kullan puhtahil kunnivoil!

Oziteldahes orhiet syndyizet ozakkahembil ozaizil ilmoinottamuizih liikkujes!

En ole, ottamaizeni, ozaizien andaj; orhiet syndyizet on ilmoin ozaizien andajat.

Annettahes armahat syndyizet ilmoinajatettuizih lähties omani ozaizet sinun elettäväkse; hos jo rubiezin, eväizeni, estelemäh ilmoinaigomien ker azettelendoi, vai en voi ni esteä: armahien syndyizien on adamaizis alguizet.

4. ANDILAS VEĽĽELLEH.

Onhai minulleni, valgei sakkali, voalijaizeni lapsi, kaunis iho, kandoine kannettu . . .

Midäbö sinä, kyllarmoizieni, et kieldänyh nämien kauppaizien azujes?

Et sinä minuo ni vihaizil sanaizil virkkanuh, ethäi ni miittumih roadoizih roattšinuh, vai jo piit, sorijaizeni lapsi, minuo kaunehil roadoizil mendyö vesselvedyizien tuojana, kaunehien kalaizien keittäjännä.

Viehäi kaunehil sobaizil kaunistelit kaunehil ilmaizil kävves!

Suuret passibot ylen hyvil opastuksuizil kaunehien kazvandoin aigaizil!

Kuibo nygöi rubeit ilmoinelätettylöih eroittamah?

Viehäi jo olluzin omil päivän valgevuizil valdaizil nämät kaunehet kezäizet!

5. ANDILAS SIZÄRELLEH.

Onhai minulleni vie voalijaizeni lapsi, ozaizien oppinuh . . .

Kyzeldihgö sinulles, kyllarmoizeni, nämien kauppaizien azujes?

Miittumat vie ehki ollah ilmoin mielinottamien miilostit? Ongo aigojarmoizieni armot ilmoinaigomis?

Ongo ilmoinsuvimis sulien armoizien sulat? Ongo ilmoinkandamis kallehien armoizien kaunut?

6. ANDILAS RISTIMÄLLEH.

Onhai minul ristoivedyizis livuttaj naine, libuža armoizeni; vahoivedyizis valgaelija valgei armoizeni; kuldaizis kupelizis kublastuttelija kuldaine armoizeni.

Kyzyttihgö, kuldarmoizeni, sinulles nämien kauppaizien azujes?

Kallehis vedyizis valgaelija naine, oldihgo kallehet armoizeni yksil duumaizil nämien igäizien kauppaizien azujes?

7. ANDILAS HEIMOLAIZELLEH.

Ei olis vaibunuon vaikkainolendaigaizet, eigo siibyizien seizondaigaizet, kuni ollen kuldarmoizien suuris tšuppulois omil kuldaizil kunnivoil.

Vuotabo surendoine helien heimokundani etšin da kyzelen kylmäine ilmoinkybenyizien eloksuizie . . .

Sano, elättäjäine lapsi, miittumat on ilmoineväizien eloksuot? Älä, pezettäjäine lapsi, ilmoin pestyizien eloksuizie peitä. Sano, ottajaine lapsi, ilmoinottamuizien eloksuot oluizie myö!

(Heimolaine vastoav:)

Älä, kuldaizeni, kurjal kumardelei; älä, läylemäizeni, läs lähene nämil aigaizil; älä, ottamaine, ozattoman olgupeähyizil peävy!

Olen onehut, ozatoi; onehen ozaizet on mendy onzih puuhuizih.

Älä, ottamaizeni, etši ilmoinelättelemis ozaizie!

Orhiet syndyizet on ilmoin ozaizien andajat; libužat syndyizet on lykkylöin liikuttajat.

8. ANDILAS ŃEISKYLYS.

Kylvetelgeä pestyarmoizeni pelvaspivoizil, eigo vaibunuol tulis valgiet eloksuot mielinottamaizih mendyö!

Suuret passibot, kaunehet ihot, kui ylen hyvät kylyperttizet ilmoinvoalimih lähties lämmitittö! Kai oletto mielizie myö lämmät vedyöt azunuh.

Vie kuulgoa, kylväjäizeni lapset, nämät jälgimäizet kerdaizet:

Kud'd'utelgoa kuldaizen armoizeni kujoimoahuizil yksin kuiduizin, eigo vesselembät eloksuot tulis ilmoinverzomaizih mendyö;

piroitelgoa yksin pelvaspivoizin pestyarmoizen pihoimoahuizil, eigo peijokkahembat eloksuot tulis ilmoinpestyizien ker!

Vuotas vie polttoine lapsi poikeldelemmos sulan armoizeni suuris tšuppuizis, sadožan armoizeni salmoizis.

Ennen oldih mieliarmoizeni suuris tšuppuizis mezizet kaivoizet, ihalal armoizelleni moizet oldih suuret ilehtyksyöt;

nygöi on ainoiarmoizelleni suures tšupus suuret atkalaizet.

Viekas armoizeni rubei viinanvedyizih vajehtelemah.

9. SULHAIZEN EMÄ ITKÖV POIJALLEH OTTAMAH LÄHTENDÄHUONDEKSEL.

Vuotas kurjaine kuonnuttelen kuldasta siemendä omies kuldaizien kuulužoin kunnivoizien aigaizinna.

Eihäi olis, maksaizeni, magavoaigaizet; nygöi olis, kerttehyöni, meijän kieroizien yksis kerahmoizis kiurun kielyizil kitšerdelendöin aigaizet!

Nygöi on katšo, armas vezaizeni, omies vesselöin viebrahtelendoin aigaizet!

Nygöi on katšo, kuvamaizeni, omies kuulužoin kunnivoizien kuulundoin huondeksuot!

10. NOSTATESVIRZI.

Ei olis, lehväizeni, sinun lebävyksyizien aigaizet, eigo, maksaizeni, sinun magoandaigaizet.

Vezaizelleni on jo vihonviimeizet huondeksuot viekkahan armoizeni kodilois.

Kuonnu, kandamoizeni, kumardelemahes kuldaizil syndyizil, kuni ollet omil kullanpuhtahil kunnivoizil.

Ilmoinaigomie ylen suuret arťťelizet tulemas ollah; opittele, voalimani, nosta varustelemahes!

Viego, siibyizeni, näminä yöhyizinnä uinojelit sulavie sigiunuizie?

(Andilas vastoav:)

Milbo kohtaizil ollet, armoizeni, nämikse yöhyizikse magavotilaizet azetelluh?

Toivoin, naine kuldoiarmoizeni, olit kurjaizen ittšeni nämikse yöhyizikse kudžoimättähäizih pannuh;

toivoin, olit mauroimättähäizih moadunuon ittšeni pannuh.

En voinuh udraine näminä yöhyizinnä uinojella;

vai kui syväinyöhyizien aigah virvahtelimmos, ga sid ylen suuret kummaizet kuvateldihes, ylen suuret oudoizet ozuteldihes.

Kai oldih ihalan armoizeni ikkunaizien alle suuret lambuot laskevuttu;

lambuizis oldih joguot juoksemas, joguizis joutšenlinduot uiksendeldih.

Teijän suuril tšuppuizil oldih kuldaizet koivuot kazvettu, koivuizis kuldoikägöizet kukkumas, soloveilinduot soittelemas.

Voitgo, aigojaizeni, arvata minun udraizen unuon?

(Emä vastoav:)

Arbainhai, ajatettuizeni, gu on vezaizeni vihonviimeizet huondeksuot viekkahan armoizeni kodilois.

Mielessäh loajin, laboihuoni, itše sinun magavotilaizet kaksien ikkunaizien välil, a sinun kudžoimättähäizinä ilmoinkuvamat kuvateldihes; sinun mauroimättähäizinä, maksaizeni, ilmoinmainomat ozuteldihes.

Lambizet ikkunaizien al, laboihuoni, näminä yöhyizinnä, net pidäv ilmoinloadimih mendyö omissas kymmenis kyyńälvedyizis laskie.

Joutšenlinduot uiksendelemas — net, voalimoini, omas valgiet valdaizet jälgimäizet kerdaizet oldih.

Dai kuldoikägöizet kukkumas — net sinun kuldaizet kunnivot kujerdeldih; soloveilinduot soittelemas — net sinun kaunehet valdaizet jälgimäizet kerdaizet kajahteldih.

Ei enämbi liene sinun omiedas valdaizie, kui ilmoinkuvamat vallatah nämien yöhyizien jälles sinun kuldaizet valdaizet.

Kuonnu jo, korttehuoni, korgeil syndyizil kumardelemahes, kuni ollet omilles kuldaizil kunnivoil!

Aihelei, aigomaizeni, armahil syndyizil täyzil sydämyizil!

Jo on, vezaizeni, viimeizet huondekset viekkahan armoizeni kodilois.

(Tytär vastoav:)

Suuret passiboizet, kallis kandajani, kui nämĭen yöhyizien kumman unuot arbait!

Suuret passiboizet, olovoiarmoizeni, kui opoalanalaizet unuot ouvostelit!

Muiten lähtiettänys, naine ihal armoizeni, ylen suurikse igäväizikse tiedämätä igäaigaizis;

muiten lähtiettänys ylen suurikse abiehuizikse, ainoiarmoizeni.

11. ANDILAS ITKÖV VEĽĽELLEH.

Mene, mieliarmoizeni lapsi, meren valgamoizih, šauvahtelei meren pohjaizih.

Siel on itšerodivunnuot kaivoizet; siel ottele vesselät vedyöt minun istärän ittšeni igävienaloi ihoizie pestä.

Tuo, kalevoikana, kallehen armoizeni lapsi, kaunehet zirkkaloizet kauhtunuizie koavaizie katšahtella;

tuo, sulasokoli, kullanarmoizeni lapsi, kalanluuhizet sugaizet kulmanpeälizie kuidrizie šuoritella;

tuo istäräl itšelleni iivananpäivyön aigah pestyt käspaikkaizet, pedrunpäivyön aigah kuivatut;

yksih agjaizih allah omani valgiet valdaizet kirjutettu, toizih agjaizih ihalan armoizeni ihoizet, keskiagjaizis on kuudamkirjaizet; net tuo minun igävienaloi ihoizie kuivaella!

Tuo, soloveilindu, sorien armoizeni lapsi, sofjannoit soappaizet;

valgei sakkaline, valgien armoizeni lapsi, tuo voaleńńoit sukkaizet;

tuo, polvarmoizeni lapsi, polttoizel itšelleni sverezisobaizet; vaimelol itšelleni valgiet paikkaizet!

Suuret passiboizet šuorittelemoa; suuret passiboizet sammoizen ittšeni sanaizien kuulemoa.

Ethäi työndänyh, kyllarmoizeni lapsi, kivelmöh kylmeneksendelemäh ilmoinelätettylöih;

ethäi työndänyh vierdynyttä ittšiedäni vilustelemah ilmoinviivytettylöih.

12. ANDILAS IŽÄLLEH.

Ylen on läylemät lähtöizet lämmäizen armoizeni kodizis.

Kai läbi läikkyjäs lähties, läbi kulmis kulgijat vedyizet kurjaizel kai kulgiet!

Kai kandamattomat kaivoizet loadizin kallehel armoizelleni läbi silmis siirdyjis vedyizis.

Kai sintšoin sildalahkoizet sordukkoa kallehen armoizeni kodizis;

kai kamajaizet katkekkoa kallehen armoizeni kodizis,

kui et, ihaloi armoizeni, pidänyh nämie kezäizie ikkunois iloizinna, kammarizis kaunuizinna,

ennenkui ilmoinsuvimaizih suojaizih šuorittelit.

Ylen on surgiet šuoriendaizet sulan armoizeni kodilois.

Ennen surduzin sulan armoizeni suurih tšuppuizih, ennen varoirukka vaibuzin,

ennenkui ilmoin voalimih varaizih varustazimmos valdarmoizieni kodizis. —

Engo olle kuldaizeni armoizeni kodizis kukoizien laulandaizie kuunnelluh;

vai en olle valdarmoizeni kodizis ezmäizie valgieloi valgajelluh?

Mit vigaizet ollen viekkahal armoizel loadinuh, kui rubiev kylmien kyńńyksien toakse kylmättelemäh, uksien tagaizikse omaizikse panemah?

Kallis armoizeni, mikse rubeit kannikkoizissas katkajelemah, eri leibäizih eroittelemah?

Engo liene voinuh kyllarmoizelleni kyllen alustoih kynie valmistella;

engo liene korgiel armoizelleni korvien alustoa kouhoitelluh?

Vai kui olin imehrukka illattšuizien istuj?

Mit vigaizet ollet, viekas armoizeni, nähnyh; mit kummaizet kurjaizessas nähnyh,

sadoin zastoavaizien toakse kui panit, aŋgleskoin arťťelizih kui azettelit ilmoinaigomih?

Ylen igäväizet on ildavundaizet, ylen on läylemät lähtöizet lämmäizen armoizeni kodizis.

13. ANDILAS VEĽĽELLEH SULHAIZVÄEN TULLES.

Ihalan armoizeni lapsi, sinuo ihaelemmos;

kalevoikana, sinuo kabujelen kaksil kaijoil kaluimuizil.

Olit surenduo vas ylen sula; olit, valgien armoizeni lapsi, ylen vallatoi hyvä.

Sentäh on surdunuol itšelleni ylen suuret igäväizet, gu vierdynyttä ittšiedäni vieravutellah teijän arťťelizis.

Kuule nygöi vie minun sammoizen ittšeni sanaizet, kui on ilmoinsorimien ylen suuret sodaizet tulemas, ilmoinkandamien suuret kamandaizet tulemas: kargien ittšeni valdaizien ottuimijat tullah!

Jo kummakelloizet kuuluv, kuldoiarmoizeni lapsi; etgo voi mih loaduizeh estellä?

Azettele kardanoizis ymbäri kahtettostakymmenet karavuulaizet, minun vaimeloizen ittšeni valdaizien vahtindaizet;

laskettele lastupihaizil loadoskoit lambuot ilmoinloadimien tulendaigaizikse, anna ei ilmoinylendetyt ylittši ni ymbäri peästäs;

anna ilmoinkannetut azetettas kaheksat ńedälizet kaheksalaidaizie karablizie, kuuvet ńedälizet kuuzilaidaizie kubluksuizie ittšiedäh kublatella!

Olizin ehki net ńedälizet teijän ker omilleni valdaizil.

Azettele libužan armoizeni liinoimoahuizil linnan seinäizet ilmoinlivutettuloin tulendaigaizikse;

azettele olovanarmoizeni ozramoahuizil ostrogan seinäizet ilmoinottamien tulendaigaizikse,

ehki seinäizien vieryizis seizottas seittšemet ńedälizet; ehki olen vaimeloine itše net aigaizet teijän ker omilleni valdaizil!

Azettele, krustaľnoi kuva, kujoinsuuhuizih kuldoikägöizet kukkumah,

ehki olen niijen kukundaizien kuundelusaigaizet teijän ker omilleni kuldaizil kunnivoizil!

Azettele vihažat veittšyöt vereänpielyizih,

anna ilmoinviivytettylöi viizin kerral viilevys, ilmoinkuvamie kuuzin kerral kumavus,
peäzizin omilleni valgeil valdaizil!

14. EMÄ TYTTÄREL, KONZA OTTAJAT TULLAH PERTTIH.

Voitgo, ajatettuizeni, arvata, mitbo rahvahie ollov jo sulan armoizen suuris tšuppuizis?

Mielilinduizeni, ollovgo suuril tšuppuloil tuldu miekattomat sodaizet?

Vai jo toinah, kandamuoni, ilmoinkandamat kaunehet koššot tuldih sinuo kattšomah?

(Tytär vastoav:)

Lienovgo tuldu sulan armoizeni suuril tšuppuloil ilmoinsulgaizet suurikse goš'ikse?

Vai jo toinah ilmoinottamat tuldih onehuttani ottamah omih ar't'eliloih näminä atkalaizina aigaizinna?

Etgo voi, kandajaizeni, ennen ajatettuizien ar't'eliloih lähtehyö hos kagran jyväizekse kavottoa?

Etgo vois, naine suojaizeni, ennen ilmoinsulgaizih šuorittelendoi hos suolaragehuizekse sulata?

Vai jo toinah on armahien syndyizien adamaizis niih alguizet azetettu?

Voizitgo, voalijaizeni, ennen ilmoinidvomaizih lähtendöi valmistoa valivoin syndyizien edyizih?

Voizitgo, suojaizeni, šuorittoa surendosta suurien syndyizien edyizih, ennenkui ilmoinsuvimih šuoritat?

(Emä vastoav:)

En jo voi sinuo, sulgaizeni, sula lapsi, suurien syndyizien edyizih šuorittoa.

Minuo ittšiedänigi on, aigomaizeni, azetettu ilmoinaigomih.

Annettahes, ottamaizeni, orhiet syndyizet ozakkahembat ozaizet;

annettahes sadožat syndyizet savois ozaizis soalehembat ozaizet.

Engi ni ole, onehut, ozaizien andaj, kui sinun, synnytettyizeni, sytköi sydämes synnytin.

Toinah valivot syndyizet vastatah minun atkalan aihelendoi.

15. KÄENIŠKUVIRZI.

Ennen tuonikkoine tuonen stupenjaizie myö astuzin nämät askeluizet;

ennen armahan t'uudittajaizeni azetettuloi turkkisobaizie myö tundoisyndyizien edyizie!

Et, päder armoizeni, päittšipeähyizie kauppajelluh;

et, sorei armoizeni, soimil seizojie soroijouhuizie kauppajelluh;

vai, pezijä armoizeni, päderän ittšeni peähyizie kauppajelit;

kurjaizen ittšeni kuldaizet igäizet vajehtelit läbi kuurnaizis kulgijoih kuldaizih vedyizih.

Minä evätöi vuottelin, eigo ehtoiarmoizeni erovokirjaizie etšiksendellyh;

toivoin imehtynyh, istun ijättäjäizeni izmenättömil tilaizil.

Nygöi näin, gu ijättäjäizeni istutteli ihalmoi-igäizien ildavundatilaizil.

Ylen olis imehtynyöl igävät lähtöizet ihalan armoizeni lapsien ar't'elizis.

16. LAHJOIN ANDAES SULHAIZEL.

Vuota vaibunuh opin valdoiarmoizeni la'elahkoizie myöte valloindella,

eigo loadarmoizeni la'elahkoizet lahostuttas laittoizen alle.

Vai on loadarmoizen la'elahkoizet loaduizie vaste loajitellut.

Lähten orhien armoizen orduizien alle,

eigo orhien armoizen orduot otuimittas.

Vai on aigojarmoizeni kai orduot azetelluh atkalaizen siemenen alendaigaizikse aŋgleskoil noaglaizil.

Kurjaine siemen lähten kuldoiarmoizeni kuurittšaizie myö kulleksimah,

eigo kuldoiarmoizen kuurittšaizet kumavuttas kuvajaizeni kodizis olles.

Ei sulan armoizeni kodih tule suudimattomie surmaizie;

ei kaunehien igäizien kohuondaizie tule kallehen armoizen kardanoizih.

17. STOLAN TOAKSE VIIJES.

Ylen on ilmoinpestyizien keskes pitkät aigaizet;
ylen on ilmoinijätettyizien keskes igävät aigaizet.

Ylen kovil kobraizil kobristeldih ilmoinkorrotettuizet;

ilmoin haukanhoarottamizil kobristeldih ilmoinhaudomaizet.

Tule, orhei armoizeni, omastelemah ilmoinottamaizien tagoa;

aigojarmoizeni, omih armoizih ottele!

18. ANDILAS OBRAZOIN EIS.

Nygöi kaldavukkoa, ilmoinkannettuizet, kaksil puoluizil;

livavukkoa, ilmoinlivutettuizet, libužan armoizeni ristavuksien ligipuoluizil,

anna ehki armohine aihelen armahie syndyizie armahien igäizien alenendaigaizil,

kurjaine kumardelemmos kuldaizen igäizeni kulundaigaizil täyzis sydämis kuldaizie syndyizie.

Aihelemmos atkalaine ilmoinaigomih alenendarmoizie,

kumardelemmos kuvamaizih kulundarmoizie,

aihelemmos vaibunuh siemen ilmoinvoalimaizih vaivundarmoizie.

Nygöi, orhiet syndyizet, ozitelgoa ilmoinottamih hyvil ozaizil;

leyhkiet syndyizet, lemmitelgeä leinästä siemendä ilmoinlehvomaizih leveimil ozaizil;

ylähäizet syndyizet, ylendäkkeä ylembäizil ozaizil ilmoinylendettyizih;

vesselät syndyizet, veseldäkkeä ilmoinverzomaizih viizahembaizil ozaizil!

19. ANDILAS VANHEMBILLEH.

Vesselät armoizeni, nuoril igäizil rubeitto vieravuttelemah, onehtunutta ittšiedäni omilleni ozaizil ollottelemah!

Kuibo minä ruvennen, angehtunuh itše, teijän armoizien jällel ilmoinaigomien ker aigaizie menettelemäh?

Kuibo ilmoinkuvamien kuunnellen, ilmoinsorimien sulajellen opittelen sammoizel itšelleni sanella ilmoinelätettylöin elaigaizet?

(Emä vastoav:)

Kai ilmoinkuvamien kuunnelles, ilmoinsorimien sulajelles pidäv ottoa suuret sundugaizet sulie sanaizie;

kai ilmoinloadimih männes suuret loarizet loaskavie sanaizie ilmoinloadimie loastiksendella;

sid pidäv, polgoizeni, ottoa ylen suuret parvuot parahie sanaizie ilmoinparmomien palvelles.

(Andilas ielleh:)

Olitto kui surdumutta vas ylen sulat, kahtenpuoližat valgiet armoizeni, vallattomat hyvät,

älgeä vie nygöigi kyvelmyö vas kylmekkeä, älgeägö vierdynyttä vas iellehpäi vilustuot!

Annelgoa, loadarmoizeni, ilmoin päivinottamih lähties päivil vastah paistajat sobaizet;

annelgoa, kergiet armoizeni, kieroizel itšelleni kezämättähäizien turbevuot turkkisobaizet;

kargiel itšelleni annelgoa hos karkkulambahaizis laitut kauftansobaizet!

Sid annelgoa, soriet armoizeni, sofjannoit soappaizet, ehkei kordoizen ittšeni jalgaizie panna ilmoinkorrotetut kondien loappaizikse;

sid annelgoa, kallehet armoizeni, kaglaizien kaunuizet, anna ei ilmoinkandamat panna kadalan ittšeni kaglaizie tervaskandoizikse;

soriet armoizeni, annelgoa sodverol itšelleni sormuizien kaunuizet, ehkei panna ilmoinsorimat sodvehuon ittšeni sormuizie soittoneuvoizikse.

Annelgoa, kuvajaizeni, kurjaizel itšelleni kuldaizil kujoizil kulgijat;

annelgoa, valdoiarmoizeni, valgein vedyizien valuttelijat ilmoinvoalimaizih lähties;

annelgoa, ihalat armoizeni, istäräl itšelleni ildaizen ihastuksuot; hos roinneh ilmoinsorimis olles ylen suuret igäväizet, niih teijän annettuloih ildoin iloizih ihastuksendelen!

Jälgimäizekse annelgoa, kuldarmoizeni, kuuhuizien aiguizet proskenjat; hos lienen, haigiaine, hairahtelluh haidrakat sanaizet!

Passibo kaikis, kahtenpuoližat kallehet armoizeni!

Oppiet jo vie, valgiet armoizeni, kuni ollen teijän valgeil valdaizil, minun, leinäjän lapsen, lendäjät liemenyizet, kylmän peähyizeni kutšermuizet,

kuni ollen teijän polviloin peähyizil, parahat armoizet!

Pannah minun lendäjät liemenyöt kuuzil kutšermuizil da päiväizien päivettymättömil siahuizil.

Suuret passiboizet, sulat armoizeni!

20. ANDILAS EMÄLLEH.

Nygöi opin laittoine itše, loadarmoizeni, sinun lähizel lähetä;

surdunuh itše sinun sulaizie sulajelemmos;

kargiaine itše sinun kaglaizie kabuolemmos, sinun ihoizie ihajelemmos omilleni kaijoil kaluimuizil,

kui loajit surdunuol itšelleni ylen suuret igäväizet, kui rubeit, kaunis kandajaizeni, ilmoinkandamien ker kauppaizie azettelemah.

Kuibo minä soan elämäh ilmoinelätettylöin eloksih!

Tule, verzojaizeni, minuo vieduimah;

kui tullet ilmoinkuvamaizien kujoizien suuh, tule pezettäjäiseni, pellon peäh, eigo kuulu ilmoinkuvamaizis kumman eänyizie;

tule ilmoinpestyizien perttizih!

A kui oldaneh ilmoinvezaizet vihaizen loaduizet, älä virka, verzojaizeni, vesselie paginoi.

Minä ilmoinelätettylöis kui elän,

kui tullov minulleni ilmoinidvomaizis suuret igävät, libo minuo vierijästä vihatanneh,

menen udraine ulgoilmaizih, kylmäine kyyńäldämäh.

I kui tulen ilmoinpestyizien ker yksih perttizih, minä ilmoinvoalimaizie valehtelen:

»Polttoizel siemenel porotti pohjaine tuuli vien silmis»,

sid ei ilmoinsavistettuizet soaha sanoi, eigo ilmoinvezaizet vihoi.

(Emä vastoav:)

Jo, armas kannettuine lapsi, jo on vihonviimeizet ildaizet!

A voi kui suuret igäväizet on armahal kandajaizelles!

En ni kui voi nämie atkalie aigaizie kuluttoa,
kui juohtuv mieleh net aigaizet, kui jo linduizenna liverdelit armahan kandajas kaglaizis,
kui jo pyrähtelit, pyyhyt, armahan t'uudittajas turvis!
Prosti, kandamani lapsi, jo kai kallehien syndyizien edyizis!
Prosti, vierähtänyh lapsi, jo jälgimäizet kerdaizet, hos olen kadala naine jo kai mielikarvaizet kallehel sinulles soattanuh!
Prostiet, kai kallehet kannetut, minun kadalan kannettuni katkerat kahinat,
dai älgeä elbynyttä evästäni estelgeä endizil ehtoivaldaizil lähties.
A voi minul, kurjaizel naizel, kui on kuuhuonpäiväizet igäväizet!

21. ANDILAS SIZÄRELLEH.

Olettelimmo yksis ar't'elizis kazvandaigaizet kui allilinduizet,
olettelimmo kui peätškoilinduizet pälvyizis yksil paginaizil!
Vai nygöi elävät armoizet eroitellah näminä päiväizinnä;
sentäh on surdunuizil ylen suuret atkalaizet.
Ottele, olovan armoizen lapsi, minun valgiet valdaizet omihes valdivoizih;
kuldaizen armoizeni lapsi, minun kurjaizen ittšeni kuldaizet valdaizet omihes kunnivoizih!

Kui jeät kahtenpuoližan kallehen armoizeni ker kaunehil elaigaizil,

sid azettele ihalan kazvattajani vesselembih ikkunpielyizih minun kaunehet valdaizet veseldelemähes!

Kui kergiäizin kezäaigaizin menet mandžoimoahuizil, sid minun valgiet valdaizet avajele kuldaizis vakkaizis,

sid roih ehki ilmoinverzomien ker olles vesselembät elaijat. —

Suuret passiboizet, sulan armoizeni lapsi, kui olit ylen sula da vallatoi hyvä surdunutta vaste;

olit aivin edizin puoluizin olemas, minuo pidelit kui advoizinna!

Älä nygöi iellehpäi unohtele, kylmeneksendele, hos ilmoinkylvetettylöih menen;

hos peigoi roimmos pitkil matkaizil;

yhtelleh käy leinästä liedovoittšemah liijembät kerrat!

22. ANDILAS SULHAIZVÄEL.

Midäbö nämät ollah libužoin armoizien ristavuksuizil listavierahat?

En ni voi onehtunuh ouvostella orhien armoizeni suuril tšuppuizil, mit nämät oldaneh ouvot vierahat.

Toinah laittoizel siemenel teijän armoizih tulov langiendaizet;

atkalal siemenel teijän armoizih tulov alenendaizet.

Nygöi omastelgoa, ilmoinottamaizet, onehtunutta siemendä;

nygöi kunnivoitelgoa kuniŋgahan nimel, ilmoinkuvamaizet, kurjasta siemendä!

Älgeä, ilmoinvoalimaizet, pangoa vaskid'eŋgaizie:
tulov ilmoinparmomien ker pahat eloksuot!
Älgeä pangoa, ilmoin huolinottamat, hobjad'eŋgaizie:
tulov huolekkahat eloksuot ilmoin huolinottamaizien ker!
Pangoa, ilmoinkeritettyizet, kebiembie d'eŋgaizie,
eigo tulis ilmoinkeritettyizien ker kebiembät eloksuot!
Lemmitelgeä leinästä ittšie lemmekkähil kädyizil!

23. PEÄN PANENDAVIRZI.

Nygöi tule, armas kallis kandajaizeni, minun kargiaizen kaunehie kassaizie katkajelemah!
Nygöi tulgoa, minun siibyizen sizäret, minun kuldoikuidrizie kuivahuttelemah!
Nygöi tulgoa, minun vierijäizen veľľet, lekahutelgoa minuo, leinästä siemendä, omilletto oppimaizil ozaizil!
Naine, livuttajaizeni, listavedyizis liikahuttelijaizeni, tule leinäizie lendäjie liemengäizie lekahuttelemah!
Kuldoivedyizis kublastuttelijaizeni, kaunehie kassaizie lekahuttele leibälämbyizien ker,
engo tulis ilmoinlehvomaizis leviembien lembyizien kandelija!
Obrazoin ozaizien ker lekahuttele,
engo tulis ilmoinottamaizis hyvien ozaizien kandelija! —
(Kuolieloil:)

Tulgoa nygöi, sulat armoizet, suudimattomien surmaizien ker sulis syndyizis;

leyhkiet armoizet, leppymättömien surmaizien ker leyhkein syndyizien edyizis!

Sulamattomien luo kui etto voine tulla suudimattomien surmaizien ker,

tulgoa, sulat armoizeni, suremattomien sundugaizien ker ilmoinsuvimie sulajelemah;

loadarmoizeni, tulgoa loaskavien lahjaizien ker ilmoinloajitettuloi loajittelemah!

24. KUOLIENVIRZI.

Nygöi, valdoisyndyizet, on valgei armoizeni teijän armoizis;

suuret sulat syndyizet, sula armoizeni on teijän sulaizis.

Parahat syndyizet, blahosloviet palehtunutta ittšiedäni parasta armostani pagizutella, kuldasta armostani kuonnutella!

Annelgoa, valdoisyndyizet, valgiel armoizelleni nämikse aigaizikse omat valdaizet,

anna sorei armoizeni sodveroizien ker sovietoijah,

anna palehtunuizien ker paras armoizeni pajistah!—

Nygöi kyvelmöine, kyllarmoizeni, minä sinulles kyzelen, tuonikkoine toimittelen:

Oligo läylemät lähtöizet lämmien syndyizien edyizih?

Oligo igäväizet ildoiunuizet ihalih syndyizih lähties?

Miittymät, mieliarmoizeni, sinulles oldih syndyizien edyizih menendarmoizet?

Miittymät, sula-armoizeni, kattšovuttih sulien syndyizien sulaizet?

Kerdajele omilles kebeil kielizilles, kui menit valdoisyndyizien vakkivierahikse pitkien matkaizien perih tundemattomil moahuizil!

Vastajeldihgo, valgeiarmoizeni, sinuodas heliet henget vahoituohustuluizien ker, sagein loadanansavuizien ker?

Viego, ylähäine armoizeni, yheksis polvuizis tunnustuttihgo olovan armoizeni omakunda?

Oldihgo kuldaizet syndyizet kuldaizil koriettaizil ottelemas;

viekkahat syndyizet omilleh vil'loivarzaizil veildihgo pitkil matkoil mennes?

Vieteldihgo valgiet syndyizet vihandie nurmuizie myöte, kaunehie peldoizie myöte?

Annettihgo vaskizet vittšaizet ittšiedäs vahtiksendella, ehk'ei tundoisyndyizien pordahaizil tuonen koiraizet pölläteldäs?

Avajeldihgo abramoinaiguizet roajun vereähyöt?

Oldihgo olovat armoizet niis vereänpielyizis ottelemas omissas oigeis kädyizis? —

Olit leyhkeil ilmoil eläjes levein leivänprestolaizien ker olija;

istuteldihgo nygöi sinuodas ihalih syndyizih mendyö ylembäizih keskistolaizih, vai azeteldihgo armahien syndyizien alaizih peähyizih?

Ihastuteldihgo sinuodas izumnoloil veroizil;

miestyteldihgö sinuodas meziveroizil; kylliteldihgö kylläizekse pitkien matkaizien mendyö?

Azeteldihgo, kallis armoizeni, kallehih syndyizih mendyö kalanluuhizet kravattizet;

azeteldihgo, aigojarmoizeni, sinulles allilinduizien alimaizis heyhtenyizis aluspošťelizet;

azeteldihgo kyyhköin kyngäs kynittyizet kylgyizien alustaizet;

azeteldihgo kaheksis nahkois laitut katuhkaizet sinulles katellakseh? —

Myö sinuo verroile vedelemättömih sobih sellitimmö;

sinä lähtit ennen kävymättömil, toittši tulemattomil dorogoile!

Ei liene meil viestizie ni kirjaizie tulemah.

25. RUUHEN LOAJINDAVIRZI.

Opi, kyllarmoizeni, kymmenil kyndyizile kygäjelläkseh, alennuizil askeluizile azetellakseh;

opi vai kaksil katkennuizil jalgaizile kavahtellakseh! —

Mitbo nämät oldaneh kuldoiarmoizeni pihoimoahuizil kummituksuot? —

Sinulles, ihal armoizeni, igäizie kodizie azutah. —

Loadiet kuldaizil kädyizil kuldaizel armoizelleni igäizet kodizet!

Toittogo valdarmoizelleni Valamois vallitut duboovoit puuhuot, vai ollovgo Solohkoisoaruos puuhuot soadu;

vai libužal armoizelleni linnun istumattomat puuhuot tuodu,

anna ei varattas mairehie moahuizie i vihmoin vedyizie?

Pangoa pestyl armoizelleni ylen pehmiet perinäizet;

pangoa aigojarmoizelleni allilinduizien andulaizet peähyizien alle!

Katelgoa pestyö armostani pehmeil katuhkaizil,

anna pitkien matkaizien tulduo pezijäarmoizeni ehki huogavuv!

Pangoa päderäl armoizelleni hos peätšköinpezäizien suuruot pättšizet!

Azetelgoa kallehel armoizelleni kahtet iložat ikkunpielyöt päiväizie kattšuo;

azetelgoa vereähyöt vezitielöil käyvä;

azetelgoa kaheksielpäi katetut katokset kallehil syndyizih lähties!

Azetelgoa kuldaizel armoizelleni žolobaizien peähyizih kuldahelttaizet kukkaizet,

hos kergein kezäizien tulduo kuldoirindaizet kägöizet tuldaneh kuldarmoizeni žolobaizien peähyizih kukkumah!

Engo kadala naine siid ellendäs,

kuldoiarmoizeni itše žolobaizien peäs kuldoirindaizinna kägöizinnä kukkuv!

26. PROSTITESVIRZI.

Prostiet, seinäl seizojat spoassaizet, adamanaiguizih kodizih lähties, andoat igäizet proskenjat!

Ei enämbi liene tulemah, lähti jälgimäizen kerran kylmänyizil ruŋgil.

Prostiet, sulat susiedat i heliet heimokunnat, andoat proskenja!

Lähti suurih syndyizien suudoizih, ehtoiarmoizien edyizih.

Prostiet, tundožat tuuluot, andoat igäizet proskenjat!

Tämän ilmaizen paistajat päiväizet, andoat proskenja!

Prostiet, iložoin ikkunoin korvaizet, ihaloih syndyizih lähties;

kai olovien armoizien pordahien peähyöt, prostiet;

kai vintoil vierijät vereät prostiet viekkahih syndyizih lähties;

kai vesselarmostani prostiet, vezidorogaizet, vesselikse igäizikse!

Kallist' armostani prostiet, kallis mieroizeni, kaunehikse igäizikse kallehil syndyizih lähties;

suloa armostani prostiet, suuri omakunda, sulil ilmaizil lähties!

27. KALMAH HEITÄNDÄVIRZI.

Tulgoa, valgiet syndyizet, valgieda armostani valgein vahoituohustuluizien ker vastaelemah!

Kui tulov tundemattomil moahuizile, tulgoa, olovat spoassaizet, orheiarmostani oigeis kädyizis ottelemah!

Avajelgoa abramanaiguizet roajun vereähyöt, viiziltosta vintoil vierijät vibuvereähyöt viekkahal armoizelleni!

Kui vakkimoahuizil tulov pitkien matkaizien perih, vietelgeä, valgiet syndyizet, vihandoi nurmuizie myöte;

viehkoitelgoa, polvisyndyizet, poštovoit joamaizet polttoizel armoizelleni!

Priimiet, mairehet moahuot!

Kebiembil kädyizil kattoat; älgeä ylen jygeidä painoizie pangoa!

Käynyzittö, armahat linduizet, linnaizih, tuonuzitto siittaizet, siitatut moahuot sidojarmoizelleni panna!

Jätelgeä kudžoikujoizet kuldaizel armoizelleni kublaksendella!

Kui jättelit aigomoiziedas armoittomikse armahil ilmaizil,

sid hos kudžoikujoizie myö kubla armoizie linduiziedas liedovoittšemah armoittomikse jeädyö!

Sid sigiunuizien uinottuo ozuttelei, olovis syndyizis olija;

sid ehki sinun koavaizie katšahtelemmo,

sinun ihoizie ilehtelemmö,

kui ylen suuret igäväizet jättelit sulih syndyizih mendyö!

28. MUISTAIZVIRZI.

Työndelemmögö kargiaizet kadajsavuizie myöte verekset viestizet (Karpan) nimyzien kandelijal?

Tulgoa, olovien syndyizien edyizis olijat, meijän kuuzien ńedälizien kunnivoveroizien toakse;

tulgoa kadalaizen ittšeni laittuloin koanulveroizien toakse!

Minä kurjaine itše kuuvet ńedälizet kukin nämie kunnivoveroizie teidä kunnivoitella;

kaheksat ńedälizet, kallis armoizeni, koanulveroizie.

Lähten pihoimoahuizile pestysyndyizie tulijoi vastaelemah;

kallehie armoiziedani, kallehis syndyizis tulluizie, kainalopuoliškoizis veättelen omilleni suuril tšuppuizil. —

Istovuot da goštiet nygöi, korgiet armoizeni, korgeis syndyizis tulduo

nämien kukittuloin kuuzien ńedälizien kunnivoveroizien tagan!

Annelgoa, parahat armoizet, palehtunuol itšelleni paginaizet,

ollahgo teijän mielyizie myöte kuuzińedälizet kunnivoveroizet!

Oppiet hos kiurulinduizien kielel kiytšerdelläkseh nämien stolaizien tagan;

annelgoa surdunuol, sulat armoizeni, ylen sulat paginaizet,

kui jättelit armoittomikse armahil ilmaizil! —

Toivoin, kuldaizet armoizet kuuvet ńedälizet kunnivoiteldazih kunnivoveroizien tagan,

a parahat pappizet kuuvet minuttaizet kuldaizie armoizie piettih. —

Prostiet nygöi, kallehet syndyizet, minun kallehie armoiziedani;

annelgoa, ihalat syndyizet, igäizet proskenjaizet nämien stolaizien azujes! —

Lähtemmö nygöi kallehie armoiziedani kaimaelemah pitkil matkaizil.

Toivoin, kui kuuvet ńedälizet kukin kunnivoveroizie,

ga andanetto, parahat armoizeni, ylen hyvät paginaizet;

toivoin, ehki teijän ker sovietoitšemmokseh, soreis syndyizis olijat,

vai etto voinuh ni miittumie paginaizie annella ni omien laittuloin olutveroizien tagan olles!

Ylen suuret pahat mielyöt jeädih.

29. KALMOIL KÄYNDÄVIRZI.

Kuonnuksendele, kuldoiarmoizeni, nämil lämmil veroizil!

Kai sulatoi raukka suuruksettomil suuhuizil azettelin juuri izmenättömät veroizet;

kai vies kargoajat kalaizet vesseläl hyväizelleni azettelin nämil huondeksil.

Etgo, kurjaizeni, vois kuh loaduh kuldaizis syndyizis kuonnuksendella syömäh nämie veroizie,

palehtunuon ker paginaizil?

Nouze pagizemah hos palttinaizien kielyizien ker,

kui armahat spoassaizet niidä valdaizie annettas nämil aigaizil!

Suuret igäväizet ollah idoizien ker,

kui olen kadalaine kallehil ilmaizil karuloil loaduizil kannettuizien ker koalelemas;

kai olen kurjaine olluh kuvamaizien ker kuldaizet igäizet kujoinvieryizie kulleksendelemas,

aigomaizien ker aijanvieryizie astumas.

Kui, armas armoizeni, suuris syndyizis tulizit armastelemah aigomaizien ker aŋgehtunutta!

30. VIRZI LAPSEN KUOLDUO.

Minä toivoin leinakko, eigo tule lehväizessäni lebävöpäiväizen varaizie;

kai toivoin, voalimaizessani tulov vanhoin päiväizien varaizet. —

Valdoisyndyizih vaivuksendelit;

kai jättelit, idoizeni, ilmanigäizih igäväizih;

kai sulat syndyizet oteldih sulgaizeni sulal ilmaizel;

kai valdarmoizet jeädih itkien igäizie kuluttelemah;

Annelgoa, armahat spoassaizet, armahaizelleni mielehizet eloksuot armahih syndyizih mendyö!

VIII. SOARNOA.

1. TOZI DA TYHJÄ.

Mudaittši oli Tozi da Tyhjä veľľekset. Kerran lähteih hyö kahten matkah.

Kui oldih veroväli yhtes astuttu, heil oli vatšatgi jo tyhjät i tahtottih syyvä. Tyhjä sanoi: »Syömmö nygöi, velli, sinun kaššelin enzimäi tyhjäkse, da kui sinun kaššeli on loppenuhes, sid otammo minun kaššelin edeh.» Tozi sobi sih da enzimäi syödih hänen kaššeli tyhjäkse. Toven kaššeli kui oli tyhjä, Tyhjä ei andanuhgi hänel syyvä. Tozi tirppi yhten päivän ńälgeä, a toissa peän ei voinuh enämbi ńällän täh astuo; sentäh häi uskaldi Tyhjäl loadie kaikkie, midä Tyhjä tahtov, kui vai andas syyvä hänel. Tyhjä sanoi: »Anna, minä sinul silmän peäs puhkoan, sid annan sinul syyvä.» Tozi duumaittši: »Minun pidäv täyvelleh ńälgäh kuolla.» Sentäh andoi Tyhjäl puhkata silmän eäreh, kui häi soas vai syyvä. Sid lähteih hyö sovietas matkah. Tyhjä söi sid myös, ei andanuh Tovel ni midä. Kui Tozi hänel pakittši, sid sanoi häi: »Muiten minä sinul syyvä en anna, kui et andane i toista silmeä puhkata.» Midä loadi Tozi, mužikka rukka! Ńälgä suureni yhtä

suurembakse, hänel pidi jälgimäi andoa puhkata i toine silmä.

Muga kui oli hänel mollembat silmät puhkatut, sid ei häi nähnyh enämbi ni kunne mennä, da Tyhjäl pidi olla hänel vedelijännä, a illan tulduo peästih hyö erähän kalmiston rinnal. Tyhjä sanoi Tovel: »Nygöi tulemmo erähäh linnah, da täh voithai sinä minus jeähä, toinah et voi enämbi astuo; a täs voit täyvelleh iŕehmizil muga äijän pakita, kui sinul pidäv.» Sen sanohuo vei häi Toven kalmistoh, jätti hänen sinne da lähti itše eäreh. Siel oli pieni kirikkö, kudai pokoiniekkoin moahpanendan täh oli sinne laittu. Yöl tuli sih kirikön levol kolme varoida, hoputah. Yksi sanoi: »Min minä tiijän, sen tiijän.» Toine sanoi: »Tiijä vai, min tiedänet, et sinä täyvelleh sidä tiijä, min minä tiijän.» Da kolmas sanoi: »Sidä etto tiijä ni kudai, min minä tiijän.»

Toizet ruvettih sid sil kolmandel kyzymäh: »Mi se oadžoi on, min sinä tiijät; sinul pidäv se sanuo meilgi.» Häi tahtonuh ei ezmäigi sanuo, a toizet kyzyttih hänel lujah da uskaldettih segi paista, mi hyö tiettih. Sid sanoi: »Täs kirikön pordahien eis kolmie voaksoa syväs moan al moista moada on, kudai sil iŕehmizel silmät peäh loadiv, kudamal silmie ei ole peäs, kui häi tädä moada vai ottav da sil silmänkohtie hierov.» Sid rubei toine varoi sanomah: »Netšis kuningahan suurimas linnas on ylen äijäl vien hädä, kai ei soaha ni kus ni tipahusta, da linnan riŋkal on ylen suuri harmai kivi, da tämän kiven al on tšoma silmäkaivo; kui olis tämä kivi vieretteä siid eäreh, sid tulis kaivos kaikel linnal kylläl vettä.» Sid zavodi kolmas sanuo: »Täs yhtes linnas kuniŋgahan tyttärel seittšemes vuozi jo on viruo

alatilas. Kui olis tämän kirikön olttarin eis, kävyv kus kuniŋgas itše pyhil, kolme kerdoa ottoa kivilöi yläh, da siel ottoa moada da virujal andoa sidä sydämeh, sid rubies häi myös voimah.»

Jälles nämie paginoi varoit lähteih eäreh. Tozi kai kui selgieh kuuli, midä varoit paistih, rubei sid sogevuksis niidä kirikön pordahie käzil opittelemah, kui linnut oli mendy eäreh. Kodvaizen ettšihyö häi jälgimäi tuligi sinne pordahien bokkah alah, da zavodi käzil kaivoa haudoa moah da sai kolmie voaksoa syvän hauvan. Otti sidä moada, hieroi sil silmie; jo itšel tundi, silmänbul'ut peäh kazvoi. Ottibo moada toizen kerran, hieroi uuvessah; jo vähäizen voibi nähtä kuitoivot sovis läbi. Kolmanden kerran kui hieroi, nägi häi juuri selgiesti kui ennengi. Nygöi lähti häi sinne linnah menemäh, kudamas, varoit paistih, suuri vien ńälgä on. Sinne tulduo oli hänel ylen ńälgä, da häi pakittši linnan ińehmizil itšelleh syyvä. Net oldih rahvas ylen leppiet händä vaste, annettih syyvä. Syödyö pakittši häi juuvagi, a linnan rahvas: »Juomista ei ole meil ezmäigi sinul andoa; se on vezi täs linnas leibeä kallehembi; kui monen kymmenen virstan peäs vähäine tuuvah, se maksav kruuška äijän d'eŋgoa, da mielelleh andazimmogi vies hos min hinnan, kui sidä vai olis.»

Täh sanah sanoi Tozi: »Andoat minul abuo, minä tahton teil muga äijän vettä soaha, ga siid roih kylläl kaikel linnal.» Tämä tuli linnovehel ylen hyväkse lykykse; hyö annettih hänel kaksikymmen mužikkoa keral. Tozi sil riŋkal meni, kus oli varoit paistu; hyö otettih se kivi yläh, sen al oli suuri tšoma kaivo, siid tuli kaikel linnal vettä, mi vai pidi. Hyväl mielie annettih

Tovel ylen äijä d'eŋgoa da muuda hyveä, ga häi rodih kerral bohatta mies.

Sid häi yhten kerran lähti kuniŋgastagi kattšomah; ylen pahoil mielil löydi kuniŋgahan. Sentäh häi järgieh kyzyi hänel: »Mi sinul on, yläheine kuniŋgas, kui olet pahal mielie?» Kuniŋgas vastah sanoi täh vienol eänel: »Siid sah on jo seittšemes vuozi, kui tyttären tabai virumah, da ni mih loaduh ei auta». Tozi sanoi: »Minä tahton sinun tyttären tervehekse loadie, kui vai andanet minul sinne mennä, kunne tahton, da kaksi miestä minul abuh andanet.» Kuniŋgas andoi. Tozi pakittši kirikön uksen avaimen da meni kirikköh sinne, kus kuniŋgas itše kävyi pyhil. Otti siel prestolan eis kolme kerdoa kivilöi yläh, da otti sielmoada, andoi sidä kuniŋgahan tyttärel sydämeh da peästi hänen järgieh tervehekse. Hyväl mielie andoi kuniŋgas puolen tsarsvoa Tovel, da neŋga tuli hänes ylen bohatta.

Kui Tyhjä sai tämän kuulla, se oli hänen veľľel muga hyvin käynyh, tuli häi Toven luo kuulistelemah. Tozi, kudai ainos oli prauda mies, ei ruvennuh veľľelgi ni midä kielahutta pagizemah, vai sanoi kai selgiesti, kui häi sai silmät peäh da kus hänel tuli se elonkyllä. Sid sanoi Tyhjä: »Etgo ole, vanha veľľi Tozi, minuo vaste moine hyvä da puhkoa i minun silmät peäs eäreh da vie minuo sinne kalmistoh, kui minägi voizin moizen bohattuon soaha.» Tozi loadi, kui Tyhjä tahtoi, puhkai hänel silmät peäs eäreh, vei hänen kalmistoh. Yöl tuli net kolme varoida sinne levol myös. Yksi sanoi: »Työ etto tiijä, min minä tiijän.» Toizet kielttih hänel sanomas: »Menetiijä ken kuundelov, kui jälgimäizen kerrangi eräs oli sen kuulluh, midä myö täs pagizimmo,

da soanuh tietä kaiken meijän viizahuon», eigo paistu sen enämbeä ni midä. Sid lähteih hyö ettšimäh i löyttih Tyhjä kuundelemas, da lyödih ylen niistiekse, gu hänel hengi vai sydämeh jäi. Tyhjä jäi sih sogiekse da niistiekse, da hänen pidäv vie tänäpäi karul loavul rahvahan keskes eleä da iňehmizien arťťelis itšelleh tiloa ettšie.

2. METŠÄN OTETTU TYTÖI.

Oli miehel da naizel seitšen lasta. Tytöilapsi työttih vastoi kastamah lambih; se sinne hätkestyi. Moamah sanoi kois: »Hänen mettšä kui ottas!» I hänen otti. Nu sid enzi päivis tarittih syyvä logoa da regeä. Häi siel oli vuotta viizi, kazvoi siel metšäs tobjakse ňeidizekse.

Sid hänel ňeidizel kazvoi kodilaine veľľi tobjakse brihakse, häi rodih mettšämies. Häi kävyi mettšäh ainos pišša lin ker; hänelleh ižä, emä kyzytäh: »Etgo näe metšän kävves, on sinul sizär siel?» I velli sanov toatál da moamal: »En minä näe ni kedä metšäs; no mintäh työ, toatto da moamo, etto sano minul, on metšäs sizär peittolaizena?» — »Etgo sinä ole vie tiedänyh täh aigah sah, gu on sinul sizär metšäs?» — »En minä tiedänyh, tämän aigoa etto sano minul, mettšämiehel.»

Jälles sidä, se pagin kui paistih, lähti sen ňeidizen veľľi mettšäh. Kävelöv yheksä yödä puustil metšil, kus ei linnut lennetä, kalat alattši uija. Yheksändekse yökse puutui ďogirandah, ďogirannas lähti yläh virroin matkoamah; tuli pertti vastah, oli vereät salvas.

Häi seizatui pertin vereän toakse, duumaittši, avatago veräi, vai ei avata: »Olen minä kävellyh tämän aigoa nämil moaloil, en ole ni kus midä nähnyh, kui tämän pertin löyvin, i täs pertis ei kuulu eläjeä ni kedä. Duumaittši: »Menizin minä täh yökse, rodinehgo hyvä jälgi vai surma rodineh?»

Rubei malittuo pagizemah, kolottimah vereädä. Sielpäi kirgai: »Kui malittuo pagizet, en laske yökse, a kui et pagize malittuo, ga lasken.» Häi ei ruvennuh malittuo pagizemah, vereät avavuttih. Meni pertin sydämeh, vereät salbavuttih. Ni kedä ei ole pertis; heitti piššalin voarnah da šallun, oli šallus linduo. Söi leibeä palaizen ildaizekse i rubei moate. Duumaittši: »Mis kohtie minä nygöi ollen, huondeksel peässengo täs kohtie eäres?» Uinoi moate, ei varoa ni midä enämbi.

Vähäizen aigoa magai; rubei tšupus vaŋgumah. Häi otti, nouzi magoamas, stautšan otti pertis, meni, vettä toi joves i vettä lykkäi vaŋgujal peäl sih tšuppuh; vähendi vaŋgundoa. Häi vie toizen kerran toi vettä da sinne lykkäi; vähendi vie vangundoa. Toi kolmanden kerran vettä; i heitti vaŋgundan. Uinoi moata mettšämies.

Nouzi huondeksel magoamas, päivä rodih valgei. Katšahtih: ńeidine seizov rinnal šulkkuizis sovis, i uzla tobja soboa. Lähti mettšämies pihal, d'ogirandah meni, i ńeidine tuli jälgeh; mettšämies pezi silmät da risti silmät. Meni perttih järilleh i otti šallun, piššalin, lähti matkoamah kodih, ńeidine jälles.

Tuldih kodih. Mettšämies heitti piššalin sinttšoih voarnah da šallun, risti perttih mendyö silmät, dai ńeidine risti silmät. Sanov briha: »Terveh toatal, terveh moamal!» I ńeidine sanov: »Terveh toatto, terveh

moamo!» Rubei toattah da moamah ńeidizel silmih kattšomah, itkemäh ruvettih ylen äijäl, lattiel unohtettihes, muistamattomakse itkiettih. Briha istui lautšal da katšoi: »Hoi moamo, eigo tämä ole minun sizär?» — »Se on, poiga.»

3. MIELIHOAVOINE.

Oli ennen kaksi veľľestä, keyhä veľľi da bohatta veľľi. Kui kävyv se keyhä veľľi bohatan luo kui monda kerdoa pakittšemah, häi andav aivin siel. Erähän kerran menöv sid äijeäpäiveä vaste pakittšemah äijänpäivän abuo. Sid sanov: »Ei sinul suittoa soa andoa, mene eäres.» Ńeveskäh varusti, veľľeh akka, senttšoih kuda midägi da lähties ńygäi: »Ota net da mene eäres.» Sid häi meni kodih, ga matkates kuuli veľľeh riihes blukutesta. Meni sih kattšomah: siid oli riihes puijat yöl. »Ket työ oletto puijat, kui puitto veľľen riihtä?» — »Myö olemmo veľľen ozat; joga yödä myö roammo veľľes toattši teäl.» No häi kyzyv: »Kusbo minun oza on, kui veľľen oza on täs riihes?» Hyö sanotah: »Netšis i netšis kohtoa magoav, ruskei haľľakka on al i ruskei peäl. Ota mennes pihlajine vittša dorogapieles hural puolel, ykskandaine. Iške kerda, lekahtai ei; toine iške täyttä vägie, kuvahtah; kolmas iške, min vai voinet, sid vaste nouzov sanomah: »Midä sinä minuo riehkit?» — Häi lähti hyvis mielis kodih.

Huondeksel nouzov da menöv sih kohtah, kunne ńeuvottih. — »Veľľen ozat roatah riihes, a sinä magoat; itše olen ńälgäh töllyömäs.» — »Enhäi minä kui voi sinuo auttoa, kui et sinä minuo etši; enhäi minä

sinua lähte ettšimäh.» — »Nygöi minä tulin sinuo ettšimäh.» — »No kui tulit, minä annan sinulles eluo kylläl ijäkse kaikkie i lapsil jeäv vie, kui malttanet pideä; et malttane, ykskai olet keyhä. Vot minä annan nygöi sinul rubl'an, vai sano: »anna, rubl'a, rubl'a!» da lyki käes da kädeh, sid sinul roih d'eŋgoa hos kui äijä.» Häi menöv kodih. Lykki sidä rubl'oa; hänel roih d'eŋgoa jo pertti täyzi i uuven koin loadiv.

Sid häi rubei pidämäh nimipäivie vel'l'en ker, kutšui vel'l'en gostih. Vel'l'i kyzyv: »Mis sinä hyövyit neŋga äijäl?» — »Minul andoi oza rubl'an, sidä kui lykin käes da kädeh, sid minul pakkuv d'eŋgoa hos kui äijä.» — »Olizit moine hyvä, vel'l'i, andazit netšen rubl'an pideä hos yhtekse päiveä.» — »Muiten andazin», sanov, »kui et anna järilleh sinä», sanov. Jälgimäi i andoi rubl'an. Sid häi menöv pakittšemah sidä rubl'oa, a toine anna ei: »Mi rublie sinul pidäv?» Sid hänel ruvettih jo elot loppumah.

Häi menöv ozan luo. — »Midä sinä minus etšit toizen kerran?» — »Minul pidäv eluo, elot loppih.» — »Kunne sinä panit rubl'an; pidelihäi siid tulla eluo sinun ijäkse da i lapsil vie jeähä?» — »Sen vel'l'i moanitti minul eäres; pakittši pideä, a jälles andanuh ei.» Sid häi sanov, oza: »Nygöi minä annan sinul mielihoavoizen. Elot sinul ei pyzytä, kuni mieldä ei olle peäs.» Häi andav hänel hoavoizen ylen hyvän da sanov: »Kui menet kodih, sano vai: »noskoa hoavos miedžoit!»— sid sinul roih mieldä peäh. Kui katšot, sinul on kylläl mieldä peäs, enämbi pie ei, sid sano: »hoavoh, miedžoit!» Häi ottav sen hoavoizen da lähtöv kodih astumah. Ni kodih sah ei tirpa, jo dorogal himoittav mieldä soaha. Häi sanov:

»Noskoa hoavos, miedžoit!» Kolme miestä hyppeäv siel, davai händä andamah plettilöil selgäh: anna Jumal mielettömäl mieldä peäh. Jo hänel ei pidäs mieldä enämbi, sanov: »Hoavoh, miedžoit!» Järilleh net mennähgi miedžoit hoavoh. Menöv kodih, hänel on vie kois vägi tukku endizie eloloi, da i hoavoizen viebi kodih.

Kuttšuv myös gostih sen bohatan veľľen. Tulov toasen gostih. — »Mis sinä myösten hyövyit, veľľi, neŋga?» — »Minul on putti hyödyö, šiliel puutuin.» — »Mil sinä moizel šiliel puutuit hyväl?» — »Minul on mielihoavoine, se andoi mieldä; nygöi minä voin elot hyvin pideä, ei mene sudrah ni mih.» — »Mibo sinul moine hoavoine on? Anna se minulleni!» — »En anna», sanov »rubľan moanitit, ga i tämän moanitat.» Häi pakittši, pakittši; toine i andoi hänel hoavoizen. — »Kui menet kodih, mene gornittšah, uksi pane lukkuh, älä laske ni kedä, sid sinul se mieldä andav, sano vai: »Noskoa hoavos, miedžoit!» Veľľi kui lähtöv, pordahis alah astues sanov: »Vot on miitus urai, kai andav, midä vai on, kui vai pakita malttav. Rubľan moanitin da i hoavoizen; rubľoa en anna engo hoavosta anna, anna nägöv goŕoa vie.»

No häi menöv kodih, uksen panov lukkuh i sanov: »Noskoa hoavos, miedžoit!» Hyppeäv siel kolme miestä plettilöin ker, davai hänel andamah mieldä, toizel veľľel Häi loadiv älyn, röŋgehen: »A voi voi tapetah, tapetah; mene, akka rukka, kutšu veľľie peästämäh, tapetah!» . . . — »En lähte,» sanov veľľi, »moanitti rubľan, ga anna ehki goŕan nägöv», sanov, »hyvän.» Meni häi, akka, kodih, sanov: »Ei tule, mikse rubľan moanitit.» — »Mene, sano, ottakkah rubľat da i kai, vai tulgah da peästäk-

käh» . . . — »En lähte», sanov veľľi, »kui rubľan tuonet, sid peästän.» No häi menövgi kodih, ottav rubľan da viev hänel. Häi opittelov: »Anna rubľa rubľa.» A ei ole se rubľa. »En lähte», sanov, »peästämäh, kui et tuone sidä rubľoa; sen kui tuonet, sid peästän.» Häi tuov sen rubľan. I oppi: »Anna rubľa rubľa!» i se rubľa andav toizen rubľan. Häi lähtöv peästämäh da sanov: »Hoavoh, miedšoit!» I peäzöv häi käzis eäre siel. Sid sanov se elokas veľľi: »Mene eäres rubľien ker dai hoavoloin ker, älägö eläessäh tule minun luo, engo minä tule sinun luo; kylläl rodih mieldä dai eluo.» Toine algoi astuo kodih hoavon ker da nygöigi vie hyvänä eläv.

4. JOAKOI JUMALANVAROAJ.

Oli ennen Joakoi Jumalanvarroaj; hän oli ylen suuri kupsa. Hänel oli ńeľľikymmen laukkoa da ńeľľikymmen karablie; ulgovaldakundih käveldih tavaran torrul. Kerran konza lähti häi ajamah kirikköh naizeh ker, tuli heil brihattšu vastah, kudai andoi heil kirjaizen. Sih oli kirjaizeh kirjutettu: »Purettogo luun nuorena vai vanhana?» Joakoi ei tiedänyh andoa vastusta, vai andoi kirjaizen akal. Akka lugi da vastai: »Parembi olis purra nuorena kui vanhana.» Silloi se lähti kirjantuoja, kadoi silmis.

Lähtiettih hyö ielleh kirikköh ajamah da oldih kai kirikkaiga kirikös. Konza käydih ristah, sit tuli viesti, sanottih, Joakoil karabli hävii mereh. Konza hyö lähteih pihapuoleh kirikös eäre, sit tuli myös sanom: laukka tules paloi. Ielleh kui matkattih, tuodih

viestie: konza laukka palav, konza karabli häviev. Joakoi ei muuda vastannuh kui: »Jumal andoi, Jumal otti», da ainos vai Jumalah heŋgästyi. Dai silleh yksin kaksin kai ńeľľikymmen laukkoa da ńeľľikymmen karablie hävittih da Joakoi rodih juuri tyhjä mužikka.

Sid Joakoi sanoi akalleh: »Myö kui ennen olimmo suuret bohatat, ga nygöi on huigei teäl eleä, kai meidä sanotah: »Katšo nygöi, kui on jo Joakoi min keyhä, jumalanvaroamatoi!» parembi olis meil lähtie muih moaloih, ehki ei meil sidä huigieda olis.»

Joakoi menöv yhteh linnah, rubiev kengie ombelemah, sil lapsie syöttämäh. Sid kerran kui lähtöv linnal kävelemäh, tuli kaksi miestä da hänel naine varrastettih. Häi duumaittšov, midä heil loadie; ei voi ni midä loadie, menetiijä kunne viedih. »Olis nygöi huigei, kui miul», sanoi, »akka viedih, hos oli huigei, kui elot kai hävittih!»

Lähti Joakoi poigineh pitkin moada myös astumah. Tulov jogi vastah, duumaijah: »Kui nygöi myö poikki joves peäzemmö.» Sid etšittih pitkin joven randoa venehtä; siel hyö löyttih šľupka. Sih oli šľupkah kirjutettu: »Kaksi kandav, kolmatta ei kanna.» Hänel oli poigie kaksi, kolmas oli itše. Duumaittšov: »Kui minä voizin poikki joves peästä, hyväh kohtah heittäzin poijan, sid tulizin uuvessah toista poigoa ottamah.» Sid häi heitti sen poijan poikki joven da katšahtih, kuh kohtah pidäs veneh ajoa, kus se toine poiga on. Menöv puolijogeh sai, katšahtah uuven kerran poigah päi, katšo, ga poiga on harmoal hukal hambahis, pitkin jogirandoa menöv, matkoav ylävirdah päi. Katšahtih järilleh toista poigoa, kudaman jo vei poikki joves, da i se oli har-

mĭoal hukal hambahis. »Oh Hospodi, Hospodi! tämä vasta oli kerda»; toizekse duumaittšov: »Jumal andoi, Jumal otti»; ei sen pahemboa virkkanuh ni midä.

Sid menöv itše ielleh poikki joves, vedäv šl'upkan moal, lähtöv astumah joamoa myö, itše yksinäh duumaittšov: »Joakoi jumalanvaroamatoi, nygöi minä rubien, linnah kui menen, suureh herrah lakeikse.» Häi puuttuv geńeroalah. Se geńeroal kävyi joga päiveä kirikköh. Joakoi kerran kyzyi geńeroalal: »Midä työ käyttö joga päiveä kirikköh?» — »Myö käymmö, kui meijän tsarsvas on kuniŋgas kuolluh jo kolme vuotta aigoa. Kel kui tuohus itšessäh viries ilmai virittämättäh, sid se pandas kuniŋgahakse. Se oli liitto kolmekse vuotta, jo on nygöi vai kolmie päiveä vajoa, ei ni kel virie vie». Joakoi sanoi: »Lähtizin i minä kirikköh, ga ei ole d'eŋgoa tuohuksih panna;» menetiijä», sanoi, »Jumal minul virittäs». Geńeroal andoi kolme kopeikkoa hänel tuohukseh. Joakoi kui menöv uksen suuh kirikköh, muu kirikkö jo on täyzi rahvasta; kai seizotah tuohuksien ker. Kui ruvettih iżeheruvimoa lugemah, kallista malittuo, sid Joakoil Jumalanvaroajal virii tuohus itšekseh. Muut rahvas kui nähtäh, keyhäl miehel virii, hyö sammutettih. Kirikkaiga proidi, sid ristah käydih, dai Joakoi käi ristah kyyńälien ker. Lähtietäh kirikös eäreh kai rahvas da Joakoi lähtöv omah geńeroalan ker kodih astumah. Geńeroal sanov: »Ei ni kel virie tuohus, ei Jumal anna neŋga kuniŋgasta.» Joakoi hänel sanoi: »Kui ei virie; minul virii nygöigi uksen suus seizoes, ga sammutettih.» — »Jo ei midä, kui lienov virinnyh, ga läkkä huomen kirikköh, minä annan viizi kopeikkoa d'eŋgoa tuohukseh; älä rubie uksen suus seizomah.

mene keskikiriköl.» Huomenine päivä kui tulov da Joakoi lähtöv kirikköh, ostav viijes kopeikas tuohuksen, menöv keskikiriköl. Myös vai ruvettih lugemah kallehie malittuloi, Joakoil tuohus virii, rahvas myösten sammuttettih. Kirikös lähties geńeroal kyzyv: »Midä, Joakoi, igo tänäpäi tuohus virii?» — »Virii», sanoi, »ga sammutettih.» — »No ni midä», sanoi, »pane huoli Jumalah. Läkkä i huomen kirikköh; minä annan kymmen kopeikkoa tuohukseh.» — Toissa peän lähtieh geńeroalan ker kirikköh; uksen suus seizatutah. Geńeroal andav häel šinellin kattšuo da kymmen kopeikkoa tuohusta ostoa. »Läkkä minun rinnal seizomah.» Geńeroal lähtöv astumah peräl kirikköh, rahvas kai välitytäh. Joakoi jälles astuv da seizattuv geńeroalan ker rinnakkah da muijen herroin da muijen kaikkien pappiloin ker. Ruvetah sluužboa sluužimah, kallehie malittuloi lugemah. Iżeheruvimoa kui ruvettih lugemah, silloi Joakoil tuohus virii. Silloi händä yläh nostettih da kirruttih: »Andoi Jumal meil kuniŋgahan.» Kai oldih hyvil mielil da kirruttih: uraa, uraa, uraa, da järgieh karanoidih händä kuniŋgahakse. Geńeroalat händä viijäh kui kuniŋgasta muinai oigieh dvortšah.

Jo häi on kuniŋgas, jo ei ole lakei. Eläv häi min aigoi min päivie monie vuozie kuniŋgahanna siid. Erähän kerran katšoi ikkunah: kaksi nuorda miestä kävelöv ikkunas alattši, kävelöv päivän da i toizen päivän tullah kävelemäh, dai vie kolmanden. Kuniŋgas duumaittšov yksinäh: »Midä hyö kävelläh kolmas päivä minun ikkunas alattši.» Työndäv kundelijan kyzymäh, mit miehie hyö ollah. Hyö lakeil sanotah: »Myö olemmo arboajat, myö arboammo joga ažien jälgimäizeh noag-

laizeh sah.» Kuniŋgas kuttšuv net miehet ittšeh luo da sanov: »Meijän tsarsvas on moine ažie: ken kuspäi ulgomoal tulov karablin ker pristanih, sid se pidäv karabli arvata, min se maksav; vai et voine arvata, sid pidäv karablin hinda kai maksoa da karabli jeäv itšelleh ižändäl, a kui voizimmo arvata, sid se puuttus meil ilmai maksamata. Kui työ oletto moizet arboajat, ga teis on minul hädä; minä teil maksan hyvän palkan, leivän valmehen da fatieran valmehen kaiken, lakeit da piijat da muut povoarat».

Kuu toine hyö siid eletäh; drug tulov toizes valdakunnas karabli pristanih. Työtäh kuniŋgahal viesti: »Tule nygöi arboamah karablie.» Häi työndäv net samaizet kaksi nuorda miestä. Hyö kui mendih karablih, ga naine, mi oli bufietas andajanna, pani stolal butilkan da valoi ŕumkan viinoa da sanoi: »Ottoat, vierahat, ŕumka viinoa!» Yksi sanoi toizel: »Ota sinä!» toine sanoi: »Ota sinä!» Monda kymmendä kerdoa hyö kiistelläh, yksi ei ota da ni toine ei ota. Jälgimäi yksi otti, ga toine händä korval poltaldi. Toine sanoi: »Miksebo sinä išket minuo?» — »A sikse išken, gu mikse ennen minuo joit, etgo sinä tiijä, kenen poiga minä olen?» — »Kenenbo sinä poiga olet?» — »Minä olen Joakoi Jumalanvaroajan poiga.» Toine sanov: »Dai minä olen J. J:n poiga.» A bufietan naine ottav da sovat revittelöv, tšeptšät peäs lykkiv da tukat levälleh laskov da hyppeäv karablil kiľľundan ker, sanov: »Minuo lyödih nämät vierahat ylen äijäl; minä otan heidä suudoh nämät gošťat.» Karablin ižändä sanov: »Vot täs i suudimmo heidä.» Naine sanov: »En minä täh suudoh sovi, minul pidäv senoattah lähtie suudoh,» Mennäh senoattah,

kyzytäh miehil: »Mikse händä löittö, tädä naista?» Naine sanoi: »Ei nämät brihat minuo lyödy eigo koskiettu, vai hyö ollah minun poijat: sentäh minä sovat revittelin da tukat levitin, kui Jumal minul poijat yhtytti.» — »Misbo sinä tiijät, gu hyö sinun poijat ollah?» — »Siid minä tiijän, kui ŕumkan valoin, hyö kiistelläh toinetoizen ker, yksi ryyppeäv ryypyn, toine korval iški. Yksi sanoi: »Etgo sinä tiijä, kenen poiga olen? minä olen Joakoi Jumalanvaroajan poiga.» A toine sanov: »Dai minä olen J. J:n poiga.» Kuniŋgas oli senoatas da kuundeli kai ažiet, nouzi stuulal eäres. »Tottago», sanoi, »sinä olet Joakoi Jumalanvaroajan naine?» — »Minä olen totta, da nämät ollah minun poijat.» — »No sinun poijat kui ollah, minä olen itše Joakoi Jumalanvaroaj.» Häi hänelleh kättä andav dai poijat J. J:l kättä andav. Joakoi sanoi: »Nygöi läkkeä kodih minun luo dvortšah.» Da sid lähtieh kodih astumah oigieh senoatas J. J. naizen da kahten poijan ker. Naine hänel matkates sanov: »Muistatgo, Joakoi, kui meil Jumal toi kirikköh ajaes brihatšun vastah, kudamal oli kirjaine, da sih oli kirjutettu: purettogo luun nuorena vai vanhana? Katšo miityttä elosta myö elimmö, ga kai Jumal yhteh soatoi järilleh! Eigo nygöi ole luu purdu jo!» — Sih se soarna loppih.

IX. ARBAITESTA.

1. Hibja iral, soba sydämes?
2. Häkin silmät pertis?
3. Istuv akka pertis, kaksi viiboida suus?
4. Ižä vasta syndyv, poijat jo mettšäh käyväh?
5. Jalloitoi terväh juoksov?
6. Jänöi ńeľľuov, jallat moah ei koske?
7. Kaikkie loitoimakse min lykkeäv?
8. Kaksi ruskieda vastakkai?
9. Kaksi valgieda vastakkai?
10. Kaksi veľľestä eletäh, doroga keskel, toinetosta ei nähtä?
11. Kannettav väzyv, kandaj ei väzy?
12. Kidžeräine kädžeräine kaikil kättä andav?
13. Kois kolahtih sinisotka vezil?
14. Kolmei mužikat perretäh, luuloi ni kaži ni koira ei syö, nalıka terveh jeäv?
15. Kukkaro kuuzes, helykivi juures?
16. Kunne menet, kulgukoira? — Mi huolda, keritty peä?
17. Kunne menet, kullikoi? — Istu, istu, rugatšäptšä?
18. Kuuluv, a nävy ei?
19. Kuuzi meil, kuuzi muil, kuuzi kaikel kyläl?
20. Kynzitä, käbälitä seinie myö nouzov?

21. Lahtet kaijat, niemet pitkät, niemien nenis kallivot?
22. Lihaine puttši, kuldaizet vandehet?
23. Linduine lendäv, liinaine händäine?
24. Luikoi laikoi luuhizen metšän tagan?
25. Lunda valgiembi, hiildä mustembi, ora iel, kerä keskel, kerittšemet jällel?
26. Läbi nägyv, lämmän pidäv?
27. Läikkyv, lähendäh, itše ei tule?
28. Maťoi da töpöi yhteh kaivoh viel käyväh?
29. Meil on joutšikoi: min panemmo, kai kandav; meil on muštikoi: min panemmo, kai juov?
30. Meri pertis?
31. Midä etšit, abo ei löydys?
32. Mieletöi, kieletöi kaikil toven sanov?
33. Mi ittšeh sellin?
34. Mi itšen loadimatoi?
35. Mi moal armahin?
36. Mi moal jygein?
37. Mi moal vägevin?
38. Mi moal pehmein?
39. Mi pertis nägemätöi?
40. Mi pertis sellin?
41. Mužikkaine gryhńäine, seibähät selläs?
42. Mužikkaine tuplikkaine, sobaizet kui sruunaizet?
43. Mužikka mettšäh astuv, nenä taivasta viilöv?
44. Muut kai muistat, a yhtä et muista?
45. Märgä varoi pertis?
46. Nahka vie ottamata, kylgiruuvat iralleh?
47. Ńeidine ajelov, skanttša pyöriv?
48. Ńeľľi ńeidistä yhtel vyöl vyöstetäh, toinetosta ei tavata?
49. Ńeľľijalgaine kaksjalgaizes, kaksjalgaine pyöryžäs, pyöryžä ńeľľitšuppuizes?
50. Okulin ojas, nenä kuival?

51. On minul oržoi: min panet, kai kandav?
52. On musta häkki: min panet, kai ryyppiv?
53. Orzikko, parzikko, tšumulikko, täyzikkö?
54. Padaine paltties kiehuv, ni tulda ni savuo ei nävy?
55. Paimoi sarvel, toine toizel torvitah, eäni toinetoizel ei kuulu?
56. Peldo s'oklaine, piendaret puuhizet?
57. Pertin levevys, kebiembi lehtie?
58. Perttih ei synny, kobrah syndyv?
59. Pertti otetah, ikkunat sih jätetäh?
60. Pikkaraine, pyöryžäine, kaikel moal armas?
61. Pitkembi pitkie puuloi, madalembi moaheinie?
62. Pordimoi pinos pinoh kävelöv?
63. Pottšine liinoa vedäv?
64. Pottšine pyöriv, vattšaine täyzi?
65. Puurnuine täyzi kuldasta kerästä?
66. Päivät pölkkynä, yöt lauttana?
67. Randoi riehkiv, a käzie ei nävy?
68. Rieskamaido lattiel: kynnel ni hambahal ei soa ottoa?
69. Riihi raudaine, katos kagraine?
70. Ruskei da valgei vastakkai vakkaizes?
71. Ruskien syöv, mustan työndäv?
72. Sada miestä soattav, sada vyödä sidov?
73. Sada saldattoa yhtel pieluksel moatah?
74. Seitšenselgäine, sadajalgaine?
75. Siivetöi lendäv, jalloitoi juoksov?
76. Silmässäh syöv, kyllessäh ullos kävyv?
77. Silmät on, korvat on, kuulla ei voi, nähtä ei voi?
78. Soloi suoda myö,

jänöi jeädä myö, plok — otšin vastah?
79. Suokurmoi pelduo myö hyppiv?
80. Tikku puus, šuolet moas?
81. Tuli viizi miestä vastah, tukis tabai, moada vaste räigäi?
82. Tuli tutturi perttih, keräi kullat, keräi hobjat, otti kuldaizen orihen lähties?
83. Turkki uuzi, helmat loukkoloil?
84. Tuhat silmeä, sada kivie?
85. Täyzi karzin joutšenda?
86. Ukkoine gryhńäine, tuhat miestä koadav?
87. Ukkoine rytšikköine, sada kauftanoa peäl; ken jaksattav, se itköv?
88. Valgei hebo aijan tagan?
89. Valgei sukka karzinas?
90. Valgieh peldoh mustoa kylvetäh?
91. Vedeh roih, moal eläv, vedeh kuolov?
92. Viizi miestä piettäv, viizi miestä kerittšöv?
93. Voaral da voaral kävyv turkki da kauftan?
94. Vorontšal ajetah, jälgie ei nävy?
95. Yksi hanhi, ńeľľi ńokkoa?
96. Yksi sanov: stuk, stuk; toine sanov: stuk stuk; kolmas sanov: stuk stuk; ńeľľäs sanov: stuk stuk; viijes sanov: šniv šńäv?
97. Yksi silmä Siidaril, a se seibähän peäs?
98. Yksi tammi, kakstosta oksoa, joga oksas ńeľľi pezeä, joga pezäs seitšen jäittšeä?
99. Ylen suuri korbi, korves kondiet?
100. Yöt loukos, päivät sellälleh?

VASTUKSET:

1. Tuohus. 2. Oksat seinis. 3. Orzipatšas. 4. Tuli da savu. 5. Kielastus. 6. Kätkyt. 7. Silmät. 8. Suu. 9. Taivas da lumi. 10. Silmät. 11. Venehel soudaj. 12. Keägä. 13. Veneh. 14. Pelvas. 15. Orav da koira. 16. Jogi da niitetty nurmi. 17. Kuuzi da hoaba. 18. Tuuli. 19. Ikkunsilmät. 20. Tahtas taiginas. 21. Sormet. 22. Sormi da sormus. 23. Niegla niitin ker. 24. Kieli. 25. Harakka. 26. Sťokla. 27. Vezi. 28. Havu da koukku. 29. Stola; kylyn pättši. 30. Suolavakka. 31. Verkon loukko. 32. Bezmeni. 33. Rista kaglas. 34. Seinäs halgiendahizet. 35. Uni. 36. Tulikyven. 37. Uni. 38. Oma kämmen. 39. Lämmä. 40. Kirves. 41. Pottši. 42. Samovoara. 43. Vikateh. 44. Konza uinuot. 45. Käzäštie. 46. Loukutus. 47. Kuudam. 48. Kerinlauvat. 49. Hebo, regi, kego da riihi. 50. Käzäštie. 51. Stola. 52. Kylyn pättši. 53. Kellojallat. 54. Kudžoimätäs. 55. Päivä da kuudam. 56. Ikkun. 57. Savu. 58. Valkki. 59. Nuotta da lähtiet. 60. D'eŋgä. 61. Joama. 62. Sukkulaine. 63. Virbi. 64. Värttin kezrätes. 65. Tulehmo. 66. Pošťeli. 67. Aldo. 68. Päiväpaisto. 69. Riehtil da vaľľoi. 70. Jäittšä. 71. Pättši da hiilet. 72. Aida 73. Lagi. 74. Aštivo. 75. Sana. 76. Jauhinkivi 77. Loahkańńa. 78. Kaŋgahankuvonda. 79. Tširppi. 80. Työn kezrätes. 81. Nenän niiständä. 82. Vilu. 83. Jeä porein ker. 84. Verkko. 85. Hambahat. 86. Vikateh. 87. Luukka. 88. Lumikivos. 89. Homeh. 90. Kirjaine. 91. Suola. 92. Nagrehen leštindä. 93. Lammas. 94. Veneh. 95. Pielus. 96. Hebo. 97. Tarboimen ketšoi. 98. Vuozi. 99. Täit. 100. Zašokka.

X. TIEDOHUTTA.

USKOMIZIE: 1—59.

1. Kilttäjätmadoizet on a r r e h m a d o i z e t: ennenvanhas on d'eŋgoa moah pandu, siid madoizekse on muututtu.
2. Jumal kui peityi soimeh, sid h e b o potki, sid joudui ajeldavakse, ristikanzoi kundelemah.
3. Al polven vai h i b j a h i i r i hyppinöv, sid se iňehmine terväh kuolov.
4. Ei tapeta tanhuttilal h i i r d ä eigo miityttä eläveä; sanotah: Älä satata, a kui on moanhaldie.
5. Ken hiiren jeänyksen syöv, sil ei hammasta kivistä.
6. H y b e h y ö t liikkuv, midä roinneh pahoa mieldä?
7. Vai stolah h ä m ä h ä k k i laes heittynöv, ga sid tulov verekset sanomat.
8. K a l a vai priŋkkanov venehen pohjal, sid toista soat.
9. K a r u n jälgilöis peälittši menet, ga yöksyt.
10. K a ž i nuolov käbäliedäh, gošťoa tulov.
11. K e g r i kui tulov, ga kyzyv lapsil: Keledoi koledoi, ongo kel kerästä, itšelleni orasta. Kerästä kel kui ei olle,

sanotah, kegri šalguh panov da savuh riputtav.

12. Ei anneta kegälehtä sammuttoa synnynmoan aijas ni kylys ni pertin pätšis; sanotah, sid mänöv ozrat kegälehpeäkse.
13. Kehusta kydöv, vieras tulov.
14. Ryndähie da harď'eida kui kivistäv, ga sanotah, on metšännenä.
15. Vai lapset kivyöh kizatanneh, ga leibä kallistuv.
16. Hura korva humizov, pahoa sanomoa tuuvah.
17. Kuivana-iivananna vai syönet marjoa, sid kuivav se kohta, ni konza ei rodie enämbi sih kohtah marjoa.
18. Ei kogo kululkuul iškietä žiivattoa, ei kylvetä, höšťettä tanhuos ei oteta.
19. Kuolien viijes kui on tuuli myödäine, sid roih terväh toine viedäv.
20. Älä katšo läbi ikkunas perttih keveäl, kurmittšoa roih rožih.
21. Pyheäpäiveä vas menet myöhä kylyh, menet kui joutšen, a lähtet kui voron.
22. Kämmenen stolada venttšakirja kui menöv yhteh, sid on ylen hyvä keskoveh miehel da naizel. Poikki kätselgäimes kui on suoni, se jeäv leskekse.
23. Kämmenhaudaine kubizov, ga d'eŋgoa tulov.
24. Laŋgenet, kui voida syöt.
25. Lehmän kannandapäivä kui on, ei andai maiduo tšurah andoa.
26. Leppälindu kui lehmän ńännilöis alattši lendäv, ga rubiev

lehmä verdä lypsämäh.

27. L u m e h lapset pahnoa laitah da noroa, toinah lapsiraškat sodoa ennustetah.
28. L u z i k k a käes kirboelov, gošťoa tulov tänäpäi.
29. L ö t ö i on ristikanzan roduo, sidä jälgie ei satatella.
30. M a d o nouzov puuh poigie soamah: ei voi häi andoa ńännie; ńokitah ittšiedäh soaduo.
31. Reähkä on mavon nähtyö, reähkä on tappahuo, kaksi reähkeä on tappamata työndähyö.
32. Se vie vedeh kuolov, ken kumalleh m a g o a v ainos.
33. M e t t š ä ei suvaitše kiistoa; kiistan vai loadinet, ei puutu toittši; kondien tappahuo ozal peäzöv i peävyndähine tulija oružan ker, kui kyzynöv.
34. Jallan sydeändä moah on moine reähkä, kai m o a e m ä ristahes halgielov, akoil vie paittše. Akoil ei pidäs mattie panna, eiga kai moaemä syöttäi liikkuv.
35. M o a n h a l d i e ei suvaitše lehmie, kui ei voija.
36. N e n ä n l a d v a i n e kubizov, kuolien viesti tulov.
37. Marjarobehine lykätäh yläh lugies: O r z i k k i, parzikki, tšumurikki täyz; puuttunov, ga täydeh, ei puuttune, ga kumalleh.
38. O z a k a s on, kel ei ole ontta jalgapohjas.
39. Se on ozakas tytöi, kudai ižäh.
40. Ozakas on, ken loitton sah suurel näytäh, a lähil tulduo pienel.
41. Lauhietukka on ozakas.
42. Karvarindaine on ozakas.

43. Kenbo täl aigoa syndyi, ni ken ni midä ei p a g i z e.
44. P a h a v e r i n e vastus tuli, moine huono lykky lähti.
45. P a r r i k a s vierastulov, parda jäi tšikkah.
46. P e ä t š k ö i kui pezeä loadis, sid vie se taloi eläs.
47. R i h m a ei suvaitše voruitšusta, se pidäv pyydeä omal väel, omal elol, a vai pahoa loaji itše, ga roih vastah pahan loadijoa.
48. Ei hyvän iel r i n d i e t viere.
49. Z o a h a r i on arres laittu: veri lähtöv, kui tuleh panet.
50. T š i i o r a v o a ei pie ambuo, se on metšänižändän orav..
51. T š u b i h i i r i on žiivattoin hiiri, ei pie tappoa.
52. Humalnikkoa vai u n e s nähnet, sid terväh vihma roih.
53. Koiroa da kažie kui unes nähtäh, sid on metšännenä.
54. Kui kylymoahine on, sid nähtäh akkoi ruskeissah (unes).
55. Kui nähtäh unes mustie akkoi, suurie, pitkie, sid on vedehine seändynyh.
56. Rauda on rauhakse, hobja on huolekse, jäittšä d'eŋgakse, vaski vaivakse, argivoi tauvikse, haugi hallakse, särgi da muu kala lumenpanokse (unes).
57. V a s t a n lehti on jeänyh, ga gošťoa toivottav.
58. Kuna kezän v i e n h a l d i e jeävitelleh, sinä kezän sih järveh hos yksi hengi kuolov.
59. V o r o n lendelöv taloin huonehis peälittši kľunkettav tulipalon libo kuolendan iel.

VIRGOI: 60—95.

60. Sulhaizväen tulles a n d i l a s pertis kattšov läbi sormukses da sanov:
»Min verdoa minä (nimi) näen päiveä täs sormukses läbi, sen verdoa sinä minus vigoa näe!»
61. D′ e ŋ g a n tšättä ruokos on munittajaizena, toista tuov.
62. Joginiekat e l ä v e ä h o b j o a pietäh itšes ymbäri, sid ei vezi paina.
63. Svätkien välil ei viškata pihal hiildä ni ugarkuo.
64. Syö h i i r e n jeänystä, ehk' ei hammasta kivistä.
65. I i v a n a n̨ p ä i v ä n huondeksel aigaizeh kerätäh kastepizarehie, veilläh heinänladvoi myö robehista; sanotah, net pädöv kibieh.
66. K a l m o i l käyväh, kui lehmät työtäh keveäl ullos, kui kylvämäh lähtietäh enzi kerdoa keveäl da kui sygyzel ruvetah uuvista syömäh. Otetah koajittuloi nagrehie, talutah juodaizel kalmoil da pominoijah; pietäh nagrehie kalmalauvan peäl, pyhkitäh kadajal peälittši, ei moada kosketeta.
67. K a ń ń o i n pidhuon kazvat vuuves, kańńoin syöt kui.
68. K a z v a i m e t hävitäh, kui kulunkuun peätintšäl pestäh vihmaviel.
69. Kolme kivie pidäv lykätä, sid äski k e z o i l mennä.
70. K o i n tilan vallitšenda. Konza alusparret azetetah, sid opitah ennenpäi, midä unda ozuttav, roihgo se hyvä tila. Moate

ruvetes silmät ristitäh da sanotah: »Moaemä, kallis kandajaizeni! anna minul moada moatakseni, pelduo piehtaroija; anna rauhus, tervehys kaikil ristikanzoil moata da eleä, katšo dai vardoitše.» Kui ei hyveä unda näyttäne, sid liikutetah toizeh siah. — Sih mendyö elämäh kylvetäh malitun ker ruista, ozroa, kagroa, linan-, pelvasda nagrissiemendä karzinah lattien al, kugali on pertin tila.

71. Kondienkynzi pietäh kormenis varana lemmen vardoijes.

72. Kukoinsilmät kel on, ga sil pidäv lehmän maksoa syyvä, sid rubiev nägemäh; a kui ei ruvenne, pidäv kukoin heltas verdä peästeä da leivän ker syyvä.

73. Kui kylvetäh keveäl, ei anneta syömistä ni juomista ni kel kylähpäi, olgah kentahto.

74. Kägöinpalaine pidäv syyvä keveäl huondekses ennen pihal menendeä, eiga kylvökset ei loista.

75. Karvarieskasta syötetäh joga lehmäl ullos työndähyö, sid toinetoizes ei erota.

76. Iivananpäiväs pedrunpäiväh sah ainos sobie pihal tšoipistutellah kuivatah lemmekse tytöit.

77. Lembivasta laitah iivananpäiveä vas tiešoarois yheksäs koivus. Kylbehyö heidä vedeh lykätäh libo kylyn katoksel libo poltetah tiešoarois sinä ildan kokoil käyves.

78. Huondeksel kalal lähties pidäv myödäpäivähveneh keändeä, eiga eirodielykkyö.

79. N e n ä d' e ŋ g a pidäv andoa koiran- (kažin-, potšin-)poijas: paremmin eläv.
80. Yölieroi sivotah n u o t a n p e r ä h, sid kaloa puuttuv enämbi.
81. Vihavuv o r u ž a linduo ambumah, kui svolas läbi laskov mavon.
82. Talvel kui on pitkät p a k k a i z e t, ga ńeľľikymmen paľľaspeädä pidäv vallita, sid seä lämmittyv.
83. Syömizen ettšihyö lipatah p y h k i m e n kolkka, anna ei redusilmät tuldas syömäh.
84. Keännä mukki, keännä mukki, katšo p y h ä ľ ľ ä jyrizöv, sid ei vihma tule tänne!
85. Kuoppah viijes otetah eräs nagris (kaksi nagrista yhtes, hoikka palaine välie) selgäh da kannetah kygrytetäh sanoes:
»P y h ä - ä g r ö i syöttäizeni, sada moista savota, tuhat moista turvota, tuo minul nagrista tullessas kuoppah! Pyhäägröi syöttäi, vardoitše minun kuoppasta, anna ei syös hiiri ni mygrä!»
Kandaes laŋgetah kolme kerdoa polvilleh ohkaes: »En voi kandoa, pyhä-ägröi syöttäi; oh mi on jygei!»
86. Lapsel kui on langaine vyöl, ga sid ei s u u d e l u s tartu.
87. Keägäs läbi pidäv lasta bruzgaija, konza on suudeluksis.
88. Kolme yhekseä keitinpiiroada annetah s u u r e l r u v e l lauhtuteksekse, sanoes:
»Ospittša Ivanouna, läkkä meil, migäli rikas, sigäli rakas!»
89. Paijansebalukses läbi kirvotettuo leibeä syö vai, ga rubiet s y ö-

m ä h paremmin (kui on mieron ńuuda)!

90. Annetah keltahto kai sovat kerdahes šuorittoa, sid on andajal t o i z e l i l m a l lujat sovat, kulumattomat, varuksis. Ei vai pidäs leyhkeä hyvänlaindoi ni kel; kui sanellah, siid ottajal roih huigei, sovat kuluv, da itšelleh roih vähembi toizenilmasta hyvyttä.

91. U k o n p a r d a (Il'l'anparda) peldoh jätetäh, kortta kymmeniene:
»jumalal vai olgah kolme tähkästä, ga äijeägö jumal suurendeleh!».

92. Kengät panet pieluksih malitun ker, sid uni tulov.

93. Kerätäh rauvankerttehet pul'tšukan tyves riebuzeh da pannah v e n t t š a h lähties andilahal huran kandapeän al sukan sydämeh varakse, sid ei tartu turme ni mih.

94. Mengeä, lapset, pal'l'ahin peälöin uudeh v i h m a h, ehki kazvatto da kohenetto! (kui enzi kerdoa vihmuv talven jällel).

95. Lykkeä levol töllönnyh v u o n n a, anna ei koirat soadas da lammaskäzi rikkovus!

XI. TIEDUO.

NÄGÖ DA LOADU: 1—12.

1. K e n e n tukka- kynnel veäldähyö kidžerdyv,se on pahatabaine.
2. Korvanlehvä on pieni lapsel, lyhytigäine on.
3. Kulmat on kodžerat, pahatabaine on.
4. Tukat on järiet, vägev rodivut.
5. Kaksikynzine k o i r a on, kahtet tšagoit, ga hyvä koira roih siid.
6. Tämä k a ž i roih hyvä eläveä taboamah, tširhakka on parda ylen.
7. Aiga kaglav h e b o on, vägev on.
8. Lauheikarvaine hebo on pitkäigäine.
9. Lyhytkorva hebo on pattei.
10. Sotkoine kui on pitkä hevol, ga äijän syöv; kui on lyhyt, sid vähän syöv.
11. Pitkä on händärousku l e h m ä l, ga pitkä on maidoväli.
12. Lehmä min tuhmembi, sen raviembi maijol.

PARENDUSVIRGOI: 13—27.

13. Ailasheineä hauvotah pätšis umbipäis, pannah rivus ailahan peäl.
14. Garbaloviina hyvä on täintarhah.
15. Juovuhuo korvih pannah pihlajanmarjoa.

16. Kadajanmarja keitetäh da juuvah puhalduksih.
17. Koiran kieles on yheksäh kibieh pädijät puhiet.
18. Koiranpuuvettä pidäv juottoa lapsel, anna jallat kovenis kävelemäh.
19. Koivunmahla leikalmukseh pädöv.
20. Kudžoinvoit kivistykseh on hyvät.
21. Kuuzenlehti kubineheh pädöv.
22. Lambahanmaido on palanuoh hyvä.
23. Painele ikkunhigilöil huules buľkkuizie.
24. Pane vai tuohenrehvästä, ga vedäv se märrän.
25. Pedäjänpihka leikkavukseh pädöv.
26. Pordimon lihoa syötetäh hevol, sid peätšakka lopeh.
27. Tuohenlehvästä žeľľakse kerätäh ajoksih.

SEÄLÖIN TIEDUO: 28—67.

28. Hedavat ollah kai lumel jo, 12 ńedälie on kezäh.
29. Iľľanpäivä kui jällel jeäv, sid pordahanpeät ei kuivakse soa.
30. Iľľanpäiväs kyhläs pellol, tuli perttih ildaizen syyves.
31. Kana siibilöi löyhkähyttelöv tuuttšie vas.
34. Kaži kynnisteleh, tuulet roih.
35. Kezä on kurren kukkaros, talvi jouttšenen tagan.
36. Kezäpilvi on vallalline iľľanpäiväh sah, ga sid tuuli vallan ottav.
37. Kui jouttšenet madalal lennetäh, kezä lähil.
38. Kui synnynmoan aigah Jumal metšän huuvehtuttav, ga hyvä vuozi roih.

39. Kuikka kakardav, poudat roih.
40. Kuu kiurus kezäh, peibois puoli kuuda, päistärikis päivä.
41. Kägöi kui puun ladvas kukkuv, ga sinä vuoden leibä roih kallis.
45. Kärgi kriikkav, lyhyt kevät roih.
46. Luodehen koitto keveäl kelikse, sygyzes lämmikse.
47. Luuloin littšoanda vihmat tiedäv.
48. Marjavuozi on hallavuozi.
49. Miikkulah sai vai syömistä täydys, ga Miikkul tulis heinähurštin ker.
50. Moarjan yönä kui on teähtie taivahal, sid roih marjoa moal.
51. Mustatpeätšköit lennelläh, vihma roih.
52. Oudottine kui ei lunda toizel jallaksel vieritänne, ga sid roih lyhyt kevät.
53. Peiboi hammasta kriitškuttav viluloi vas.
54. Pilvenjuhlukkoa vai ei olle, ei kogo kylvetä nagrista.
55. Pottši kävelöv, kortta on vihko suus, vihmat roih.
56. Päistärikki yheksäh yöh potkoav jeän järves eäreh.
59. Ragehenpano on keveäl kelikse, sygyzel sulikse.
60. Seät lämbiev, kaži on lattiel oijennuh moate.
61. Suvi kui lumen panov, pohjaine kiinittäv, sid vasta roih talvi.
62. Tedret tänä vuoden moas kiimiv, leibä huovistuv.
63. Tikku plikuttav puus pihal, seän Jumal muuttav, tuutšan loadiv.
64. Tšakat silmih papatetah, hiľľahterväh vihma tulov.
65. Vai ikkunoih pohjai-

zenliipoit kerdynöv, sid pohjaizet roih tuulet.

66. Vastarinne on päivännouzul, vihma roih tänäpäi.

67. Vilu roih tämä kuu, ylen on kuudam kouzur.

XII. SANANPOLVIE.

JUMAL DA IŃEHMINE.

1. Auta, Hospodi, kaikkie moailmoa ilmas da ilman randah, vieronkandajie i vieronkandamattomie, i vihašiekkoi i vihoamattomie, kaikkie ristikanzoi kaheksah kandah sah, yheksäh polveh sah!
2. Jumal ozien jagaj.
3. Jumal vallan andav, paha roadien roadav.
4. Kel andav hengen Jumal, sil i einehen.
5. Kenen Jumal ilmah andav, sil i ozan andav.
6. Kirikkö on ristikanzal sydämes.
7. Kivi kova, rauda luja, Jumalan sana vie lujembi.
8. Kudai Jumal kastav, se i kuivoav.
9. Terväh Jumalan pahat paranov.
10. Tirppaj vallan ottav, Jumal palkan maksav.
11. Yö ižätä, yö emätä, Jumalata ni yhtä yödä.

ELAIGA YLEHES.

12. Aijalleh hyvä i aijan al.
13. Ei kai piendaret pihah.
14. Ei liiga lihota, vähä elättäv.
15. Ei ole ńero selläs kan-

nettav, ńero vie ittšiedäh kandav.
16. Eletty valgei, elämätöi musta.
17. Elä keyheä elosta, marjaine moas ḍa se puolekkah!
18. Elämine ei ole kui poikki pellos mendäv.
19. Eläv kurgi, eläv kärgi, eläv harmai harakka.
20. Et ozas peälittši mene.
21. Hivuo et malttane, ga et ni niitä.
22. Hyvä pahan vastoav.
23. Hädä ńeron tuov.
24. Kaikin aijoin on kala vezil, yksin aijoin on abajil.
25. Kitšis ei pidäs ni lahkos poikki astuo.
26. Koadunuh vezi ei aštieh soa.
27. Kudai igä jällel jäi, sen tiijät, iellistä et tiijä.
28. Kugali katettu, sigäli jalgoi oijendat.
29. Kunne metšoi i lennä, ga yksi havu ruogana.
30. Kurikkaine kuivav pattšahan peäs da polviloih kolahtah (min roavoit, ga se vastah tulov).
31. Midä kylvät, sidä i leikkoat.
32. Min verran itše suvaitšet pahoa, sen verda toizel lai pahoa.
33. Moada pidäv vai sellän ala hengen lähtehyö.
34. Myödäizen lapset itkietäh, a vastaizen ei itkietä.
35. Nuorena elaiga on kui heinän peäl kaste.
36. Oza on havon al, etši vai, ga löyvät.
37. Ozin ilmoa eletäh.
38. Paha roado, paha i palkka.
39. Parembi on kuldoa kulman täyzi, kui huigieda helman täyzi.
40. Rohkien luut , arran jället.
41. Ruozme rauvan leikkoav, huolet ittšie harmendav.
42. Suurendelijan vuitti on pattšahan peäs.

43. Tervehys on kullal da hobjal kate.
44. Tiedäv sykkä syndymäsian, vai ei peä kadal kavondasioa tiijä.
45. Tozi on kallis, tyhjä on huovis.
46. Tyhjä da toivo yhtemmoine.
47. Vara venehtä ei koa, tugi venehtä ei syö.
48. Vihoin viile, kahoin katšo.
49. Yykät, ga lehmä tanhuos ei myykä.
50. Älä elä vägilöi myö, elä brujie myö.
51. Älä enzi hyvih ihastu, älägö enzi pahoi pöllästy.

IŃEHMINE YLEHES.

52. Ei iŕehmizen silmä täyvy, kuni ei muldoa peäl karahutettane.
53. Eí ole ristikanzoa hairahtamattomoa, puuda linnun istumattomoa.
54. Ei ole suudimatoinda surmoa, eigo reädimätöindä reähkeä.
55. Ettšijä löydäv, ajaj taboav.
56. Hos suuda murdav, ga omoa puolistav.
57. Jeänyh jällen pidäv.
58. Kagra kahta varoav.
59. Kel on kaksi loukkosta nenäs, sil i taboa.
60. Kus kibei, siel käzi; kus armas, siel i silmä.
61. Kylläs andajoa on äijä, ga vähäs andajoa on vähä.
62. Mieli ńälgeä noudav.
63. Min elät, sen mieldä otat, a mieletä kuolet.
64. Ńeuvotus mies tulov, opastetus oraine.
65. Ńälgä reboin ridah vedäv.
66. Ostoleiväs leibä roih, annandamieles mieldä ei rodie.
67. Ottaj ei katšo jeändeä.
68. Peäl da vatšal on yksi duuma.
69. Rokas kui suu palav, varoat maijos palandan.

70. Tanhuttilan muutat, taboa et muuta.
71. Toizen piettäjeä on äijä, a itšen piettäjeä vähä.
72. Täl ilmal myö ni ken ei omoa veäryttä näe.
73. Töllönnyh lehmä äijän lypsi.
74. Virga ei kuole, itše hos kuoli.
75. Äijä omoa, äijä armasta, paittše itše armahin.

ERI LOADUO IŃEHMIZIE.

76. Akkoi hoadža, miestä kynzi.
77. Andajan käzi väzyv, ga ottajan ei väzy.
78. Ei märgä kastundoa varoa.
79. Elokas on ellokas, elotoi on ellotoi.
80. Eänetöi koira purov, hdukkujas koiras purijoa ei rodie.
81. Iŕehmine hyveä, kala syveä.
81. Iroi iški, Päntti käski, duuma yksi.
83. Koiran lembi nenäs, tytöin lembi käes.
84. Koiras kurnikan kandajoa ei rodie.
85. Konza käes, sid i kärzäs.
86. Kopeikas pertin peäl aštivo hyppeäv.
87. Koriet kevät kolov, ylbiet ńälgä nuolov.
88. Ļaška takkah töllyöv.
89. Ńeidizen mieli on kui läikkyj vezi.
90. Nägyv kulda revus.
91. Rodu moah ei lähte.
92. Rohkei rokan särbäv, kainol kalanliemi kadov.
93. Terväh madalan kylmäv.
94. Tyynes lahtes lahnat prätškäv, mallol maimaizet kudov.
95. Vallittšija igäh moanivuv.
96. Viizas ei ole ainos viizas, hyvä ei ole ainos hyvä, tšoma on ainos tšoma.

97. Voil da patšoil on äijä väli.
98. Vägev on kondie metšäs, ga yhtelleh taľľal moatah.
99. Äijä armasta, vähä hyveä.
100. Äijä on mielen pidäjeä, kui ei olle mielen millittäjeä.
101. Äijä on voruittšijoa, ga vähä on jällen peittäjeä.

KESKOVEH IŃEHMIZIEN.

102. Algu vai nieglan neneä, ga puras pereä roih.
103. Ei kyzyndäs ottšah iškietä.
104. Ei laihan kurren briilunda ni kunne kuulu
105. Ei pakittšija pakittšijoa suvaitše.
106. Ei tervehes peäs veri vuuva.
107. Ei tuuli kivie lekuta.
108. Ei yhtes kives koskie, eigo kahtes kannos kaskie.
109. Elo menöv kives da kannos läbi.
110. Hos aižal, ga Anukseh päi.
111. Hos kagraine, ga tuomaine.
112. Hyvän vierahan myödäh pidäv i paha vieras syötteä.
113. Hyvä tavar moittien menöv.
114. Jogahine omoa venehtä tervoav, vierasta ei tervoa.
115. Juoksija hukka ei katšo villasta lammasta.
116. Kažil kiža, hiirel surma.
117. Kebei kieli käskijäl, märrät jallat menijäl.
118. Kel nenä, sil i perä.
119. Kenen venehes istut, ga sen i pereä pie.
120. Ken mulloizie muistelov, sil rikka silmäh.
121. Kodikopeikka on pa-

rembi Piiťťerin rubl'oa.

122. Kudamah kaivoh syllet, siid i vettä juot.
123. Kus lindu pezäizen pidäv, sih i heyhtenyt jeäv.
124. Kuttšumatoi gošťa on huovis hinnalleh.
125. Kylä loaskavan l'uubiv, kodi idaran.
126. Kylän ilo, koin kondie.
127. Kyläs nägyv nieglan suurus, a kois ei ni purahan suurus.
128. Kyläs syönet kytšöihyön, a kois pidäv kokoihut varustoa.
129. Liikkuhuo lemmen tiijustat.
130. Loittosta anikko peän peäl ei kanneta, muuda kylläl on.
131. Lundunuol rožal älä lunda lyki.
132. Lötöil peäl vai polle, ga segi vidžahtah.
133. Mieros miestä laitah.
134. Minä katšon sinuo kui kirikön ristoa, sinä katšot minuo kui kylyn vastoa.
135. Mis tikun tiedäzit, kui ei tikku tikettäs.
136. Moa da viero, lindu dai kieli.
137. Musta miero mielen pehmittäv.
138. Nägöv kylä kyndäjän, miero vienkandajan.
139. Oma jälgi ei tunnu.
140. Oma ohkahtah, vieras lohkatah.
141. Oma on tšoma jogahizes.
142. Pagenija unohtav, ajaj ei unohta.
143. Paha kui seibähän tilan soav, ga kai moa pidäv hänelleh.
144. Paha on pahan ker, pahata vie pahembi.
145. Parembi hyvä tuttav kui paha oma.
146. Parembi on lähtie istoilleh kui seizalleh.
147. Pottšie silitä libo karhota, ga yhten vastah hyvyttä soat.

148. Ristikanzan hyllätty ei ole Jumalan hullattu, toizel i pädöv.
149. Riida tulov rikkaizes, tora toppaizes.
150. Rogožoa hos torguitše, ga reävys älä jeä!
151. Selgä miehen peästäv.
152. Toizen ažie ei peädä kivistä.
153. Vanha leibäsuola ei juotata.
154. Vie kattšov kaži kuningahan silmih, ammuigo minä sinun silmih katšon.
155. Vierahal hevol selläs, jallat moas.
156. Vieras elo silmät kyndživ.
157. Vieras käzi on vilu šiželis.
158. Vägehes vävylöikse et mene, vai ei ylimielin ystävikse otetanne.
159. Yksielpäi ei viikkuo vezi juokse, kosken al pyördieh pyöräh-täh.
160. Äijän syöv annettav, viikon kuolov vuotettav.
161. Älä itšelles hindoa pane, mieroo hinnan panov.
162. Älä kalakobrin šiželih mene.
163. Älä tule vieron ker, tule vieroh.

OMAT PAGINAT DA MIERON.

164. Hyväh sanah i leppä lämbyv, pahah sanah i paivu katkenov.
165. Ilman kellot on heliet.
166. Kenen ries olet, sen i pajuo pajata!
167. Kielahan kengät ei kulu.
168. Kieldä pidäs kieldeä kui teräveä miekkoa.
169. Kielel da mielel ei ole yksi duuma.
170. Kielen tšesti uksen suuh, huttuvattša kujon suuh.
171. Kieli sytyttäv da sammuttav.

172. Kieli viev Kiovah da tuov siel järilleh.
173. Koalikka šalguo myö pagizov.
174. Kunne mieli muuttuv, sinne i kieli keändyv.
175. Miero palkata pagizov.
176. Myö muida pagizemmo seizalleh, muut meidä vie pitkälleh.
177. Oman uksen umbeh plakkoat, mieron suuda et plakkoa.
178. Pagin paginan löydäv.
179. Peäline pagin paras.
180. Roža, ruŋga on silmis, mieron paginat korvis.
181. Suus työnnä suloikivi, vatšas olgah hos vaskittša!
182. Tuulen vastah ei soa puhuo.
183. Vie kuolduo kieles riput.
184. Äijän kui tiijät, ga vähän maksat.

TIETOKSET DA POARAKUNDA.

185. Kuldakassa on kylän krassa.
186. Mielitietto on aijan vietto.
187. Nygöi vasta on hilloin halvaizet; vuota menöv muuroi hilloikse, sid vasta leyhkä!
188. Tieton ker pagize da veittši hammaskeskis pie!
189. Vyö vattšoa myö, lentta ottšoa myö.
190. Midä myö heinä, sidä myö i syöjä löydyv.
191. Kai kypset marjat lienov poimietut.
192. Lemboi leskilöil mengäh, tuoni toittši nainuizil.
193. Ei kahta hyveä seivästä aidah panna kohtakkah.
194. Naindapäivä riihenpuindapäivän maksav.

195. Itkien menet, ga nagraen elät.
196. Päivä kohti paistakkah, kuudamoa korendol.
197. Akan soba valgein, ukon leibä urain.
198. Heitä lapsestus lattiel, vagahastus vastan al.
199. Älä tule vieron ker, tule vieroh; toizes kohtas toizin i vezi kannetah.
200. Vuuven eläv, hammas kazvav; toizen eläv, toine kazvav; kolmanden eläv, kolmas kazvav.
201. Äijä on hyvän mutšoin vallittšijoa, a vähä on hyvän mutšoin akkiloittšijoa.
202. Kuni et syöne suoloa hoavuo toizen ker, sid et tiijä vie, ken miitys on.
203. Ottaes omenan marja, miellyttäjes mezimarja, pidäes pihlajanmarja.
204. Mutšoi ei ole kui kandeleh seinäl pideä.
205. Tiijä ńetkoi kytkyt!
206. Brihal olet, et pihal.
207. Hebo hyvä, mägivyöt vie parembat.
208. Kunne hebo, sinne i regi.
209. Ollov veitšes vigoa, ga on i leiväs.
210. Hos lienov paha veneh valgamoh veitty, ga toista venehtä sih valgamoh ei ajeta.
211. Poaraksien välih ei muida kutšuta.
212. Naijes on siegla d'eŋgoa, naiduo ei ole ni siegloa ostoa.
213. Kahittši kadal naibi, kolmittši kovaozaine.

PEREH, LAPSET, OMAKUNDA.

214. Piikoisoba on huogehin piettäv, ńeveskä huogehin huonoloi roadoloi roadamah.

215. Kodoilan kyńńys on korgei.
216. Vävyt kois, seinät vois.
217. Vähät varat vävylöis, tyhjät varat tyttäris.
218. Kodavävy miehissäh pahin, pakatšin puuloissah pahin.
219. Ei ole vigoa, hos on ligoa, ga siid on hälyö, kus on kuuzi kälyö.
220. Viikon lopeh paitšosloppu, hiľľah kuolov moatuška-akka.
221. Lapsekas akka on parembi kui lapsetoi.
222. Miittyöt on soajat, ga moine i soalis roih.
223. Äski emä vaivan tiedäv, kui peittäv pienet sormet, kattav kaijat käet.
224. On lapsis laštimuo.
225. Emän vittša villaine, ižän paľľas.
226. Min peäsioa sobah väľľendät, sen zobottoa suurendat.
227. Nägyv tougo orahas, peldo pienes jyväs.
228. Hyvän kannon veza hyväl i tunduv.
229. Ainolapsis ahkahus, ottolapsis ohkahus.
230. Ižätöi lapsi ei ole armoitoi, emätöi on armoitoi.
231. Mi pohjaizes tuules lämmeä, se emindimäs suloa.
232. Älä, Jumalani, lepi sirotakse kazvamah; joga tšortta silmäl išköv pimieh tšuppuh istumah.
233. Aijatoi huuhta da leskakan elos yhtemmoine.
234. Hoaliembat on havunoksat lesken miehen haľľakkoi; pehmiembät on pehkopielet lesken miehen perinöi.

KODI, IŽÄNDÄ DA EMÄNDÄ, ELÄNDEH.

235. Pahoa kodie ei pie hyväh kyläh vaihtoa.
236. Ei kahta kuniŋgasta yhteh linnah pie.
237. Oma soda ei hirvitä.
238. Ižändätöindä ikkunoa, emändätöindä elosta älä Jumal kuule.
239. Ižändeä myö koira haukkuv, emändeä myö lehmä lypsäv.
240. Hyvän emändän käes ńäbieh kypsi käbizöv.
241. Emändä on kynzissäh kylläine.
242. Sid on emändäl uni magei, kui on lapset loavulleh, žiivatat siivolleh.
243. Kenen randa, sen i kala.
244. Kel on ńeruo, sil on veruo.
245. Liiga on liikkujal.
246. Äijä on ď eŋgan soajoa, vähä on pidäjeä.
247. Kui tuulel tulov, viheldämäl menöv.
248. Elon peität, keyhyttä et peitä.
249. Kielletty on keyheä korgeis ajateksis.
250. Tuuli oksan katkoav jänöinpoijan einehekse.
251. Vierijä kivi ei soa kiidžimeh.
252. Ei iho ildaizekse, eigo muodo murginakse.

ROADO, SYÖMINE, SOVAT.

253. Dorogoi myö kävelles ei varba silmeä iške.
254. Ei kaikkie kyyńälie soa kobrah itkie.
255. Ei kylvö kyllätä, vai ei kazvo kaunistanne.
256. Ei tšomal rožal voida syyvä.
257. Ei unes keguo tule.
258. Herutandoa myö i lehmä lypsäv.

259. Hyvä mieli roavon roatuttav, paha mieli kaimoav.
260. Hiľľa hadaran taboav.
261. Hiľľaine elaiga ei taloida jatka.
262. Itšetöi roado ei maksa ni midä.
263. Jauhonda maksav paginan.
264. Joudav pappi vazat ristiv.
265. Kaksi valdoa on vazal: elänöv, ga leävä lämmembi; töllönnöv, ga leävä väľľembi.
266. Kannon juures kaivettu on kaikis lujin ď'eŋga.
267. Kel ńäbei veittši, sil akka hyvä.
268. Kenen hebo vies, sen käet syvimännä
269. Ken kezät oŋgiv, sidä talvet ńälgä tšoŋgiv.
270. Ken leibäizen syöttäv, ga se i roavon roatuttav.
271. Kerda iškie, kahittši katšahtoa.
272. Kui kerä algavuv, muga i loppuh sah hurizov.
273. Kyndäj hevon löydäv.
274. Laškat lautšan al, kierät kuoželiloil.
275. Leibä on lehmä, palkka lammas.
276. Leyhkändä on kebiembi riihenpuindoa.
277. Liijan soareksen kävelet, liiga i soalis puuttuv.
278. Midä käzi keändäv, sidä oza ottav.
279. Mägi vellan maksav.
280. Ńäbieh koira kudžut soav, ga sogiet i roih.
281. Ńälgä roadien roatuttav.
282. Oma silmä on kuniŋgas.
283. Parembi on jeändä, kui ei-täyvyndä.
284. Pitkembi ńälgä on parembi kui ykspäivähine.

285. Roado pitkä, igä lyhyt.
286. Soudajas peränpidäjeä ei rodie.
287. Vedäj rien, kandaj takan tiedäv.
288. Yöl kui roat, ga yöl i syöt.
289. Ei lihoil liikuta, luuloil luisketah.
290. Ei magieda mahan täyttä.
291. Kiisselil da keizaril on tiloa.
292. Ńälläs syömine magenov.
293. Pättši da vattša vellakse ei vuota.
294. Suurus suuh, mieli peäh.
295. Syöndäaiga on rauha aiga.
296. Syyvä pidäv, gu rista ryndähil hyppis; roadoa pidäv, gu ei ušnikka korvas lekahtas.
297. Syöv suu sada keguo, välttäv i vähembäl.
298. Ńälgähistä perttih laskietah, alastoinda ei laskieta.
299. Sogei on jalga; keŋgäh kui panet, ga siel on.
300. Vestä hos tervaskanduo, i se valgenov.

LIŽÄVYS.

Karjalan da veŕan birkal:
Карьялан да вепян букфат:

A	a	.....	**А а**	O	o	.....	**О о**
B	b	.....	**Б б**	P	p	.....	**П п**
D	d	.....	**Д д**	R	r	.....	**Р р**
D'	ď	(voijen = dj)	**Дь дь**	R'	ŕ	(voijen = rj)	**Рь рь**
E	e	.....	**Э э**	S	s	.....	**С с**
F	f	.....	**Ф ф**	Ś	ś	(voijen = sj)	**Сь сь**
G	g	.....	**Г г**	Š	š	(= sh)	**Ш ш**
H	h	.....	**Х х**	Z	z	.....	**З з**
I	i	.....	**І і и**	Ž	ž	(= zh)	**Ж ж**
J	j	.....	**Й й**	T	t	.....	**Т т**
K	k	.....	**К к**	T'	ť	(voijen = tj)	**Ть ть**
L	l	.....	**Л л**	U	u	.....	**У у**
Ľ	ľ	(voijen = lj)	**Ль ль**	V	v	.....	**В в**
M	m	.....	**М м**	Y	y	.....	*Эй олэ*
N	n	.....	**Н н**	Ä	ä	.....	*Эй ол*
Ń	ń	(voijen = nj)	**Нь нь**	Ö	ö	.....	*Эй ол*

ŋ (sanas: ke*ŋ*gät) *Эй олэ*

lel loppuližie -bo, -go -gi olijat birkat s da t lugietah kui z, d; n kui m libo *ŋ*, koav. kusbo, mitbo, oletgo, muutgi, kenbos, engo, — luve: kuzbo, midbo, oledgo, muudgi, kembos, e*ŋ*go. Tš ainos kuuluv yhtenä, koav. katšo otšas — luve: ka-tšo, o-tšas.

SIAVUS.

I NUORIŽOIN LAULUO: 1—63.

1. Älä, Iapsi, äijäI IauIa! .. 5
2. Kägöin kukkues. 5
3. Kägöine, kägöine. 5
4. Hukka syögäh suIhaizet! 6
5. Kui tuttuni tuIis! 6
6. Äijä on tuttuo tuvas. .. 7
7. Kui oIis omaI moaI! 7
8. HuoIivirzi. 7
9. KuoIIuzin kui koIme-öissä! 8
10—60. Pajuo. 8
61—3. TiettoIoin panen-daIauIuo. 14

II. NAINDALAULUO: 1—5.

1. KoziIkäyndä. 16
2. SuIhaizien käyves. 17
3. Vävyn tuIenda. 17
4. Naitinvirzi 19
5. Min'n'an tuonda. 20

III. MUTTSOLOIN LAULUO: 1—8.

1. Etšin yhtä ystävästä. .. 23
2. Katšos muijen miekkoi-zieI 23
3. Veikoi vezikaIaine. 23
4. Muga minuo moni sanov 24
5. Itköv mutšoi metšikös. 24
6. Tiedäzingö, on toattani väes. 25
7. Viikon vuotin veikoin korjoa. 26
8. En tuIe ennen ižän kodih. 27

IV. LAPSIEN LAULUO: 1—12

1—2. Lapsien azetusvirzie. 28
3—7. Hypitesvirzie. 28
8. MoamaI tämä kakkaraine! 29
9. TippiziI rubiendavirzi. 29
10. Oli ennen ukko, akka. 30
11. Ken söi kezävoin? 30
12. Akkaine pakkaine. 30

V. LOITŠUSVIRTTÄ: 1—11.

1. Virvoitusvirzi. 32
2. Tinan vaIandavirzi. .. 32
3. Ongitesvirzi. 32
4. Paimoinvirzi. 32
5. Lehmäizeni, ainoizeni! 32
6. Oravanvirzi. 33

7. Pedranvirzi. 33
8. Lemmennostovirzi. .. 34
9. Ventšan varoitesvirzi. 34
10. Suudelusvirzi. 34
11. Moahizen oijendussanat. 35

VI. SANELUSVIRTTÄ: 1—7

1. Ilman algu. 37
2. Tammenvirzi. 37
3. Kandelehen lainda. .. 39
4. Vanha Väinämö da nuori Jougamo. 41
5. Sepoi Ilmarine. 43
6. Lemmingäizenvirzi. .. 49
7. Sambo. 53

VII. ITKUVIRTTÄ: 1—30.

1. Lujuizis andilas itköv ollallizen ker obrazoin eis 61
2. Andilas itköv ižälleh 62
3. Andilas emälleh. 62
4. Andilas vel'l'elleh. .. 63
5. Andilas sizärelleh. .. 64
6. Andilas ristimälleh. .. 64
7. Andilas heimolaizelleh. 65
8. Andilas n'eiskylys. .. 66
9. Sulhaizen emä itköv poijalleh ottamah lähtendähuondeksel. 66
10. Nostatesvirzi. 67
11. Andilas itköv vel'l'elleh 69
12. Andilas ižälleh. 70
13. Andilas vel'l'elleh sulhaizväen tulles. 71
14. Emä tyttärel, konza ottajat tullah perttih. 73
15. Käeniškuvirzi. 74
16. Lahjoin andaes sulhaizel. 75
17. Stolan toakse viijes. .. 75
18. Andilas vanhembilleh. 76
18. Andilas obrazoin eis. 77
20. Andilas emälleh. 78
21. Andilas sizärelleh. .. 80
22. Andilas sulhaizväel. .. 81
23. Peän panendavirzi. .. 82
24. Kuolienvirzi 83
25. Ruuhen loajindavirzi. 85
26. Prostitesvirzi. 86
27. Kalmah heitändävirzi. 87
28. Muistaisvirzi. 88
29. Kalmoil käyndävirzi. 90
30. Virzi lapsen kuolduo. 91

VIII. SOARNOA: 1—4.

1. Tozi da Tyhjä. 92
2. Metšän otettu tytöi. .. 96
3. Mielihoavoine. 98
4. Joakoi Jumalanvaroaj. 101

IX. ARBAITESTA: 1—100.107

X. TIEDOHUTTA: 1—95.

Uskomizie: 1—59. 112
Virgoi: 60—95. 116

XI. TIEDUO: 1—67.

Nägö da loadu: 1—12. .. 120

Parendusvirgoi: 13—27. .. 120
Seälöin tieduo: 28—67. .. 121

XII. SANANPOLVIE: 1—300.

Jumal da in'ehmine. 124
Elaiga ylehes. 124
In'ehmine ylehes. 126
Eri loaduo in'ehmizie. 127
Keskoveh in'ehmizien. 128
Omat paginat da mieron. 130
Tietokset da poarakunda. 131
Pereh, lapset, omakunda. 132
Kodi, ižändä da emändä, eländeh. 134
Roado, syömine, sovat. .. 134

KIRJAKAUPOISTA ON SAATAVANA:

LAULULOI AUNUKSELAZIL.

Kokoelma kirjailija Iivo Härkösen aunukseksi kääntämää suomalaista runoutta. Hinta 10: —. (Kustantaja Karjalan Kansalaisliitto; jakaja Werner Söderström Osakeyhtiö.)

NOUSEVA HEIMO.

Iivo Härkösen uusi kiitetty runokokoelma, käsittää aunuksenkielisen osaston. Hinta 12: —.

AUNUKSEN BRIHATŠUT.

Aunuksen- ja suomenkielinen kaunis lasten kuvakirja. Kuvat A. Paischeffin, tekstit Iivo Härkösen. Hinta 12: —.

KAIKKIALLA SAATAVINA.

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ